

JAARVERSLAG
2018

JAARVERSLAG
2018

instituut gak

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER	4
KERNCIJFERS	6

BESTUURSVERSLAG	8
MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN	10
INCLUSIEVE ARBEIDSMARKT	12
DIVERSITEIT EN WERK	17
PREVENTIE EN WERK	18
WERK EN TOEKOMST	19

PROGRAMMA 'EEN NIEUW BESTAAN, EEN NIEUWE BAAN'	20
COMMUNICATIE	24

ONDERZOEK	26
LEERSTOELLEN/LECTORAAT	34
INSTITUUT GAK FELLOWSHIP	38

BELEGGINGSBELEID	40
ORGANISATIE	45

JAARREKENING 2018	48
OVERIGE GEGEVENS	62

PORTRETTEEN (van links naar rechts)

Nahed Shiekh Al Basatenah ■ Taal & Toekomst ■ Stichting Zeeburg Internet Plein pagina 7
Frans Kamstra en Halefom Zeru ■ Stichting Hoedje van Papier ■ SamenDoorSamen Onderwijs- en Arbeidsparticipatie pagina 25
Coosje de Boeck en Waed Shalha ■ De Jonge Krijger BV ■ Een kansrijke toekomst pagina 20
Natascha van der Zwan ■ Institute of Public Administration ■ Universiteit Leiden pagina 39
Jannyke van Ballegooijen ■ Algemeen Plattelands Jongeren Werk ■ Perfect Job pagina 33
Mohammad (Isa) Ahadi ■ Stichting Samen Doen ■ Sarban De Toekomst achterkant omslag

Dave Kastelijns

De Krachtcentrale 013 heeft mij in een periode van het vinden van een baan die echt bij mij als persoon past de inzichten en de tools gegeven om hiernaar toe te werken. Dat is gelukt! Ik heb mijn droombaan gevonden als persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg in de vorm van een leerwerkbaan. #Bethechangeyouwishtosee-intheworld!

Stichting De Krachtcentrale 013

■ Next Level ■ cover

Mohammad (Isa) Ahadi

Vanaf het moment dat ik deelnam aan de opleiding en het project begon mijn leven er heel wat positiever uit te zien. Dankzij het project kon ik doorgroeien en zijn er veel deuren open gegaan. Het belangrijkste is dat ik een pad heb gevonden om mezelf te ontwikkelen. Zonder dit project had ik niet kunnen deelnemen aan de opleiding die ik nu volg aan het ROC en had ik geen werk gevonden waar ik nog steeds werkzaam ben.

Sarban de Toekomst ■ Silk Road ■ achterpagina

VAN DE VOORZITTER MR F.K. BUIJN

Sociale zekerheid is geen rustig bezit. Aard, inhoud en niveau van sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid worden door tal van factoren beïnvloed; ze zijn ook zelf zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin bepalende factoren voor de welvaart en het welzijn van onze samenleving.

Voor de ontwikkeling van de sociale zekerheid en het arbeidsmarktbeleid zijn behoud en versterking van draagvlak en solidariteit van wezenlijke betekenis. Door de betaling van premies en de aanwending van belastingen is een vangnet gecreëerd in de vorm van arbeidsmarkt- en re-integratie-maatregelen en van uitkeringen voor verzekerden die werkloos of arbeidsongeschikt worden en voor de hele bevolking in de vorm van bijvoorbeeld de bijstand en de AOW. Dat alles is vastgelegd in een systeem van sociale verzekeringswetten en wettelijke sociale voorzieningen.

Om dat systeem in stand te houden en waar nodig verder te ontwikkelen dienen de kosten en de verdeling van die kosten over bevolking, organisaties, bedrijven en instellingen een voldoende draagvlak te hebben, voortkomend uit maatschappelijke solidariteit. Wordt echter een verdeling van de lasten of de individuele bijdrage daaraan niet meer als evenwichtig ervaren, dan kan dat uiteindelijk een druk leggen op de totale solidariteit.

In de maatschappij en daarmee in de economie voltrekken zich in hoog tempo veel veranderingen. Ik noem globalisering en internationalisering, demografische veranderingen, individualisering, emancipatoire bewegingen en feminisering, flexibilisering, technologische ontwikkelingen (zoals robotisering), veranderingen in individuele en collectieve arbeidsverhoudingen. Institutionele veranderingen enzovoorts. Deze wijzigingen hebben een directe invloed op de structuur en de financiering van de sociale zekerheid. De gevolgen van deze wijzigingen kunnen doorwerken op het draagvlak en de solidariteit die noodzakelijk zijn voor het in stand houden van aard, inhoud en niveau van de sociale zekerheid. Daarmee is de noodzaak onderstreept om deze ontwikkelingen en hun gevolgen grondig te onderzoeken, opdat beleidsmakers in de gelegenheid zijn goed gefundeerde besluiten te nemen. Instituut Gak wil met de financiering van wetenschappelijke programma's op het gebied van arbeidsmarkt en sociale zekerheid en van uiteenlopende maatschappelijke projecten op dit gebied een wezenlijke bijdrage leveren.

Ik veroorloof mij op een enkel onderwerp wat specifiekier in te gaan. Door de opkomst van de digitalisering worden via platforms diensten aangeboden. Dat is voor degene die zijn of haar arbeid aanbiedt een mogelijkheid om geld te verdienen. Maar hij of zij dient ook een deel van zijn opbrengsten of verdiensten af te staan aan degene die het platform creëert. Rust op degenen die het platform mogelijk maken en degenen die via het platform diensten aanbieden niet de plicht dit zodanig vorm te geven dat het risico van inkomensverlies door

arbeidsongeschiktheid gedekt is en dat er voor ouderdom en nagelaten betrekkingen pensioenrechten worden opgebouwd, zodat deze risico's niet bij de maatschappij liggen? Goederen en diensten worden in toenemende mate online aangeboden, besteld, gekocht en aan de afnemers geleverd. Ook hier rijst de vraag of op de aanbieder van de goederen en degene die deze voor hem aflevert niet de verplichting rust om er voor zorg te dragen dat in het risico van arbeidsongeschiktheid en in het opbouwen van pensioenrechten is voorzien voor degenen die de aflevering van die goederen verzorgen. Mocht dat zo zijn, is het dan de taak van de beleidsmakers om regelgeving te maken die dit bewerkstelligt? Als Instituut Gak ondersteunen wij wetenschappelijk onderzoek naar sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid. De vragen die ik hiervoor adresseerde, zijn slechts voorbeelden van de vele onderwerpen die op dit moment wetenschappelijk onderzocht worden.

Bijzondere aandacht geven wij aan de toegankelijkheid van de resultaten van de onderzoeken en aan het tempo waarin onderzoeken tot resultaat leiden. Het resultaat dient immers beschikbaar te zijn op het moment waarop de besluitvorming door de beleidsmakers ter hand wordt genomen. Daarnaast zal het instituut het mogelijk blijven maken fundamenteel onderzoek te verrichten. In beginsel worden de onderwerpen onderzocht die ons vanuit verschillende gremia worden aangereikt. Het bestuur heeft besloten na te gaan of er onderwerpen zijn die in een thematische opzet vanuit het instituut gestructureerd, wetenschappelijk onderzocht kunnen worden, zulks in aanvulling op de systematiek zoals deze nu tot het ondersteunen van wetenschappelijk onderzoek leidt.

Behalve het faciliteren van wetenschappelijk onderzoek ondersteunt het instituut maatschappelijke projecten. Voor een overzicht van deze projecten verwijs ik naar de pagina's 10 tot en met 24. De toekenning van bijdragen voor dergelijke projecten geschiedt op basis van individuele aanvragen. Ook hier heeft het bestuur besloten in aanvulling op deze systematiek, zelf thema's voor programma's te benoemen, die ondersteund kunnen worden. In 2018 is op deze wijze het project 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' gestart. Daarmee worden projecten mogelijk gemaakt om nieuwkomers naar de arbeidsmarkt te begeleiden. Aan achttien projecten is in 2018 financiële ondersteuning toegezegd. Een onderwerp dat daarbij de aandacht van het bestuur krijgt, is in hoeverre de verschillende projecten succesvol zijn, en wat de elementen zijn die tot succes kunnen leiden. Daartoe worden deze achttien projecten vanuit wetenschappelijke optiek gemonitord. De gedachte is na te gaan of de effectiviteit van dergelijke projecten verhoogd kan worden door aan toekomstige projecten de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek aan te bieden, zodat de ervaringen die in de voorgaande projecten zijn opgedaan, gaan meewegen in de toekomstige projecten.

In 2017 heeft het instituut op een geheel andere wijze een initiatief ondersteund, namelijk door een garantstelling af te geven voor de financiering van een deel van de opstartfase van de Stichting Private Aanvulling WW en WGA (SPAWW). Deze stichting is opgericht om opvolging te geven aan de door de werkgevers- en werknemersorganisaties in het Sociaal Akkoord van 2013 gemaakte afspraken met betrekking tot de private aanvulling van de uitkeringsduur van de WW en de WGA tot de oorspronkelijke duur van maximaal 38 maanden zoals die gold voor de aanneming van de Wet Werk en Zekerheid op 18 februari 2014. SPAWW is zo voorspoedig van start gegaan dat van de door het instituut gegeven garantie geen gebruik gemaakt hoefde te worden.

In de aan het instituut verbonden raad van advies heeft in het afgelopen jaar een aantal mutaties plaatsgevonden. Er is afscheid genomen van mr. M.H.J. Limmen. De heren J. Vonhof, A.A. van Wijngaarden en mr. R.F.B. van Zutphen zijn toegetreden tot deze raad. Tot ons genoegen hebben wij de heer mr. M.H.J. Limmen bereid bevonden om per 1 juli 2019 toe te treden tot het bestuur van Instituut Gak.

Namens het bestuur wil ik de raad van advies, de wetenschappelijke raad, de beleggingscommissie, alsmede de aan het instituut verbonden hoogleraren en lector en hun curatoria danken voor hun betrokkenheid bij en inzet voor Instituut Gak en de gegeven adviezen die voor het bestuur uiterst belangrijk zijn. Ten slotte wil ik ook de medewerkers van het instituut bedanken voor de enthousiaste wijze waarop zij hun capaciteiten en kwaliteiten inzetten bij de uitvoering van hun werkzaamheden voor Instituut Gak. ■

Aantallen nieuwe maatschappelijke projecten/onderzoek	2018	2017	2016	2015	2014
Inclusieve arbeidsmarkt	29	33	38	49	45
Diversiteit en werk	5	3	1	3	5
Preventie en werk	3	2	6	3	1
Werk en toekomst	1	4	5	2	4
Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	18	-	-	-	-
Totaal ondersteunde maatschappelijke projecten	56	42	50	57	55
Onderzoek	16	14	10	9	11
Totaal ondersteunde projecten	72	56	60	66	66
Aantal lopende maatschappelijke projecten	111	127	120	134	145
Aantal lopende onderzoeksprojecten	49	41	33	31	28
Betrokken onderzoekers	173	197	137	141	123
Leerstoelen/lectoraat	16	15	15	15	14
Deelnemers nieuwe activeringsprojecten (Inclusieve arbeidsmarkt en programma)	1.544	1.013	1.081	890	1.140
Financiële gegevens (in duizenden euro's)	2018	2017	2016	2015	2014
Eigen vermogen per 31 december	548.433	588.289	558.014	534.664	530.368
Resultaat beleggingen	-28.653	38.994	30.146	13.265	36.631
	- 4,9%	6,9%	5,6%	2,5%	7,2%
Aangevraagde subsidies	13.776	9.718	9.714	13.958	15.109
Toegekende subsidies					
Inclusieve arbeidsmarkt	3.097	2.087	1.732	5.247	2.110
Diversiteit en werk	230	210	35	470	1.726
Preventie en werk	237	302	621	375	131
Werk en toekomst	70	848	221	175	653
Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	1.432	-	-	-	-
Totaal maatschappelijke projecten	5.066	3.447	2.609	6.267	4.620
Onderzoek	4.515	3.605	3.374	2.749	2.482
Overige bestedingen	1.530	1.136	631	608	458
Jaarlijkse besteding	11.111	8.188	6.614	9.624	7.560
Vrijval besteding voorgaande jaren	-1.633	-1.115	-1.423	-2.206	-2.268
Kosten organisatie	1.725	1.646	1.605	1.551	1.469

Nahed Shiekh Al Basatenah

Taal & Toekomst heeft me – naast een nieuw vocabulaire – ook veel zelfvertrouwen gegeven. Ik heb geleerd om even een paar minuten rust te nemen. Ik kon heel gestresst zijn. Zo kon ik de warboel in mijn hoofd structureren om vervolgens prioriteiten te stellen. Ik kan mij inmiddels zo goed ontspannen dat Cybersoek mij inhuurt als yogadocent. Ik werk hard en grijp iedere kans aan om mijn droom te pakken!

Taal & Toekomst ■
Stichting Zeeburg
Internet Plein ■
Afgerond in 2018

Missie

De missie van Instituut Gak is het leveren van een bijdrage aan de kwaliteit van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt in Nederland.

Dit doet het instituut door het rendement op het vermogen aan te wenden voor het financieel ondersteunen van:

- Maatschappelijke projecten
- Onderzoeksprojecten
- (Bijzondere) leerstoelen en een lectoraat

Maatschappelijke projecten

Voor het grootste deel van de maatschappelijke projecten geldt dat het gaat om projecten waarvoor subsidie is aangevraagd nadat aanvragers de Quickscan op de website hebben doorlopen.

Deze aanvragen worden vooraf door de organisatie getoetst aan de randvoorwaarden en – voor zover daarmee niet strijdig – ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur. De aanvragen worden kritisch beoordeeld op vijf hoofdpunten, namelijk toegevoegde waarde voor de sociale zekerheid en/of de arbeidsparticipatie in Nederland, aantoonbare behoefte, prijs/kwaliteit verhouding, haalbaarheid van het project en waarborgen voor een goede uitvoering.

Een ander deel van de maatschappelijke projecten is voortgekomen het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'. Omdat slechts een beperkt deel van de nieuwkomers in Nederland er in slaagt betaald werk te vinden, is het instituut met dit programma gestart.

In dit meerjarige programma is budget beschikbaar gesteld om projecten te ondersteunen die bijdragen aan de versterking van de positie van nieuwkomers op de arbeidsmarkt. Om het programma te versterken worden de aan het programma deelnemende projecten door onderzoekers gevolgd. Daarnaast geldt voor enkele projecten dat deze door het instituut zelf zijn geïnitieerd.

Het instituut heeft in 2018 een bedrag van € 5.066.000 aan 56 projecten toegekend, waarmee het totaal dat vanaf het ontstaan van het instituut voor maatschappelijke projecten beschikbaar gestelde bedrag uitkomt op € 87 miljoen. Voor een overzicht van de maatschappelijke projecten waaraan in het jaar 2018 subsidies zijn toegekend, wordt verwezen naar pagina 10 tot en met 24.

Onderzoeksprojecten

Voor de meerderheid van de gesteunde onderzoeksprojecten geldt dat Instituut Gak om aan te sluiten op de kernvragen op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt, zich laat adviseren over belangrijke thema's waarop onderzoek wenselijk wordt geacht. Naast de advisering door de raad van advies, laat het instituut zich bijstaan door de wetenschappelijke raad, een aantal wetenschappers, een externe adviseur en een aantal andere experts.

Op basis van de ontvangen adviezen stelt het bestuur de onderzoeksthema's vast. In overleg met de wetenschappelijke raad biedt het instituut per vastgesteld thema aan geselecteerde onderzoekers de mogelijkheid om een voorstel in te dienen voor een onderzoeksproject. Deze procedure heeft tot gevolg dat spontane aanvragen voor financiering van onderzoek niet in behandeling worden genomen.

Wel wordt regelmatig een thema geselecteerd waarvoor een open inschrijving via een aantal landelijke dagbladen en onze online kanalen wordt uitgezet. Voorts geeft het instituut de aan het instituut verbonden hoogleraren en de lector de mogelijkheid om na de (her)benoeming een onderzoeksvoorstel in te dienen. Na een kritische interne beoordeling en beoordeling door de wetenschappelijke raad worden deze voorstellen ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur.

In 2018 heeft het instituut een bedrag van € 4.515.000 aan 16 nieuwe onderzoeksvoorstellen toegekend. Hiermee komt het totaal dat het instituut vanaf het ontstaan voor onderzoek beschikbaar heeft gesteld uit op € 55 miljoen. Informatie met betrekking tot de in 2018 financieel mogelijk gemaakte onderzoeksprojecten is terug te vinden op pagina 26 tot en met 32.

Leerstoelen/lectorat

Via het instellen, in stand houden en financieel ondersteunen van leerstoelen aan Nederlandse universiteiten wil Instituut Gak het wetenschappelijk onderwijs en het onderzoek op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt bevorderen. In 2016 is de eerste lector vanwege Instituut Gak aangesteld. Een overzicht van de door het instituut ondersteunde leerstoelen en het lectoraat is opgenomen op pagina 34 tot en met 37.

Vermogensbeheer

Het instituut streeft naar voldoende inkomsten voor de financiering van een structureel subsidiebudget in combinatie met het in stand houden van de koopkracht van het vermogen. Dit is een ambitieuze doelstelling, vooral in de context van de huidige financiële markten.

Het instituut laat zich over het vermogensbeheer adviseren door de beleggingscommissie. Op basis van de van deze commissie ontvangen adviezen stelt het bestuur het beleggingsbeleid vast. Waar nodig wordt bij de voorbereiding van de adviezen van de beleggingscommissie extern advies ingewonnen. De beschrijving van het beleggingsbeleid is terug te vinden op pagina 40 tot en met 44.

Maatschappelijk betrokkenheid

De maatschappelijke betrokkenheid van het instituut blijkt uit de missie. Als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI) richt het instituut zich op ondersteuning van maatschappelijk projecten, onderzoeksprojecten en (bijzondere) leerstoelen op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt met als doel een positieve bijdrage te leveren aan de kwaliteit van deze terreinen in Nederland.

Bij het beheer van het vermogen van het instituut is het streven gericht op een praktisch uitvoerbaar duurzaamheidsbeleid, dat past bij de aard en de omvang van het instituut. Voor meer informatie hierover wordt verwezen naar pagina 42 onder het beleggingsbeleid.

Risicomanagement en risicobeheersing

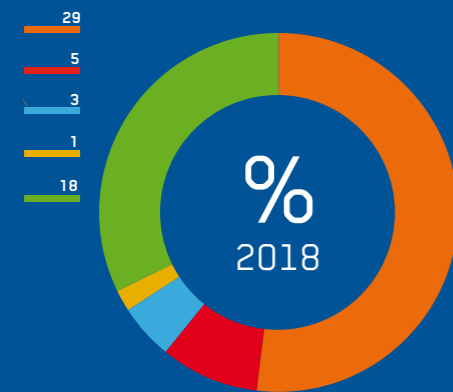
De risico's waaraan Instituut Gak blootstaat en de beheersing van die risico's zijn opgenomen op pagina 52 en 53 in de jaarrekening. ■

MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN

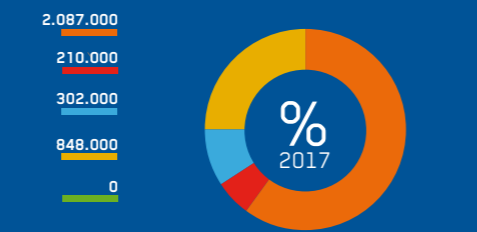
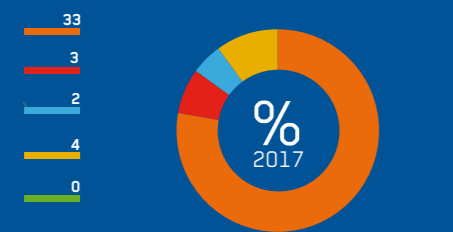
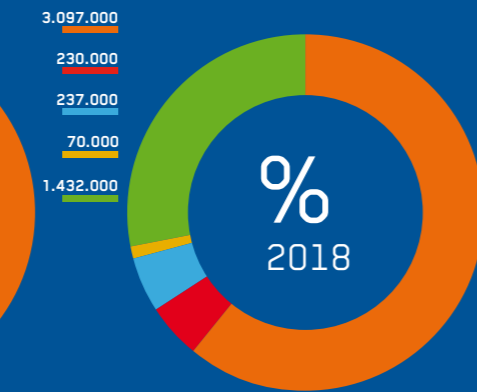
AANTAL DEELNEMERS

X1002018
15442017
1013

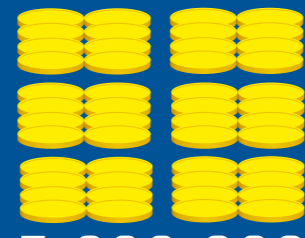
AANTAL PROJECTEN:

BEDRAG PROJECTEN:

56

MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN

5.066.000

IN 2018 IS AAN 57 MAATSCHAPPELIJKE PROJECTEN EEN FINANCIËLE BIJDRAGE TOEGEKEND

INCLUSIEVE
ARBEIDSMARKTWERK &
PREVENTIEWERK &
DIVERSITEITWERK &
TOEKOMSTPROGRAMMA
'EEN NIEUW BESTAAN,
EEN NIEUWE BAAN'

Instituut Gak ondersteunt organisaties die zich met hun maatschappelijke projecten inzetten om mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt actief naar de arbeidsmarkt te leiden, hun arbeidsmogelijkheden te versterken en/of terugval in een uitkeringsituatie te voorkomen. Hierbij wordt de focus gelegd op de volgende categorieën:

Inclusieve arbeidsmarkt

Op de ideale inclusieve arbeidsmarkt werken mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt volwaardig samen met mensen zonder afstand tot de arbeidsmarkt, bij dezelfde werkgever en in hetzelfde team. Helaas vinden werkzoekende en werkgever elkaar niet altijd even makkelijk. Bijvoorbeeld doordat ze elkaar letterlijk niet kunnen vinden, doordat er obstakels worden verwacht of doordat het de werkzoekende ontbreekt aan de benodigde werkervaring en vaardigheden.

Er zijn verschillende mogelijkheden om de kansen voor werkzoekenden met een achterstand op de arbeidsmarkt te vergroten, de afstand naar werk te overbruggen en hen feitelijk aan werk te helpen. Instituut Gak vindt het belangrijk om werkgevers bij de projecten te betrekken en het projecten dienen ook antwoord te geven op de vraag waar werkgevers en werkzoekenden in dit verband behoefte aan hebben. Projecten aan die de deelnemers leiden naar sectoren waar veel vraag is naar (nieuw) personeel zijn daardoor extra interessant. Dit zijn bijvoorbeeld banen in de horeca en de zorg, maar ook op het gebied van technisch vakmanschap in het midden- en kleinbedrijf. Ook projecten die zich richten op versterking van lokale economieën zijn interessant, met name als hierbij nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd.

Werk & Preventie

Als er geen goede balans is tussen werk en gezondheid of tussen werk en privé bestaat de kans dat mensen (langdurig) uitvallen. Omdat werk mensen in een kwetsbare periode van hun leven houvast en (financiële) stabiliteit biedt, is het van belang uitval zoveel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door de eigen regie te versterken, bewustwording en onderling begrip tussen werkgever, werknemer en collega's te vergroten en taboes te doorbreken.

Ook willen wij projecten stimuleren die een duurzame inzetbaarheid van kwetsbare werknemers bevorderen, bijvoorbeeld door doorstroom van werk naar werk mogelijk te maken. Hoewel de focus op de werknemer lijkt te liggen, is de betrokkenheid van werkgevers hierbij ook van groot belang. Een project dient dan ook antwoord te kunnen geven op de vraag waar werkgevers in dit verband behoefte aan hebben.

Werk & Diversiteit

Ieder mens is uniek en verdient een gelijkwaardige kans op de arbeidsmarkt. Maar op de werkvloer vormt de samenstelling

van een team niet altijd een afspiegeling van de Nederlandse bevolking. Dit kan een onbewuste keuze zijn en soms wordt de stap niet aangedurfd omdat onbekend onbemand maakt. Door te streven naar meer diversiteit op de werkvloer krijgen (nieuwe) collega's toegang tot die gewenste baan en krijgen ze de kans om hun talenten verder te ontwikkelen en in te zetten op de afdeling, in het management, de directie of het bestuur. Een diverse samenstelling van het personeel is ook voor een bedrijf van waarde. Diversiteit leidt onder meer tot vernieuwing en helpt bedrijven om in te spelen op veranderingen in de omgeving.

Binnen dit thema willen wij ook aandacht vestigen op beroepen waar bepaalde groepen ondervetegenwoordigd zijn, maar waar wel veel kansen voor hen liggen. Instituut Gak ondersteunt projecten die bijdragen aan een goede beeldvorming, bewustwording, zelfredzaamheid en cultuuromslag. Het is hierbij van groot belang om werkgevers te bereiken en betrekken. Daarom dient een project tevens antwoord te geven op de vraag waar werkgevers in dit verband behoefte aan hebben.

Werk & Toekomst

Verwacht wordt dat er door robotisering, digitalisering en de voortschrijdende technologische ontwikkelingen in de toekomst steeds meer banen en beroepen zullen verdwijnen. Tegelijkertijd zullen er ook nieuwe banen en beroepen bijkomen en worden er nieuwe kansen geboden. 21e-Eeuwse vaardigheden en een leven lang leren zijn manieren om flexibel mee te kunnen blijven bewegen op de continu veranderende arbeidsmarkt. Een toenemend aantal werkgevers kan vanuit sociaal ondernemerschap een belangrijke rol vervullen om mensen aan het werk te helpen en te houden. De technologie kan bijdragen aan functiecreatie of -aanpassing voor mensen met een arbeidshandicap. In deze context kan het interessant zijn om op een andere manier naar betaald en onbetaald werk te kijken. Hierbij ondersteunen wij projecten die gericht zijn op ontplooiing, bewustwording en het overbrengen van nieuwe inzichten over wat de toekomst van de arbeidsmarkt zal brengen en hoe hierop kan worden ingespeeld. Tegelijkertijd kan er ook sprake zijn van concrete arbeidstoeleiding en ondersteuning op de werkplek, bijvoorbeeld in het geval van functiecreatie dankzij een toekomstgerichte aanpak. Ook binnen dit thema is het van groot belang om werkgevers te bereiken en betrekken. Een project dient dan ook antwoord te geven op de vraag waar werkgevers behoefte aan hebben om voorbereid te zijn op de toekomst.

Een nieuw bestaan, een nieuwe baan

In 2018 is Instituut Gak gestart met het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'. In dit meerjarige programma is budget beschikbaar gesteld om projecten te ondersteunen die bijdragen aan de versterking van de positie van nieuwkomers op de arbeidsmarkt. Dit omdat slechts een beperkt deel van de nieuwkomers in Nederland er in slaagt betaald werk te vinden.

Om het programma te versterken worden de aan het programma deelnemende projecten door onderzoekers gevolgd. Hierbij is het de bedoeling dat de onderzoekers kennis vergaren uit de deelnemende projecten en dat de verzamelde kennis wordt geanalyseerd en dat daaruit een aantal aanbevelingen voor de lopende en nog te starten projecten naar voren komt. Zie verder pagina 20 tot en met 24.

Overzicht in 2018 gesteunde projecten

Zoals eerder in dit verslag al aangegeven heeft het instituut in 2018 een bedrag van € 5.066.000 aan 56 projecten toegekend, waarmee het totaal dat vanaf het ontstaan van het instituut voor maatschappelijke projecten beschikbaar gestelde bedrag uitkomt op € 87 miljoen.

Deze projecten zijn als volgt over de verschillende categorieën en het programma verdeeld:

Categorie:	aantal:	bedrag:
Inclusieve arbeidsmarkt	29	3.097.000
Werk & Preventie	5	230.000
Werk & Diversiteit	3	237.000
Werk & Toekomst	1	70.000
	38	3.634.000
Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	18	1.432.000
	56	5.066.000

Via de 29 projecten onder de categorie inclusieve arbeidsmarkt werd het in 2018 mogelijk gemaakt om 896 mensen een traject richting betaald werk aan te bieden.

De achttien onder bij het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' vallende projecten bestaan uit de zeventien te starten projecten die het mogelijk maken om 648 nieuwkomers een traject richting betaald werk aan te bieden en het onderzoeksproject.

Instituut Gak verstrekt hierbij resultaatfinanciering. Dit houdt in dat in gevallen waarin projecten minder succesvol worden afgerond dan beoogd, de definitieve financiële bijdrage lager is dan de toegekende maximale bijdrage. Daarnaast monitort het instituut of de toegekende middelen ook daadwerkelijk overeenkomstig met de aanvragen worden besteed.

INCLUSIEVE ARBEIDSMARKT

Stichting Projecten MKB-Nederland ■ 'Op naar de 100.000 banen' (€ 1.800.000)

In het sociaal akkoord 2013 hebben werkgevers afgesproken om tot 2026 100.000 extra banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking die niet in staat zijn het minimumloon te verdienen. De overheid zorgt voor nog eens 25.000 garantiebanen. Werkgeversorganisaties VNO-NCW, MKB-Nederland en LTO zijn in 2015 met het programma 'Op naar de 100.000' gestart, om werkgevers in Nederland te bewegen banen te scheppen voor mensen uit de doelgroepen van de Banenafpraak. Een belangrijk onderdeel ervan is de landelijke portal www.opnaarde100000.nl, waar naast allerlei relevante informatie ook goede voorbeelden zijn te vinden. Ook vinden er regionale activiteiten plaats als bedrijfsbezoeken en werkconferenties. De activiteiten zijn bedoeld om de bekendheid van deze initiatieven te bevorderen en onder werkgevers de bereidheid te vergroten om mensen uit de doelgroep in dienst te nemen. Alle activiteiten zullen de komende jaren in het teken staan van informeren, inspireren en implementeren, om de Banenafpraak – 100.000 extra arbeidsplaatsen in de marktsector voor mensen met een beperking in 2026 – te realiseren.

Stichting De Onderwijsspecialisten ■ Van speciaal naar gewoon (€ 32.000)

Het Kennisteam Arbeidstoeleiding van De Onderwijsspecialisten heeft kortgeleden vier videoportretten gemaakt van oud-leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs (vso). De portretten zijn op YouTube te zien. Ze laten op een eerlijke manier zien waartoe de geportretteerde jongeren in staat zijn en hoe ze erin geslaagd zijn hun dromen waar te maken. Ze hebben een grote ontwikkeling op de arbeidsmarkt kunnen doormaken en zijn sterk gemotiveerd. De voorwaarde voor hun succes was dat er in hen werd geloofd en er goede ondersteuning werd geboden. In tien nog te realiseren videoportretten wordt wederom een realistisch beeld geschetst van de arbeidskwaliteiten en het ontwikkelingspotentieel van vso-jongeren. De video's zullen te bekijken zijn op een openbare, nog te ontwerpen website.

Stichting De Nieuwe Buren ■ Duaal inburgeringstraject voor vluchtelingen aan het werk in de bouw (€ 40.000)

Stichting De Nieuwe Buren is in 2016 opgericht om maatschappelijk draagvlak te creëren voor de participatie van vluchtelingen, en in het bijzonder, om te bemiddelen bij uitstroom naar werk. Nieuwkomers volgen bij De Nieuwe Buren intensieve taallessen en trainingen op het gebied van leercompetenties, werkhouding en -cultuur totdat zij geslaagd zijn voor het inburgeringsexamen. Er wordt geoefend met verschillende werksituaties, zodat zij een passende werkhouding ontwikkelen. Met behulp van maatschappelijke stages en taalmaatjes kunnen zij

het geleerde direct in de praktijk brengen. Aansluitend volgt een beroepsgerichte vakopleiding in de bouw- of installatiebranche. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting De SportMaatschappij ■ De kracht van sport (€ 62.750)

Nadat topsporters met sporten zijn gestopt, is het gat tussen sport en maatschappelijke carrière vaak groot. Tijdens hun sport identificeren topsporters zich met wat ze doen. Als dat wegvalt, raken ze hun identiteit kwijt, terwijl ze zo snel mogelijk op zoek moeten naar een baan. Weinig topsporters verdienen immers substantieel aan hun sportactiviteiten. In dit project wordt aan gestopte topsporters een persoonlijk ontwikkeltraject geboden, waarvoor ze als tegenprestatie voor vmbo-leerlingen als rolmodel optreden, in het lesprogramma 'Uitblinkers'. Professionele topsporters bezitten veel kwaliteiten om prestaties uit de verf te laten komen, en deze kwaliteiten kunnen aanstekelijk werken voor scholieren in hun examenjaar. Examen doen betekent plannen, omgaan met stress, je talent benutten, gemotiveerd blijven, focus, discipline en rust in je hoofd houden. Het project is dan ook om twee redenen relevant: activering van veertig topsporters die een dergelijk traject niet zelf kunnen betalen en het voorkomen van vroegtijdige schooluitval. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar het zelfstandig ondernemerschap is uitgestroomd.

Stichting YA!-coaching Midden Nederland ■ Design Your Future (€ 33.750)

Stichting YA!-coaching Midden Nederland begeleidt jongeren naar opleiding en werk en biedt op scholen beroepsoriëntatie aan. Het project 'Design Your Future' is een maatwerktraject voor jongeren zonder startkwalificatie in de leeftijd van 15 t/m 25 jaar. Honderdvijfentwintig jongeren kunnen het traject doorlopen en stromen uit naar een opleiding of betaalde baan. Het traject bestaat uit twee fasen. In de eerste fase brengen de jongeren hun talenten en interesses in kaart. Onder begeleiding kiezen ze een beroepsrichting. Hierbij wordt ook gekeken naar de kansen op een baan in de toekomst. In de tweede fase hebben de deelnemers de keus tussen een opleiding of de arbeidsmarkt. Onder structurele begeleiding gaan zij op het gekozen pad aan de slag. Bij eventuele obstakels zoeken de begeleiders naar oplossingen om uitval te voorkomen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting Inclusive Works ■ Aan het werk! (€ 10.000)

Stichting Inclusive Works streeft naar een inclusieve maatschappij waarin iedereen op gelijkwaardige wijze kan deelnemen. Met het project 'Aan het werk!' wil deze organisatie acht nieuwkomers voorbereiden op duurzame deelname aan de arbeidsmarkt en hen actief begeleiden naar werk. De aanpak

is driedelig: er zijn workshops op het gebied van sollicitatie- en werknemersvaardigheden en de sociale omgang en verwachtingen op de werkvloer. Nieuwkomers worden geïntroduceerd bij werkgevers en ze krijgen actieve ondersteuning na indiensttreding. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting Samen Doen ■ Sarban de Toekomst (€ 40.000)

Stichting Samen Doen verbindt nieuwkomers met de lokale bewoners van de gemeente Tilburg en omliggende gemeenten. Sinds verleden jaar begeleidt de stichting in nauwe samenwerking met het Afghaanse Restaurant Sarban (Afghaans voor 'gids') jonge vluchtelingen naar werk in de horeca. Binnen het project Sarban de Toekomst wordt dertig jonge vluchtelingen de kans geboden om een BBL-vakopleiding te volgen en betaald werk te krijgen in de horeca. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting BORO*ATELIER ■ Naturally doing good (€ 50.000)

De stichting BORO*atelier is twee jaar geleden opgericht met als doel de arbeidsparticipatie van nieuwkomers en vrouwen met een afstand tot de arbeidsmarkt te vergroten en hen in staat te stellen (weer) deel te nemen aan het sociale en economische leven. Het atelier biedt de doelgroep een leerwerktraject aan van zes maanden. In het traject leren de deelnemers ambachten als naaien, zeefdrukken en plantaardig stoffen verven. Daarnaast werken de deelnemers aan hun persoonlijke ontwikkeling en wordt er ook aandacht besteed aan problemen in de persoonlijke levenssfeer die een succesvolle arbeidsparticipatie mogelijk in de weg staan. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting Refugees Forward ■ Incubator 2018 (€ 20.000)

De arbeidsparticipatie en het ondernemerschap onder vluchtelingen blijven sterk achter, ondanks hun werkervaring en opleiding. Specifieke uitdagingen zijn voor hen de Nederlandse taal, werkcultuur en bedrijfscommunicatie. Maar ook te weinig kennis van het Nederlands juridisch en fiscaal systeem, afwezigheid van een sterk professioneel en sociaal netwerk en geen bezit van startkapitaal vormen barrières. Met haar ondernemingsprogramma's wil Refugees Forward specifiek deze obstakels overbruggen onder begeleiding van mentoren uit het bedrijfsleven en hooggekwalificeerde studenten die affiniteit met ondernemerschap hebben. Dankzij dit programma krijgen de deelnemers in de regio Amsterdam toegang tot een breed en relevant netwerk. De begeleiding op maat helpt hen over drempels heen zodat zij daadwerkelijk een onderneming kunnen starten. Niet alleen voor de nieuwkomers zelf maar ook voor de vrijwilligers en mentoren brengt het project nieuwe,

waardevolle inzichten. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Stichting Refugees Forward ■ Incubator 2019 (€ 60.000)

Zie hierboven. Refugees Forward wil in 2019 verder opschalen en tevens uitbreiden naar Rotterdam. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Stichting Foenix Kringloop en Re-integratie ■ Textiel Atelier Foenix (€ 37.000)

Foenix Kringloop en Re-integratie is een sociale onderneming. De organisatie biedt werkervaringsplekken en re-integratietrajecten aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In totaal bieden zij jaarlijks plaats aan 750 mensen. Met de opening van het Textiel Atelier wil Foenix Kringloop en Re-integratie het huidige dienstenaanbod uitbreiden. Enerzijds om duurzaamheid en hergebruik te stimuleren, anderzijds om meer kwetsbare mensen te begeleiden en te re-integreren richting de reguliere arbeidsmarkt. Nieuwkomers en kwetsbare jongeren vormen de voornaamste doelgroep, maar ook anderen die extra ondersteuning kunnen gebruiken zijn welkom. In het Textiel Atelier wordt een laagdrempelige wasserette, strijkservice en herstel-/verstelwerkplaats opgezet. Daarnaast maakt innovatieve productontwikkeling onderdeel uit van het plan, in samenwerking met studenten van de kunstacademie. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Stichting de Bastei ■ De Bastei als sociale onderneming (€ 40.000)

De Bastei heeft veel ervaring met Participatiebanen. Het werkklimaat binnen de stichting is zodanig dat mensen zich er snel thuis voelen. Naast mogelijkheden in de horeca biedt De Bastei ook mogelijkheden in administratieve en ondersteunende diensten. Het project vindt plaats bij De Bastei in Nijmegen. Er wordt samengewerkt met Zorgorganisatie Driestroom en het Werkbedrijf Nijmegen voor de begeleiding en werving van mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt. Door het opzetten van integratie- en leerwerktrajecten worden kandidaten begeleid naar regulier werk. Het nieuwe museum met horecagelegenheid biedt een divers palet aan werkzaamheden dat kan aansluiten op de interesse van de kandidaat. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Stichting Possibilize ■ Sencity Utrecht 2019-2020 (€ 20.000)

Stichting Possibilize is organisator van het evenement Sencity, een muziek-evenement voor doven, slechthorenden en horenden. Dove en slechthorende jongeren draaien mee in

alle facetten en op alle niveaus van de projectorganisatie. Ze ontdekken verborgen talenten en ontwikkelen deze verder. Een basistraining zorgt ervoor dat de jongeren hier stapsgewijs mee aan de slag kunnen. Daarbij worden obstakels tussen doven en niet-doven overbrugd om de samenwerking goed te laten verlopen. Dit project is specifiek gericht op deze basistraining ter voorbereiding van de inzet van de jongeren op het evenement 2019-2020 en het trainingsonderdeel Sencity KIX dat de jongeren meer aansluiting op de arbeidsmarkt helpt te krijgen. Binnen het project wordt een werkgeversnetwerk gevormd van twintig werkgevers die interesse hebben om een dove jongere aan te nemen. De werkgevers verzorgen gastlessen, de jongeren gaan op bedrijfsbezoek en jongeren worden aan wetgevers gekoppeld. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Bindkracht10 ■ Werken aan financiële zelfredzaamheid: Naar een integrale aanpak (€ 80.000)

Bindkracht10 is een Nijmeegse Welzijnsorganisatie die het schuldhulpverleningsbeleid van de gemeente Nijmegen uitvoert. In de nieuwe aanpak 'Mobility Mentoring' ontvangen cliënten hulp om volledig economisch zelfstandig te worden. Hierbij worden zij door een coach ondersteund. Naast het verbeteren van vaardigheden als administratie, budgetteren en het stabiliseren van schulden is het vinden van betaald werk het doel van het traject. Ook zijn er mogelijkheden tot het leren van een vak. Hiervoor kunnen opleidingen worden gevolgd. Kandidaten die interesse hebben in de zorg en financiële administratie hebben voorrang. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

The New Entrepreneur ■ Pak je Kans 2018 (€12.500)

Het project Pak je Kans is een van de projecten waarmee stichting The New Entrepreneur het ondernemerschap onder jongeren wil bevorderen. Het project richt zich op jeugdwerklozen tussen 18 en 27 jaar in Flevoland, die onder professionele begeleiding gedurende een periode van acht weken op proef aan de slag gaan met hun eigen bedrijf. Als aan het eind van de periode blijkt dat het ondernemerschap niets is voor een deelnemer dan wordt deze begeleid bij het solliciteren naar een baan. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Stichting JobHulpMaatje Nederland ■ Samen werken aan de brug naar arbeidsparticipatie (€ 100.000)

Stichting JobHulpMaatje Nederland is een vrijwilligersorganisatie die als doel heeft mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk te begeleiden. Het traject bestaat uit twee fasen. Een empowermentfase waarin kandidaten in JobGroups

andere werkzoekenden ontmoeten en steunen op weg naar het vinden van een passende baan. Daarnaast worden deelnemers aan maatjes/vrijwilligers gekoppeld. De deelnemers behandelen binnen het programma de zeven 'leefgebieden' (financiën, werk, relaties, lichamelijke en psychische gezondheid, identiteit en zingeving) om zo belemmeringen te identificeren en weg te nemen. Ook worden het zelfvertrouwen en zelfkennis vergroot. De tweede fase staat in het teken van concrete uitstroom naar een leerwerktraject of werk. Door bedrijven vanaf het beginstadium te betrekken moet de keten naar werk worden gesmeed, zodat deelnemers niet na afronding van de empowermentfase weer terugvallen. Er wordt een lokaal en landelijk netwerk van bedrijfspartners ontsloten. Er zullen onder andere bedrijfsnetwerken worden georganiseerd waar deelnemers een match kunnen maken met een bedrijf voor een leerwerktraject. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Stichting De Krachtcentrale 013 ■ Next Level (€ 12.000)

Er zijn relatief veel ouderen werkloos. Ondanks dalende werkloosheidcijfers blijven ouderen vaker langdurig werkloos. Het project 'Next Level' is bedoeld voor 45-plussers met een WW- of WWB-uitkering. Deelnemers volgen in vier weken tijd een training die bestaat uit acht bijeenkomsten van een dagdeel, waarin persoonlijke, praktische leerdoelen en een plan van aanpak opgesteld worden. Daarnaast worden deelnemers aan elkaar gekoppeld om elkaar te coachen bij het uitvoeren van hun plan van aanpak. Na de training starten de kandidaten bij de werkplaats in het wijkcentrum. Gedurende drie maanden werken de kandidaten aan hun plan van aanpak en volgen ze verschillende workshops, gericht op jezelf presenteren maar vooral ook op netwerken. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Stichting Botteldaip ■ Brouwerij De Prael Groningen (€ 60.000)

Stichting Botteldaip zet franchiseonderneming Brouwerij De Prael Groningen op, geheel volgens het concept van de sociale onderneming De Prael Amsterdam. Groningen is de vierde locatie waar mensen in betaalde en onbetaalde dienstverbanden vaardigheden kunnen opdoen. De brouwerij in Groningen zal daarbij samenwerken met WerkPro, een overkoepelende organisatie van sociale ondernemingen waar mensen naar werk worden begeleid. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

DOK030 Coöperatie U.A. ■ Scholingstraject Pizzaiolo met baangarantie (€ 40.000)

DOK030, een coöperatie in de Utrechtse wijk Overvecht, regelt onder meer netwerkbijeenkomsten en geeft advies aan ondernemers uit de wijk. Met het project 'Pizzaiolo' wil DOK030 mensen zonder startkwalificatie opleiden tot pizzabakker. Het traject bestaat - naast begeleiding op leefgebieden zoals financiën en gezondheid - uit empowermenttrainingen, basistheorie horeca en brood & banket (inclusief certificaat) en een stage of leerwerktraject bij een pizzeria. Omdat pizzeria's al vanaf de voorfase bij het project betrokken zijn, is de kans op uitstroom naar werk optimaal. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar werk of een reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Stichting YUP ■ Jouw opstelling voor succes 2018 (€ 60.000)

Met het project 'Jouw opstelling voor succes' maakt Stichting YUP voor werkzoekende jongeren zonder uitkering in de regio Rotterdam een koppeling tussen voetbal en arbeidsmarktbeïndeling. In het project worden ze uitgedaagd om op basis van hun passie voor voetbal na te denken over de manier waarop zij zichzelf in de basis kunnen spelen door een betaalde baan of een nieuwe opleiding te scoren. Via koppeling aan een professional uit het door de jongere gekozen werkterrein wordt kennis gedeeld, waardoor de kansen op een baan toenemen. De begeleiders gaan actief op zoek naar een geschikte werkplek. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar werk of reguliere vervolgoopleiding is uitgestroomd.

Stichting Participatie Certificaat ■ Everyday Heroes (€ 133.000)

Het Power Certificaat is een plaatsingsbevorderend instrument: het ene bedrijf koopt een certificaat, een ander benut een certificaat. Het Power Certificaat helpt iemand aan een baan. Het is een bruggetje tussen de kandidaat en een leuke, vaak bevreemdende baan. Het aan het certificaat gekoppelde geldbedrag wordt besteed aan bijvoorbeeld coaching, een aangepaste werkplek, of iets heel tastbaars zoals een elektrische fiets. In dit project wordt een digitaal 'voorlichtingsplatform' gevuld met steeds weer nieuwe participatieverhalen en testimonials. Leuke, mooie, grappige en vooral heel herkenbare portretten. Door middel van een publiekscampagne krijgt het Power Certificaat bredere bekendheid.

Stichting Paint Your Future (PYF) ■ Paint Your Future 2018 (€ 100.000)

PYF is een multidisciplinair sociaal en educatief project waarin een team van professionele kunstenaars en mentoren samenwerken om circa 130 Amsterdamse jongeren (terug) te begeleiden naar school, werk of zelfstandig ondernemerschap. Het is een creatief maatwerktraject van zes tot acht weken dat goed aansluit op de doelgroep. Ook bij zeer moeilijk bereikbare

jongeren is dit concept succesvol gebleken. Doordat PYF inmiddels een groot bedrijvennetwerk heeft opgebouwd, zijn er ook veel werkplekken beschikbaar. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar werk of reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Bouwloket B.V. ■ De Personeelsgenerator (€ 50.000)

Met het project 'De Personeelsgenerator' worden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleid naar een baan in de bouw. De Personeelsgenerator fungeert als intermediair en werft kandidaten. Na intake worden geschikte kandidaten op proefplaatsing gezet bij een bedrijf. Vanuit het Bouwloket wordt samen met de kandidaat een persoonlijk ontwikkelingsplan opgezet om de vaardigheden van de deelnemers verder te ontwikkelen. Ook wordt er gekeken welke opleidingen nodig zijn voor het uitvoeren van de functie. Na een periode van enkele maanden ontvangen de kandidaten een arbeidsovereenkomst. Ook na uitstroom begeleidt het bouwloket het bedrijf en de deelnemer. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar werk is uitgestroomd.

Convey Foundation ■ Biedt jongeren Perspectief (€ 30.000)

Het project 'Biedt jongeren perspectief' begeleidt kansarme jongeren van 18 t/m 28 jaar in Den Haag naar een betaalde baan. Dit gebeurt door trainingen gericht op veerkrachtontwikkeling, toekomstbeeld, zelfprofilering, netwerken en inzicht in de huidige arbeidsmarkt. Het traject duurt drie maanden en bestaat uit creatieve elementen als vision board en mindmapping waarbij kwaliteiten, vaardigheden en toekomstdromen in kaart gebracht worden. Van daaruit wordt een stappenplan ontwikkeld. Daarnaast ontvangen de deelnemende jongeren een-op-een-begeleiding en vormt dit in het project de rode draad. Deze begeleidingsgesprekken vinden wekelijks plaats. Ook nadat de jongere aan de slag gaat bij een werkgever blijven ze begeleiding ontvangen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

The New Entrepreneur ■ ZomerOndernemer 2018 (€ 70.000)

Het project 'ZomerOndernemer' heeft als doel om ondernemerschap te stimuleren onder jongeren van 15 tot 22 jaar (van vmbo tot universiteit). Tijdens de zomervakantie kunnen in elf regio's dertig jongeren per regio (onder meer Amersfoort, Utrecht/Stichtse Vecht, Zeeland en Zwolle) aan het project deelnemen. Gedurende de zomervakantie ontwikkelen de jongeren hun onderneming. Na een driedaagse training, die gericht is op presentatievaardigheden, samenwerking en ondernemend handelen, ontvangen de deelnemers elk een bedrag van 150 euro om een onderneming te starten. Vervolgens komen zij gedurende de zomervakantie wekelijks bijeen om hun vorderingen te bespreken. Naast coaching door een ondernemer krijgen zij ook

workshops over financiën, marketing en administratie. Per regio wordt een winnaar gekozen, die deelneemt aan de landelijke finale. Van de 220 deelnemers die in 2017 hebben meegedaan wisten tien jongeren de landelijke finale te bereiken. Zij streften op 5 oktober 2017 om de titel 'Beste ZomerOndernemer 2017'. Drie finalisten werden door een externe jury bekroond met een eerste, tweede en derde plaats, mede op basis van hun ondernemingsplan en bedrijfsfilm. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap is uitgestroomd.

Metaalvakschool ■ Metaalvakschool Projectplan 2018-2019 (€ 29.000)

De Stichting Metaalvakschool komt voort uit een vakschool die voorheen de BBL-opleiding metaalbewerking aanbood. Door de crisis kon de school haar activiteiten niet voortzetten. Een groep vrijwilligers met hart voor de techniek heeft toen met de stichting Metaalvakschool in 2012 een doorstart gemaakt om jongeren te kunnen blijven enthousiasmeren voor techniek. Er worden verschillende projecten uitgevoerd, om zodoende een doorlopende leerlijn te creëren van basisschool naar voortgezet onderwijs en uiteindelijk deelnemers uit te laten stromen naar werk als metaalbewerker. Het project 'Voorlichting & arbeidsparticipatie' richt zich op nieuwkomers, PrO-leerlingen en het vmbo in de Rijnstreek. Voor nieuwkomers is een schakelcursus ontwikkeld die bedoeld is om het kennisgat tussen opleiding en bedrijf te verkleinen. Deze omvat tevens extra taallessen, zodat zij het vakjargon leren. Indien mogelijk worden kandidaten direct bemiddeld naar een baan. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Kenniscentrum en A&O-fonds sociale werkgelegenheid ■ Inclusief voor dummies (€ 42.902,50)

Met een klankbordgroep van hr-professionals en mkb-werkgevers wordt een longlist opgesteld van bestaande, effectieve en praktisch toepasbare instrumenten voor de duurzame plaatsing van kwetsbare mensen bij reguliere werkgevers. In een toegankelijke publicatie wordt het handelingsperspectief van de vijftien tot twintig meest relevante instrumenten helder en bondig beschreven. Ten behoeve van brede verspreiding komt er een animatiefilm en een boekpresentatie. Het boek zal in duizend fysieke exemplaren beschikbaar zijn, maar ook via verschillende kanalen als gratis download aangeboden worden.

Stichting Hoedje van Papier ■ SamenDoorSamen Onderwijs- en Arbeidsparticipatie (€ 20.000)

Stichting Hoedje van Papier voert projecten uit die als doel hebben om kwetsbare mensen te betrekken bij de maatschappij. Het project 'SamenDoorSamen onderwijs- en arbeidsparticipatie' richt zich op de arbeidstoelading van nieuwkomers door nieuwkomers. Binnen dit project kunnen alleen kandidaten met voldoende taalkennis en zelfredzaamheid doorstromen. Na een

uitgebreid intakegesprek wordt tijdens de toekomsttraining inzichtelijk gemaakt wat de dromen en wensen van deelnemers zijn. Dit gebeurt aan de hand van een door de deelnemer gemaakte mindmap. De trainingen zijn gericht op enerzijds hard skills, zoals het opstellen van een cv en alles wat er bij solliciteren komt kijken. Anderzijds zijn er soft skills-trainingen, die zich richten op werknemersvaardigheden, communicatie en persoonlijke ontwikkeling. Afhankelijk van toekomstwensen volgen een aantal kandidaten de cursus Ondernemerschap. Anderen kunnen een VCA-certificaat halen of andere relevante cursus kunnen volgen. Er zullen netwerkbijeenkomsten en open dagen volgen met en bij potentiële werkgevers. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar zelfstandig ondernemerschap is uitgestroomd.

Stichting Elance ■ Elance Work (€ 35.000)

ELANCE Academy is in 2010 opgericht en leidt meisjes en jonge vrouwen via diverse coachingprogramma's op tot sterke, inspirerende vrouwen en rolmodellen voor de volgende generatie. De programma's zijn gericht op persoonlijke ontwikkeling waardoor de deelnemende vrouwen hun ambities kunnen waarmaken. Elance Work is een aanvulling op het bestaande aanbod en is bedoeld om de positie van kwetsbare jonge vrouwen op de arbeidsmarkt te versterken en hen te begeleiden naar economische zelfstandigheid: binnen de projectperiode zullen veertig vrouwen worden begeleid naar een betaalde baan. Via individuele coaching en workshops wordt gewerkt aan sollicitatie- en werknemersvaardigheden. Daarnaast worden de deelnemers gekoppeld aan werkgevers en/of vrouwelijke professionals voor advies-, netwerk- en sollicitatiegesprekken. Hierdoor ontmoeten zij sterke positieve rolmodellen waar zij veel van kunnen leren en door geïnspireerd kunnen worden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Day for Change ■ Day for Change-start-up (€ 40.000)

In aanvulling op het bestaande aanbod van educatieprojecten heeft Day for Change een nieuw programma ontwikkeld voor jonge startende ondernemers in de Achterhoek. Het doel is dat ze in deze (krimp)regio blijven. Het project richt zich op het ontwikkelen van ondernemerskwaliteiten onder jongeren, het ontwikkelen en ontsluiten van kennis en het bevorderen van zelfstandig ondernemerschap. Met de opzet van een startup community, waarin ze kennis, ervaring en hun netwerk delen, worden de jongeren gecoacht tot de nieuwe generatie ondernemers. De komende drie jaar zullen in totaal 180 jongeren in de leeftijd van 16 tot 26 jaar begeleid worden bij de start van hun bedrijf. Het traject bestaat voor een groot deel uit online trainingen, webinars en coaching. Gelijkertijd zijn er regelmatig persoonlijke ontmoetingen tijdens evenementen, coachingsgesprekken en contacten met buddy's (collega-deelnemers). Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar het zelfstandig ondernemerschap is uitgestroomd.

DIVERSITEIT EN WERK

Stichting Nederlands Kamerkoor ■ NKK NXT, Talentontwikkeling voor jonge zangers (€ 80.000)

Sinds de bezuinigingen werken er in de cultuursector voornamelijk, vaak onderbetaalde, zzp'ers. Zij worden geacht zich als ondernemer te gedragen bij het vinden van inkomensvormende arbeid. Nederlandse conservatoria bieden echter in beperkte mate kennis aan over ondernemerschap. Het talentontwikkelingsprogramma NKK NXT voorziet in deze behoefte. Het Nederlands Kamerkoor (NKK) heeft dit programma in september 2017 als pilot opgezet. Minimaal de helft van de twaalf deelnemende trainees maakt aantoonbaar de stap naar betaald werk in de cultuursector. Tijdens het ontwikkelingstraject werken twaalf trainees toe naar een serie van vijf voorstellingen waarbij de grenzen van koormuziek worden verkend. Zij krijgen de ruimte zelf inhoud en vorm te geven aan deze voorstellingen. Bij de uitvoeringen zijn leerlingen met zangtalent uit het voortgezet onderwijs betrokken. De twaalf net afgestudeerde jongprofessionele zangers krijgen een betaald dienstverband van 26 weken (16 uur per week), met als doel zich te ontwikkelen als ensemblezanger én als maker, didactische, ondernemers- en leiderschapsvaardigheden te ontwikkelen, en het maatschappelijk bewustzijn te versterken. Instituut Gak draagt bij per trainee die succesvol naar werk in de cultuursector is uitgestroomd. Tevens moet een relevant maatschappelijk thema zijn onderzocht en vertaald in een koormuziekuitvoering dat in de media aandacht genereert.

De Familie BV ■ Maak van jezelf weer een held! (€ 15.000)

De documentaire 'Maak van jezelf weer een held' wordt in 2019 door BNNVARA op NPO2 uitgezonden. De film gaat over 55-plussers die jarenlang, soms zelfs hun leven lang, bij dezelfde baas hebben gewerkt. Ze zijn ontslagen en moeten weer aan het werk. Aan de hand van persoonlijke verhalen van een aantal nog werkloze hoofdpersonen wordt een beeld gegeven van hun vaak hopeloze zoektocht naar betaald werk. Hoe worden deze mensen geholpen door de veelal betrokken uitvoerders van UWV en gemeenten, en waarin verschillen hun belangen? Werkloze 55-plussers worden na hun ontslag geconfronteerd met een totaal veranderde arbeidsmarkt. Om die te betreden wordt hen geleerd modern te solliciteren in de vorm van allerlei (socialmedia) activiteiten met Engelstalige en vlot klinkende namen. Voor een groot aantal oudere werklozen is dit echter geen zinvolle route. Zij hebben meer baat bij om- en bijscholing omdat hun vak niet meer bestaat of omdat er weinig vraag naar is.

MKB Eindhoven ■ Inventarisatie - mogelijkheden inzet zij-instromers in de installatiebranche (€ 4.000)

Wat is er nodig om zij-instromers en werkgevers in de installatiebranche aan elkaar te kunnen koppelen? Bij bestaande partijen in deze branche (o.a. het O&O-fonds OTIB

en ondernemersorganisatie Techniek Nederland (voorheen UNETO-VNI) wordt geïnventariseerd in hoeverre zij zich al bezig houden met opleidings- en toeleidingsprogramma's van zij-instromers. Belangrijkste vraag is: kunnen de partijen als schakels in een efficiënte keten worden ingezet om zij-instromers aan het werk te helpen en zo aan de grote vraag naar personeel van de installatiebranche te voldoen? Zijn er onbenutte mogelijkheden in deze samenwerking? Is er een succesvolle methodiek en zo ja, is deze toepasbaar in andere regio's en mogelijk in andere branches?

MKB Limburg ■ Naar een inclusieve werkvloer (€ 68.500)

In samenwerking met de partners Samenwerking Beroeps- onderwijs Bedrijfsleven (SBB), Stichting Anti-discriminatie Voorziening Limburg (ADV) en het Werkgeversservicepunt Midden-Limburg (WSP) organiseert MKB Limburg voorlichtingsbijeenkomsten over een inclusieve werkvloer. Met deze voorlichtingsbijeenkomsten verwacht MKB Limburg ca. vierhonderd MKB-werkgevers te zullen bereiken. Vervolgens gaan veertig geïnteresseerde werkgevers verder in gesprek. Uiteindelijk zullen twintig praktijkbegeleiders verder worden getraind in diversiteitsdenken, om vervolgens medewerkers met een achterstand tot de arbeidsmarkt te kunnen begeleiden op een inclusieve werkvloer. Allereerst in de vorm van een leerwerkplek, maar met de bedoeling dat zij binnen één jaar betaald aan de slag kunnen. Er worden binnen dit project daarom ook twintig mensen uit de bijstand aan betaald werk geholpen. Twintig praktijkverhalen worden via tijdschriften en social media verspreid, en er wordt een draaiboek gemaakt voor werkgevers die een inclusieve werkvloer nastreven. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar betaald werk of naar het zelfstandig ondernemerschap is uitgestroomd.

PREVENTIE EN WERK

Nibud ■ Geldplan zzp'ers (€ 113.026)

Er zijn veel nieuwe zzp'ers die hun bedrijf vanuit een uitkeringssituatie opstarten. Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) ontwikkelt en implementeert een online tool die startende zzp'ers inzicht geeft in welke persoonlijke financiële risico's ze kunnen lopen en welke keuzes ze hebben om deze risico's te beperken. Voor de rekentool moet allehande cijfermatige informatie worden verzameld en geïnterpreteerd. Het gaat bijvoorbeeld om de financiële consequenties van individuele kenmerken als de thuis- en woonsituatie, andere inkomstenbronnen, enzovoort. Zo biedt het geldplan op basis van de aangegeven kenmerken handelingsperspectief om financiële risico's te beperken of geheel af te dekken. De individuele gebruiker krijgt relevante en concrete actiepunten aangereikt die vertaald worden in een actieplan. Een landelijke, op de doelgroep gerichte communicatiecampagne maakt een integraal onderdeel uit van dit project.

Fakto ■ Werkgevers in de lead voor betere matching (€ 92.940)

Fakto gaat de rol van werkgevers versterken bij het verkleinen van de mismatch op de arbeidsmarkt. Veel werkgevers denken nog in functies in plaats van in taken, waardoor ze slechts beperkte mogelijkheden zien voor werkzoekenden met afstand tot de arbeidsmarkt, als ook voor de duurzame inzetbaarheid van bestaand (vaak ouder) personeel. Fakto heeft 33 Groningse bedrijven geselecteerd, waar per bedrijf in kaart gebracht wordt waaruit het werk (taken) bij de bedrijven bestaat. Welke competenties en vaardigheden zijn er nodig om die taken te vervullen? Hierbij wordt gebruik gemaakt van het instrument 'HRM Rendementstool' van Fakto. Er ontstaat vervolgens een beeld waar binnen het bedrijf mogelijke mismatches zitten bij de werkinvulling en hoe deze opgelost kunnen worden. De mogelijkheden voor duurzame inzetbaarheid van minder gemotiveerde medewerkers worden in dit project ook onderzocht. Daartoe wordt samengewerkt met de werkplaats voor ambachtelijke zingeving (een door ons ondersteund project). Hun leergang voor leidinggevenden en HRM-ers wordt ingezet om te inventariseren hoe medewerkers meer 'zin in werk' kunnen ervaren. Wat kan er (op individueel niveau) binnen of buiten het werk worden verbeterd en hoe kan nodige uitval als gevolg van motivatieproblemen worden voorkomen?

CNV Jongeren ■ TIME-OUT! (€ 31.000)

CNV Jongeren maakt met het project 'TIME OUT! Event' zowel bedrijven als jonge werknemers bewust van de valkuilen om in een burn-out te belanden. Tijdens vijf voorstellingen worden 1.250 jonge werknemers en leidinggevenden bereikt. Met een interactieve theatervoorstelling van PodiumT worden werkstress en burn-out op een unieke manier onder jongeren en leidinggevenden bespreekbaar gemaakt. Met realiteit en

theater, muziek en live interactie nemen jongeren zichzelf onder de loep. Aansluitend op de theatervoorstelling is er een TIME OUT! Café. Hier moeten jongeren op interactieve manier nadenken over welke maatregelen er door jonge werknemers, werkgevers en de overheid genomen moeten worden. Om het onderwerp blijvend onder de aandacht te brengen en jongeren erbij te betrekken is de beweging TIME-OUT! Studenten en Starters Commissie opgezet. Instituut Gak draagt bij aan de realisatie van vijf interactieve voorstellingen en vijf TIME OUT! Cafés.

WERK EN TOEKOMST

Amfors Holding B.V. ■ Ondersteunende technologie (€ 70.000)

De Amfors Groep is de sociale werkvoorziening van zes gemeenten in de omgeving van Amersfoort. Aan 1.200 medewerkers met een WSW-indicatie wordt werkgelegenheid geboden al dan niet in de vorm van detachering bij externe bedrijven. Daarnaast begeleidt Amfors-re-integratie mensen uit de Participatiewet naar regulier werk. Bedrijfsonderdeel Metafors is de proeftuin waar wordt bestudeerd of er in de metaalbewerking extra werkgelegenheidskansen zijn voor mensen met grote afstand tot arbeidsmarkt en wat de rol van moderne technologieën daarbij kan zijn. Amfors wil (nog) meer inzicht krijgen in de juiste manier van implementeren van nieuwe technologieën binnen bedrijfsprocessen waar mensen met een afstand tot arbeidsmarkt werkzaam zijn. Er wordt samengewerkt met de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN Lean-QRM Centrum, het kenniscentrum voor praktijkgericht onderzoek rondom de invoering en implementatie van nieuwe werkwijzen). Instituut Gak draagt bij als er daadwerkelijk bij twee externe bedrijven voorbeelden van een andere inrichting van het bedrijfsproces zijn zodat mensen met een beperking ook betaald werk kunnen verrichten en als er aantoonbaar grote belangstelling (minimaal honderd unieke bezoekers) is geweest bij de open dagen en Bedrijfsbezoeken.

PROGRAMMA 'EEN NIEUW
BESTAAN, EEN NIEUWE BAAN'**Coosje de Boeck
en Waed Shalha**

Toen ik naar Nederland kwam wist ik niet wat ik wilde gaan studeren en wat er mogelijk was. Ik heb mijn coach Coosje ontmoet en zij heeft mij geholpen met het zoeken van een studie, aanmelden bij de opleiding en het vinden van een BBL-plek (leren-werken). Alles hebben we samen geregeld. In september start ik met een leerwerktraject als pedagogisch gespecialiseerd medewerker kinderopvang. Ik wil mijn coach bedanken omdat zij vanuit haar hart werkt. Ik vind het belangrijk dat iedereen die nieuw in Nederland komt een coach krijgt om stap voor stap aan zijn of haar toekomst te bouwen.

De Jonge Krijger BV ■
Een kansrijke toekomst

Uit cijfers van het CBS (2018) blijkt dat van de volwassen asielzoekers die in 2014 een verblijfsvergunning kregen, slechts 11% tweeënhalf jaar later betaald werk heeft gevonden als werknemer of als zelfstandige. Recent onderzoek bevestigt dat het voor nieuwkomers inderdaad moeilijk is om aan een baan te komen. Om die reden hebben wij het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' gestart.

Met dit meerjarige programma wordt budget beschikbaar gesteld om de positie van nieuwkomers op de arbeidsmarkt te versterken. Er is voor gekozen om met name projecten te ondersteunen waarin aandacht besteed wordt aan succeselementen die uit onderzoek bekend zijn, zoals een integrale aanpak of de dichtere betrokkenheid van werkgevers. In 2018 zijn de volgende projecten gehonoreerd, die ieder een maximale looptijd van twee jaar hebben:

Stichting Workshop ■ Turn it around (€ 41.180)

In het project 'Turn it Around' worden veertig nieuwkomers intensief naar werk en/of onderwijs begeleid. De werkwijze van deze stichting bestaat uit de volgende stappen: een uitgebreide intake en probleemanalyse, taalondersteuning, het samenstellen van een portfolio, koppeling aan een buddy, activeringsworkshops, trainen van sociale en werknemersvaardigheden met aandacht voor de Nederlandse werkcultuur, en plaatsing op een werkplek of werkervaringsplek. Na de stageperiode wordt gekeken welke certificaten of opleidingen het beste bij de deelnemers passen en of deze haalbaar zijn. Bij positieve afronding bemiddelt de stichting richting betaald werk, (vervolg)opleiding of stageplaats met uitzicht op vast werk. Na afloop vindt er zes maanden intensieve nazorg plaats. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting De Kim ■ Van afkomst naar toekomst(€ 50.000)

Stichting De Kim activeert en ondersteunt in de provincies Utrecht, Flevoland en Gelderland vrijwilligers die zich willen inzetten voor kwetsbare groepen in de samenleving. Door hen te koppelen aan mensen die ondersteuning kunnen gebruiken krijgen in dit project jaarlijks dertig nieuwkomers de kans om met behulp van een vrijwillige mentor een geschikte baan te vinden. Het traject bestaat onder andere uit een talentenscreening, een training sociale vaardigheden en omgangsvormen, oriëntatie op de arbeidsmarkt door leerwerktrajecten, (snuffel) stages en een jaarlijkse matchingbeurs. Na plaatsing bij een werkgever wordt er nog vier maanden nazorg geboden. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

VluchtelingenWerk West en Midden-Nederland ■ VluchtelingenWerk voor Iedereen (€ 45.000)

Het project 'VluchtelingenWerk voor Iedereen' is gericht op het bemiddelen en plaatsen van nieuwkomers op een participatieplek, in een betaalde baan of bij een opleiding. De nieuwkomers worden begeleid door een vrijwillige arbeidscoach. Samen wordt gewerkt aan een plan van aanpak. Deelnemers die 'werkfit' zijn, worden getraind in werknemersvaardigheden. Er worden twee meet-ups georganiseerd waar werkgevers en nieuwkomers elkaar kunnen ontmoeten. De nieuwkomers gaan ook op werkbezoek. Na plaatsing worden de nieuwkomers begeleid op de werkvloer, indien nodig aangevuld met de inzet van een taalcoach voor vaktechnische taal. Werkgevers krijgen een training interculturele communicatie. Voor nieuwkomers die meer baat hebben bij het volgen van een opleiding worden mbo-voorlichtingsavonden georganiseerd. Nieuwkomers die nog ver van de arbeidsmarkt staan, kunnen bij de Voedselbank goed oefenen met de Nederlandse taal, ervaring opdoen met logistieke werkzaamheden en een heftruckdiploma halen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting Refugee Company ■ Re: Start (€ 100.000)

Stichting Refugee Company (2015) heeft de afgelopen jaren meerdere activerings- en leer/werktrajecten ontwikkeld op basis van drie thema's: Talent, Netwerk en Veerkracht. Onderdeel van het aanbod was de realisatie van een naaiatelier en een inmiddels goed draaiend restaurant in het gebouw van de voormalige Bijlmerbajes. Allereerst wordt een veilige activeringsplek gecreëerd. Wanneer de deelnemer er klaar voor is, kan hij of zij instromen in het integrale Talentprogramma, dat de naam Re-start heeft gekregen. Re-Start omvat leerwerktrajecten van ongeveer zes maanden, stages, bezoeken aan werkgevers, ondersteuning bij het zoeken van werk, een maatjesprogramma, contact met Nederlanders en psychosociale support. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting Taal Doet Meer ■ Eigen Kracht: Taal & Werk (€ 50.000)

Stichting Taal Doet Meer is een professioneel geleide vrijwilligersorganisatie die taalontwikkeling en ontmoetingen tussen nieuwkomers en andere Utrechters wil stimuleren. De afgelopen jaren heeft de stichting samen met Wij 3.0 (organisatie voor activering en re-integratie) ervaring opgedaan in de ondersteuning van nieuwkomers bij hun oriëntatie op de arbeidsmarkt. Dit project bestaat uit een gecombineerde inzet van vrijwillige coaches, netwerkbijeenkomsten met bedrijven (zogenoemde Krachtavonden) en ondersteuning door professionals. De bestaande methode is in het nieuwe project 'Eigen kracht: Taal & werk' doorontwikkeld op basis van de opgedane ervaringen;

er wordt nog meer aandacht besteed aan taal in relatie tot het vinden van werk en vrijwilligers worden nog gericht ondersteund. Er kan ook gebruik gemaakt worden van het digitale platform www.krachtvinder.nl, waarop nieuwkomers, coaches en werkgevers alvast met elkaar kunnen kennismaken. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

De Jonge Krijger BV ■ Een kansrijke toekomst (€ 45.000)

De Jonge Krijger is een sociale onderneming met een maatschappelijke missie: de aanpak van jeugdwerkloosheid en voortijdig schoolverlaten. Al vijftien jaar voeren ze projecten uit die zich richten op toeleiding van kwetsbare jongeren naar werk of scholing. Daarbij krijgen zij ook steeds meer te maken met jonge nieuwkomers. In het project 'Een kansrijke Toekomst' richten zij zich specifiek op deze doelgroep. Afhankelijk van waar de behoefte van deelnemers ligt, bestaat het programma uit een combinatie van training en intensieve coaching door professionals op het gebied van talentontwikkeling, studie- en beroepskeuze, empowerment, solliciteren, omgaan met geld, begeleiding door maatjes, kleinschalige netwerkgesprekken met werkgevers. Het einddoel is duurzame plaatsing op school en/of werk met de nodige nazorg (circa drie maanden). Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

DroomStatus ■ Ownership Eigen Toekomst (€ 41.300)

DroomStatus heeft een speciaal programma ontwikkeld gericht op activering en het bevorderen van (arbeids)participatie van niet-westerse migranten; een wetenschappelijk gevalideerde methodiek waarbij nieuwkomers leren ontdekken waar zij goed in zijn, wat hun ambities zijn en hoe ze die kunnen vervullen. Ze leren vooral zichzelf beter te profileren en worden daarnaast gekoppeld aan een buddy zodat ze hun netwerk kunnen vergroten. Ook is er aandacht voor taalondersteuning. Uiteindelijk is het de bedoeling dat ze gekoppeld worden aan het bedrijf van hun droombaan. Er is nazorg als de deelnemers eenmaal aan het werk zijn en er wordt training en begeleiding geboden aan werkgevers. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Mpowerment ■ Opleiding vrachtwagenchauffeurs (€ 33.000)

Mpowerment is opgericht door een hoogopgeleide Syrische nieuwkomer, met als doel andere nieuwkomers te begeleiden naar de arbeidsmarkt. Zelf heeft hij deelgenomen aan het - mede door ons gefinancierde - Incubatorprogramma van Refugees Forward dat nieuwkomers ondersteunt bij het opstarten van hun eigen bedrijf. Tien vrachtwagenchauffeurs

met een vluchtelingenachtergrond krijgen in een half jaar tijd een compleet opleidingstraject aangeboden met de volgende onderdelen: vakopleiding tot chauffeur (theorie en praktijk), training Nederlandse taal en cultuur, en sollicitatietraining. Na afronding van het opleidingstraject krijgen ze gegarandeerd een arbeidscontract van minimaal een jaar bij een van de transportbedrijven uit het netwerk van Randstad en/of Mpowerment zelf. Tijdens dit eerste werkjaar vindt er jobcoaching plaats voor zowel deelnemers als werkgevers. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting New Dutch Connections ■ Houd statushouders aan het werk (€ 50.000)

Stichting New Dutch Connections (NDC) werkt samen met bedrijven die met vluchtelingen in contact willen komen. De focus ligt op jongeren tot dertig jaar die aan het werk willen. Samen met verschillende werkgevers is er een diversiteit aan modules ontwikkeld waar nieuwkomers in een lesprogramma van drie maanden kunnen werken aan hun soft en hard skills. De werkgevers geven les in de hard skills en NDC in de soft skills. Na de koppeling aan een maatje volgt een stage of betaalde werkplek. NDC wil tevens goed inzetten op het nazorgtraject, dat ook gericht is op het 'ontzorgen' van de werkgever door begeleiding bij interculturele en psychosociale obstakels en problemen op het vlak van inburgering en regelgeving. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting NewBees ■ Integrale Traineeships (€ 91.000)

Stichting NewBees biedt nieuwkomers een integraal traineeship aan. Zij worden gekoppeld aan vrijwillige 'matchers' (vaak zelf nieuwkomers). Met behulp van een online platform kan een passende trainingsplek bij bedrijven worden gevonden waarbij gekeken wordt naar de wensen en talenten van de nieuwkomer, die zijn of haar profiel zelf kan invoeren en bijhouden in een speciaal ontwikkeld CRM-systeem. Dit systeem geeft ook de mogelijkheid om uit de gegevens een cv op te maken en uit te draaien. De nieuwkomers volgen naast doorlopende begeleiding van de 'matchers' drie interculturele peer-to-peerworkshops. Na het succesvol doorlopen van het traineeship wordt er een getuigschrift of certificaat afgegeven en toegevoegd aan het profiel van de deelnemer. Een nieuw element in het project is het aanbieden van workshops aan werkgevers om de kans op een succesvolle match te vergroten. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

CNV Jongeren ■ HARRIE Statushouders (€ 47.000)

De HARRIE is een collega die een kwetsbare jonge collega coacht op de werkvloer. HARRIE staat voor hulpvaardig, alert, rustig, realistisch en eerlijk. CNV Jongeren wil de bestaande HARRIE-training doorontwikkelen voor jonge nieuwkomers. In het Realistenpromotieteam worden twintig jonge nieuwkomers opgeleid om in gesprek te gaan met werkgevers. Zo krijgen zij training in werk- en presentatievaardigheden en leren zij de Nederlandse arbeidsmarkt kennen. Werkgevers krijgen een realistisch beeld van de mogelijkheden en begeleidingsbehoeften van nieuwkomers. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting Humanity Bike Repair ■ Van nieuwkomer naar fietsenmaker (€ 60.000)

De stichting Humanity Bike Repair uit Den Haag is een fietstaxi-bedrijf met Eritrese fietstaxichauffeurs. Concreet doel van dit project is om twaalf nieuwkomers per jaar op te leiden tot volwaardige en zelfredzame fietsmakers, via technieklessen, taallessen en intensieve begeleiding. Ook worden workshops georganiseerd zoals 'omgaan met geld', 'belastingaangifte' en 'hoe word ik ondernemer'. Voor de uitstroom wordt gekeken naar mogelijkheden in de regio. Potentiële werkgevers worden daarom vanaf het eerste moment betrokken bij het project. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting Blendin ■ Blendin Foodtruck (€ 20.000)

Blendin is een online platform waar nieuwkomers en Nederlanders contacten kunnen leggen op basis van gedeelde interesses (sport, film, etc.). Het doel van dit gratis en vrijblijvende platform is om de afstand tussen deze twee groepen te verkleinen. Vanuit het platform probeert Blendin ook koppelingen te maken richting werk. Blendin heeft een camper verbouwd tot foodtruck, om te dienen als leerwerkplek voor nieuwkomers. Vanuit deze foodtruck worden broodjes verkocht op muziekfestivals. Twee Syrische nieuwkomers met ervaring in de horeca sturen de werkzaamheden aan. Deelnemers worden daarna doorgeleid naar contacten in de horeca via het eigen netwerk van Blendin en via het platform DoneerJeNetwerk (gericht op het delen van netwerken om arbeid toegankelijker te maken). Ook wordt iemand uit de horecabranche als buddy ingezet. Blendin laat deelnemers niet los zonder dat ze zijn doorgestroomd. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting The Dutch Tulip ■ Vluchtelingen maken werk van werk (€ 50.000)

Stichting Dutch Tulip is een initiatief van succesvol tassenontwerper Omar Munie die zelf als Somalisch vluchteling naar Nederland is gekomen. In dit project krijgen nieuwkomers via integraal maatwerk een voorschakeltraject aangeboden dat bestaat uit stages, vrijwilligerswerk en cursussen of trainingen. Daarbij wil de stichting meer tijd nemen voor een uitgebreid assessment, individuele coaching en coaching op het gebied van taal. Deelnemers worden gekoppeld aan een vrijwillige jobcoach. Deze inventariseert wensen en behoeftes, probeert bureaucratische belemmeringen weg te nemen en begeleidt de nieuwkomers op en naar stageplekken. Ook worden de deelnemers gecoacht over de cultuur en omgangsvormen op de Nederlandse werkvloer. Nieuwkomers lopen gemiddeld drie maanden stage. Tevens worden er netwerkbijeenkomsten met werkgevers georganiseerd. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting VluchtelingenWerk Zuid-Nederland ■ Onbekend Talent (€ 49.000)

Stichting VluchtelingenWerk Zuid-Nederland (SVZN) is een van de vijf regionale stichtingen van VluchtelingenWerk Nederland. In het project 'Onbekend Talent' gaan nieuwkomers duurzaam aan het werk in de logistiek of transport. De deelnemers worden begeleid door vrijwillige en getrainde arbeidscoaches. Deze realiseren maatwerk, begeleiding en helpen om bureaucratische belemmeringen te overkomen. Onderdeel van de begeleiding is een voorschakeltraject dat bestaat uit diverse workshops als netwerken, een 'elevator pitch' en het oefenen van sollicitatiegesprekken. SVZN vervult ook een rol waar het gaat om nazorg en eventuele afvallers. SVZN heeft een groot netwerk van bedrijven. In het project wordt samengewerkt met Manpower, met wie ook bedrijfsbezoeken worden georganiseerd. Een nevensdoel is om aan de hand van het project een schaalbaar businessmodel te ontwikkelen zodat SVZN minder afhankelijk kan worden van externe middelen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Leeuwenborgh Opleidingen ■ Nieuwkomers in de Medtech (€ 50.000)

Het Limburgse ROC Leeuwenborgh werkt samen met Beyond, een samenwerkingsverband van medische bedrijven en organisaties. Gespecialiseerde logistieke bedrijven in de medische-hulpmiddelenbranche in Limburg hebben een groot belang bij voldoende juist opgeleid personeel. Beyond biedt vraaggestuurd onderwijs, waardoor medewerkers over de juiste competenties voor hun werk blijven beschikken en zij-instrumenten de benodigde competenties kunnen ontwikkelen. Het

samenwerkingsverband van Leeuwenborgh en Beyond is in maart 2017 gestart met een zij-instroomtraject voor kandidaten zonder startkwalificatie en een afstand tot de arbeidsmarkt. Leeuwenborgh gaat nu een specifiek traject starten met nog niet ingeburgerde nieuwkomers. Aan deze nieuwe doelgroep wordt maatwerk geboden door inburgering en lerend werken dual aan te bieden. Doel is om te komen tot een mbo1-diploma en de mogelijkheid hun carrière voort te zetten in de medische logistiek. Potentiële werkgevers worden getraind op het omgaan met interculturele verschillen. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Stichting Hoedje van Papier ■ Samen aan de slag in Rotterdam (€ 75.000)

Stichting Hoedje van Papier (HvP) begeleidt via het project SamenDoorSamen nieuwkomers in Rotterdam om hen optimaal te laten integreren en participeren in de Rotterdamse samenleving. HvP maakt daarbij onderscheid tussen hen die de basis nog niet op orde hebben (laag taalniveau, geen of weinig werkervaring, gebrek aan scholing of een zeer beperkt netwerk) en degenen die iets verder zijn wat betreft taal en netwerk. Voor de eerste groep is er 'Samen actief in Rotterdam', voor de tweede 'Samen aan de slag in Rotterdam'. Doel is om de deelnemers 'werkfit' te krijgen door extra aandacht voor taal, (sociale) vaardigheden, interculturele communicatie en vakinhoudelijke ondersteuning. Ook wordt aandacht besteed aan de persoonlijke presentatie en het zelfvertrouwen van nieuwkomers. Toeleiding naar opleiding of werk is mogelijk, ofwel een BBL-traject: simultaan werken en studeren. Deelnemers die inmiddels werk hebben gevonden, dienen als rolmodel voor de andere deelnemers. Zij spelen niet alleen een rol in het adviseren en motiveren; zij vervullen ook de rol van trainer bij verschillende workshops. Na afronding van het traject heeft de deelnemer een sterk arbeids- of studieprofiel, wordt hij of zij arbeids- of studiefit geacht en wordt begonnen met het opbouwen van een netwerk. Daartoe worden bijeenkomsten met werkgevers, hogescholen, mbo-scholen en andere organisaties uit verschillende branches georganiseerd. Instituut Gak draagt bij per deelnemer die succesvol naar zelfstandig ondernemerschap, werk in loondienst of naar een reguliere vervolgopleiding is uitgestroomd.

Regioplan Beleidsonderzoek ■ Evaluatieonderzoek 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' (€ 334.492), projectleider: Jeanine Klaver

Om de kennisontwikkeling op het thema arbeidsparticipatie van nieuwkomers een impuls te geven faciliteert Instituut Gak uitwisseling tussen de hierboven genoemde projecten onderling en zal Regioplan een evaluatieonderzoek uitvoeren. Dit onderzoek heeft tot doel om de resultaten, ervaren opbrengsten en geleerde lessen van het programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan' in kaart te brengen vanuit het perspectief van de nieuwkomers, de organisatoren van de projecten en werkgevers. De uit het

onderzoek voortkomende onderzoeksresultaten worden ter beschikking gesteld aan de uitvoerders van de binnen het programma lopende en nog nieuw te starten projecten. Daarnaast wordt deelname aan het programma met de projectuitvoerders geëvalueerd ten aanzien van onder andere de uitwisseling tussen de projecten en tussen onderzoek en praktijk. Er zullen bij het onderzoek zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden worden ingezet. Door gebruik van de methode 'realistic evaluation' zal bij het onderzoek naar effectieve elementen ook nadrukkelijk aandacht zijn voor de context waarin de resultaten optreden. Door koppeling aan CBS-gegevens zal zicht komen op de duurzaamheid van de resultaten op het vlak van werk en opleiding. In 2021 zal er zowel een onderzoeksrapport gepubliceerd worden als een publiekshandreiking met daarin praktische tips. Eind 2022 wordt tot slot de duurzaamheid van de resultaten inzichtelijk gemaakt in een factsheet.

COMMUNICATIE

Instituut Gak richt zich in haar communicatie op beleidsmedewerkers en onderzoekers op het brede terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt en (potentiële) aanvragers voor maatschappelijke projecten. In september 2018 is het belangrijkste communicatiemiddel van Instituut Gak, de website, geheel vernieuwd. Daarnaast wordt onze online zichtbaarheid vergroot. Op de website zijn zowel een aantal door Instituut Gak mogelijk gemaakte projecten als de *Quickscan*, het digitale aanvraagformulier en een animatiefilm over de aanvraagprocedure met betrekking tot de maatschappelijke projecten terug te vinden.

Frans Kamstra en Halefom Zeru

SamenDoorSamen. Ik vind het leuk want ik leer veel dingen zoals de Nederlandse taal, en verder volg ik workshops en trainingen. Ik weet niet eens meer precies hoeveel. De toekomsttraining vond ik heel mooi. Ik heb toen veel zelfvertrouwen gekregen. Ik was niet meer bang om voor een groep mensen te praten! Ik had ook een taalcoach, Frans. Hij is nu mijn vriend. Hij heeft mij veel geholpen, en helpt mij nog steeds. Bijvoorbeeld met de post, bellen en formulieren invullen. Hij helpt mij nu ook met mijn werk, hoe ik dingen moet vragen aan collega's bijvoorbeeld.

Stichting Hoedje van Papier ■ Samen aan de slag in Rotterdam

173

BETROKKEN PERSONEN

HET OVERZICHT VAN DE 104 ONDERZOEKEN IS
TE VINDEN OP WWW.INSTITUUTGAK.NL/ONDERZOEK/

IN 2018 IS HET ONDERZOEKSPROGRAMMA
UITGEBREID MET DE VIJFTIEN NIEUWE STUDIES

€14,4 MILJOEN

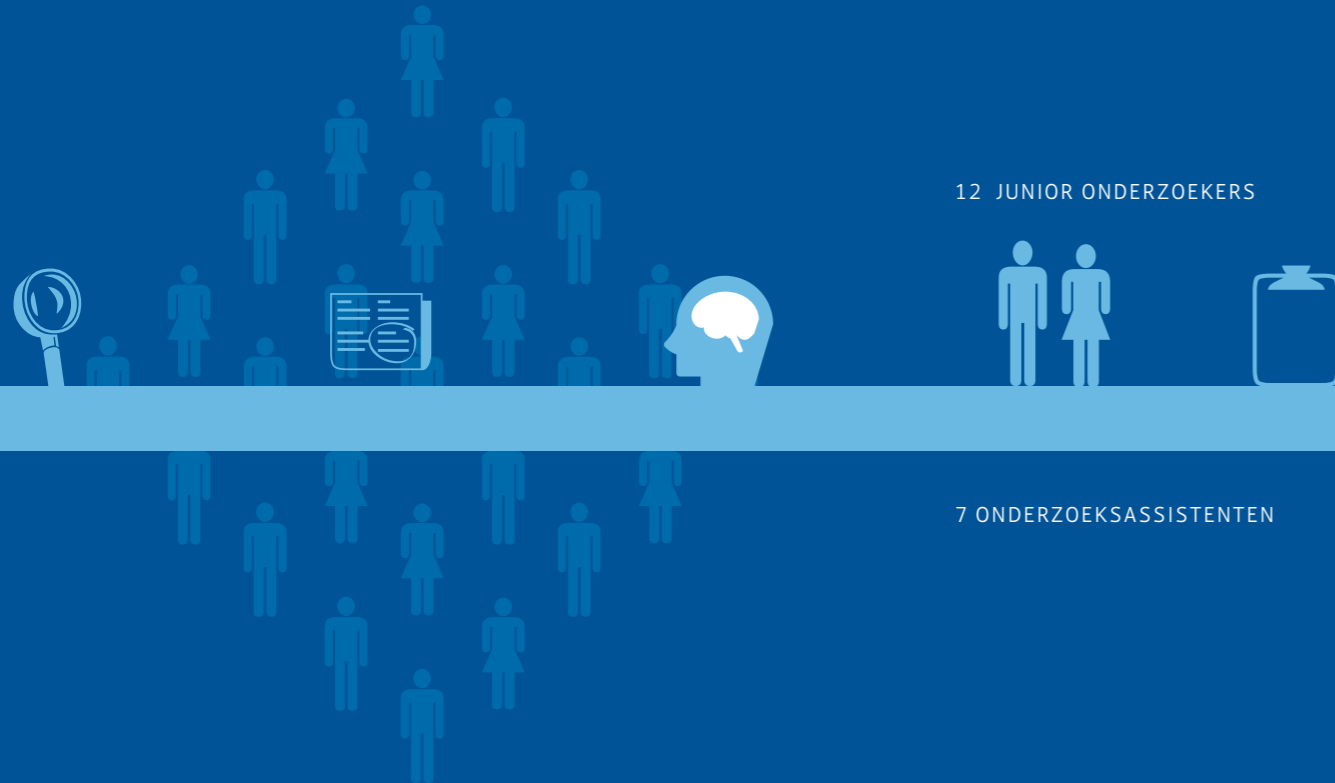
52 HOOGLERAREN

3 LECTOREN

80 POSTDOC ONDERZOEKERS
EN/OF SENIOR ONDERZOEKERS19 ONDERZOEKERS IN OPLEIDING
(PROMOVENDI)

12 JUNIOR ONDERZOEKERS

7 ONDERZOEKSASSISTENTEN

De uitvoering van het huidige onderzoeksprogramma kost € 14,4 miljoen en er zijn in totaal 173 personen bij betrokken, onder wie 52 hoogleraren, 3 lectoren, 80 postdoc en/of senior onderzoekers, 19 onderzoekers in opleiding (promovendi), 12 junior onderzoekers en 7 onderzoeksassistenten. In 2018 is het onderzoeksprogramma uitgebreid met de vijftien hierna weergegeven nieuwe studies. Voor een overzicht van de lopende studies wordt verwezen naar pagina 31 en 32. Voor een overzicht van de afgesloten onderzoeksprojecten wordt verwezen naar pagina 32.

Toegankelijkheid

Instituut Gak streeft ernaar dat de resultaten van door ons gesteunde studies bijdragen aan oplossing- en voor beleids- en uitvoeringsvraagstukken die er leven op het terrein van sociale zekerheid en arbeidsmarkt. De onderzoekers wordt daarom gevraagd actief zorg te dragen voor publicatie, openbaarmaking en overdracht van onderzoeksresultaten aan wetenschappers, beleidsmakers, professionals werkzaam in de uitvoeringspraktijk en andere belangstellenden. Hiertoe is een inspiratiedocument maatschappelijke impact opgesteld. Dit document kan geraadpleegd worden bij het opstellen van een onderzoeksvoorstel, bij de uitvoering van het onderzoek en bij de verspreiding van de onderzoeksresultaten. Publicaties die voortkomen uit onderzoek worden actief verspreid door Instituut Gak, via de eigen website en verschillende sociale media. Op de website is de Kennisbank te vinden met daarin alle publicaties die voortvloeien uit door Instituut Gak gesubsidieerd onderzoek. Daarnaast wordt in Kennisclips in een paar minuten tijd op toegankelijke wijze verteld over de belangrijkste resultaten en de implicaties voor beleid. In 2018 zijn drie nieuwe clips gemaakt: 'Van AZC naar een baan', 'Slimme handhaving' en 'Uit de WW in de bijstand'. Alle Kennisclips zijn terug te vinden op de website.

Toepasbaarheid

Naast de aandacht voor de toegankelijkheid van onderzoeksresultaten vindt Instituut Gak het ook belangrijk dat de onderzoeksresultaten van nut zijn voor de beleidspraktijk en daadwerkelijk worden toegepast. Hiertoe neemt Instituut Gak deel aan het Kennispartnerberaad, een halfjaarlijkse ontmoeting van organisaties waarmee het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid samenwerkt op het gebied van kennis en onderzoek en aan het Kennisplatform Werk en Inkomen (KWI). In dit laatste platform werken de uitvoeringsorganisaties voor de sociale zekerheid met elkaar samen op het gebied van kennisontwikkeling binnen het domein van werk en inkomen. Daarnaast wordt bij de beoordeling van de onderzoeksvoorstellen expliciet gekeken naar de beleidsrelevantie en de mate van toepasbaarheid van de onderzoeksresultaten (valorisatie).

ONDERZOEK

NIEUWE ONDERZOEKS-PROJECTEN

Werk voor iedereen. Baancreatie voor de onderkant van de arbeidsmarkt (€ 192.678). ■ Projectleider:

dr. Monique Stavenuiter, Verwey-Jonker Instituut
In dit onderzoek staan initiatieven gericht op het creëren van werk voor de onderkant van de arbeidsmarkt centraal. Doel is onder meer om in kaart te brengen welke initiatieven er zijn voor welke groepen in welke delen van het land. Vervolgens wordt nagegaan wat de werkzame elementen zijn in deze initiatieven (succes- en faalfactoren) in termen van effect en duurzaamheid. Aan het eind worden in samenwerking met het (praktijk)veld en wetenschappelijke experts de contouren voor een experiment geformuleerd waarin de succesfactoren toegepast worden. Op basis van het onderzoek wordt bepaald welke elementen en randvoorwaarden relevant zijn bij baancreatie voor de huidige en toekomstige onderkant van de arbeidsmarkt, rekening houdend met trends als inclusieve arbeidsmarkt, flexibilisering, mondialisering en technologische ontwikkelingen. Het onderzoek bestaat uit zeven delen:

1. Inventarisatie van initiatieven en inzichten uit de literatuur;
2. Analyse van gepubliceerde kwantitatieve gegevens over de recente ontwikkelingen, de initiatieven en de groepen aan de onderkant van de arbeidsmarkt;
3. Telefonische enquête met initiatiefnemende werkgevers;
4. Casestudies op locatie;
5. Analyse en vergelijking van effecten en werkzame elementen in de casestudies;
6. Expertmeeting over de onderzoeksresultaten en de eerste contouren van het experiment en
7. Landelijk symposium over het onderzoeksresultaat en het voorgestelde experiment.

Migranten naar werk, wat werkt? (€ 247.017) ■ Projectleider: **dr. Tesseltje de Lange, Universiteit van Amsterdam**

In dit onderzoek staan de succes- en faalfactoren van recente projecten gericht op het vergroten van baankansen voor vluchtelingen, ook in België en Duitsland centraal. In- en uitsluitingsmechanismen bekend uit literatuur en onderzoek liggen op individueel niveau, op beleidsniveau en op het niveau van arbeidsmarktstructuren. Onderzoek naar deze mechanismen zal allereerst worden geïnventariseerd. De positieve en negatieve ervaringen van westerse en niet-westerse migranten, van vluchtelingen en gezinsmigranten, waaronder mannen en vrouwen, werknemers en ondernemers, hoog- en laagopgeleiden worden vervolgens in kaart gebracht door diepte-interviews. Dit gebeurt samen met 'peer researchers'. Dit zijn onderzoekers afkomstig uit zes migrantengroepen met uiteenlopende arbeidsmarktposities, die contact leggen met en interviews afleggen binnen de eigen peer group. Samen, omdat

werk in onze maatschappij een bepalend facet van samenleven is. Dit biedt nieuwe, verdiepende empirische inzichten in mechanismen van in- en uitsluiting op individueel, beleidsmatig - en arbeidsmarktniveau.

Besef en beleving van langer doorwerken voor pensioen (€ 200.000) ■ Projectleider: prof. dr. Kène Henkens, Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) Nederland verandert in rap tempo van een land waar vervroegde uittreding de regel was in een land waar langer doorwerken het adagium is geworden. Ons land is een van de weinige landen die de pensioenleeftijd daadwerkelijk heeft gekoppeld aan de levensverwachting. Die beslissing lijkt verstrekkende gevolgen te hebben omdat het bij zowel werkgevers als werknemers onzekerheid genereert hoe zich aan deze nieuwe realiteit aan te passen. Het vergt veel van het voorstellings- en handelingsvermogen om adequaat op de verhoogde pensioengerechtigde en AOW-leeftijd te reageren en vandaar dat het voorgestelde onderzoek beoogt om het besef en de beleving van werknemers en werkgevers in kaart te brengen. Kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt die ofwel in fysiek zware beroepen werkzaam zijn, dan wel een beperkt doenvermogen hebben of beperkte financiële middelen hebben krijgen speciaal aandacht in dit onderzoek. Daarbij wordt er in het bijzonder aandacht besteed aan de mate waarin de opschuivende AOW-leeftijd voor werknemers in uiteenlopende beroepen en sectoren arbeidsongeschiktheid bevordert en waarvoor het vangnet van de WIA mogelijk een 'logische' exit-route uit werk zal worden. Deze bevindingen zijn van belang voor het formuleren van beleid om ook kwetsbare groepen werkenden beter in staat te stellen langer door te werken.

Drempels geslecht: effectieve publieke dienstverlening aan lager opgeleiden (€ 80.004) ■ Projectleider: dr. Nadja Jungmann, Hogeschool Utrecht Publieke dienstverlening sluit nog niet optimaal aan bij de verschillende behoeften en vermogens van burgers. Het grote beroep dat deze dienstverlening doet op de zelfwerkzaamheid en het doenvermogen van burgers staat steeds meer ter discussie. Hierbij is aandacht voor de positie van lager opgeleiden van belang, omdat zij enerzijds relatief veel gebruik maakt van publieke dienstverlening terwijl zij anderzijds relatief vaker moeite hebben om te voldoen aan wat er van hen wordt verwacht. Hoe kunnen publieke organisaties hun dienstverlening door ontwikkelen zonder specifieke groepen categoriaal uit te sluiten? Dit onderzoek brengt in een eerste fase (de meest impactvolle) knelpunten in kaart die lager opgeleiden ervaren bij publieke dienstverlening op het terrein van sociale zekerheid en arbeidsmarkt. In de tweede fase distilleert het onderzoek succesfactoren uit bestaande 'goede voorbeelden' waarmee dienstverleners beter in kunnen spelen op de ervaren knelpunten. Naast een onderzoeksrapport zal dit project ook een (screenings)instrument voor publieke organisaties opleveren

waarmee zij de knelpunten binnen de eigen dienstverlening kunnen analyseren. Ook worden in een concrete pilot oplossingen uitgetoetst voor een knelpunt dat mede door de doelgroep en een publieke organisatie is gekozen.

Voorkomen is beter dan genezen: proactief zekerheid creëren in een flexibele arbeidsmarkt (€ 282.515) ■ Projectleider: dr. Jessie Koen, Universiteit van Amsterdam

De flexibele arbeidsmarkt levert voor veel mensen onzekerheid op over de toekomst van hun baan. Hierdoor hebben zij meer stress gerelateerde klachten en zijn zij minder goed in staat om een succesvolle loopbaan op te bouwen. Toch lijkt niet iedereen last te hebben van de flexibilisering. Hoe kan het dat de ene werknemer minder onzekerheid ervaart dan de ander, terwijl zij te maken hebben met dezelfde flexibele arbeidsmarkt? Hoe kan het ontstaan van baanonzekerheid in de flexibele arbeidsmarkt voorkomen worden, waarmee de negatieve gevolgen eveneens uitblijven? En welke rol kan proactief loopbaangedrag hierbij spelen? Op deze vragen zal dit onderzoeksproject ingaan. In drie gerelateerde projecten maakt dit onderzoek inzichtelijk welke vormen van flexibilisering baanonzekerheid opleveren, om vervolgens te onderzoeken of en hoe mensen proactief deze baanonzekerheid kunnen voorkomen. Ten slotte worden op basis van de onderzoeksresultaten twee verschillende interventies ontwikkeld (waarvan één digitaal), waarmee werknemers hun eigen zekerheid kunnen creëren in een flexibele arbeidsmarkt. Deze interventies zullen openbaar toegankelijk zijn via een speciaal ontwikkelde website. Dit onderzoek pakt daarmee het probleem van flexibilisering bij de wortels aan, en biedt de mogelijkheid om baanonzekerheid te creëren voor iedereen – ook in een flexibele arbeidsmarkt.

De psychologie van de flexibilisering (€ 225.563) ■ Projectleider: dr. Jos Akkermans en dr. Sanne Nijs, Vrije Universiteit Amsterdam

Dit project heeft tot doel om nieuwe kennis te genereren over de psychologische ins en outs van flexibilisering van arbeid. Hierbij staan drie hoofdthema's centraal:

1. de ervaren psychologische relatie tussen de werknemer en de werkgever (het psychologische contract) en in hoeverre deze per type flexibel werk verschillen;
2. de rol van deze psychologische contracten in duurzaam werk (productiviteit, bevoegenheid, inzetbaarheid); en
3. de verantwoordelijkheid die verschillende stakeholders (flexibele werkers, organisaties, bemiddelaars, maatschappij) hebben in het managen van duurzame loopbanen van flexibele werkers.

Deze hoofdthema's worden onderzocht met behulp van verschillende deelstudies. De eerste studie ontwikkelt een conceptueel kader waarin wordt uiteengezet hoe verschillende typen van flexibel werk samenhangen met psychologische contracten

en duurzaam werk. Met behulp van drie empirische studies (kwantitatief en kwalitatief) toetsen de onderzoekers vervolgens het ontwikkelde conceptueel kader. Aandacht is er onder andere voor de effecten van psychologische contracten op duurzaam werk.

Loopbaan APK's gekeurd; inventarisatie en analyse van instrumenten voor loopbaanchecks en loopbaan APK's (€ 80.892) ■ Projectleider: dr. Jos Sanders, Hogeschool Arnhem Nijmegen

De arbeidsmarkt flexibiliseert en arbeid verandert als gevolg van digitalisering, automatisering en robotisering. Tegelijkertijd wordt van mensen verwacht dat ze steeds langer doorwerken. Alle reden dus om aan te nemen dat werkenden steeds vaker gedurende hun loopbaan wisselingen in functie en/of van werkgever zullen doormaken. Voor werkenden lijkt het verstandig regelmatig te reflecteren op hun huidige arbeidsmarktpositie en de ontwikkeling daarvan. Om werkenden hierin te ondersteunen is gepleit voor een algemene periodieke loopbaankeuring. Inmiddels zijn er vele instrumenten ontwikkeld ter ondersteuning van een dergelijke loopbaankeuring. Het project heeft als doel tot een overzicht te komen van deze instrumenten en daarop een systematische analyse uit te voeren. Deze analyse vormt de basis voor een aantal onderbouwde aanbevelingen voor het ontwerp van een ideaal instrumentarium. Het project sluit af met een 'Loopbaan APK Event'. Tijdens dit event worden eindresultaten gepresenteerd en wordt op de uitkomsten gereflecteerd door wetenschappers, beleidsmakers en loopbaanexperts.

Arbeidsgehandicapten: hoe benutten we hun potentieel? (€ 291.611) ■ Projectleider: prof. dr. Paul de Beer, AIAS en prof. dr. mr. Mies Westerveld, HSI

Volgens het VN-verdrag voor de rechten van personen met een handicap hebben gehandicapten gelijke rechten op arbeidsdeelname als mensen zonder handicap. De praktijk is echter geheel anders: de arbeidsdeelname van arbeidsgehandicapten is in Nederland veel lager dan van niet-gehandicapten. Hoe kan Nederland ervoor zorgen dat het VN-verdrag geen dode letter blijft, maar dat mensen met een arbeidsbeperking daadwerkelijk gelijke kansen op de arbeidsmarkt krijgen? Deze vraag staat centraal in dit onderzoek. We gaan na hoe Nederland het VN-verdrag in de praktijk heeft uitgevoerd, hoe Nederland scoort ten opzichte van andere landen en hoe de prestaties van Nederland kunnen worden verbeterd. Bij dit onderzoek gaan we steeds in gesprek met de doelgroep zelf en met andere stakeholders, zoals sociale partners, overheid en uitvoeringsorganisaties. Dat moet niet alleen leiden tot een betere diagnose van de problematiek van arbeidsgehandicapten, maar ook concrete handvatten opleveren om in de praktijk mee aan de slag te gaan.

On(der)verzekerde zzp'ers: motieven, alternatieven, gevolgen en het risico op armoede (€ 168.796) ■ Projectleider: drs. Paul Vroonhof, Panteia i.s.m. CBS Het aantal zzp'ers in Nederland stijgt de laatste jaren gestaag. Zelfstandig ondernemers genieten vaak meer vrijheid en flexibiliteit, maar dragen ook risico's. Wanneer de inkomsten van zzp'ers teruglopen door omzetverlies, ziekte of arbeidsongeschiktheid zijn veel zzp'ers hier niet voor verzekerd. Hierdoor bestaat de kans op terugval in de bijstand. Deze relatie zzp'ers – verzekering – aanspraak op bijstand is al jaren een veelbesproken thema. Er is echter nog weinig tot geen wetenschappelijk onderzoek gedaan. In dit project worden er statistische verbanden gelegd tussen eigenschappen van zzp'ers, hun gedrag en de gevolgen van hun gedrag, ten aanzien van risico's op ziekte en werkloosheid en verzekeringen daartegen. De hoofdvraag van het onderzoek luidt: Hoe gaan zzp'ers om met (tijdelijk) verlies van inkomen en welke acties zijn wenselijk om armoede onder zzp'ers te voorkomen? Om de vraag te beantwoorden worden zzp'ers over langere tijd gevolgd, waarbij de data van het CBS worden gekoppeld aan het zzp-panel van Panteia. Aanvullend worden interviews en focusgroepen gehouden om oplossingsrichtingen te vinden hoe er voorkomen kan worden dat bepaalde risicogroepen terugvallen in de bijstand.

Denktank arbeidsvormneutrale verzekeringen voor alle werkenden (€ 200.000) ■ Projectleider: prof. dr. Bas ter Weel, SEO Economisch Onderzoek

Een steeds grotere groep werkenden heeft geen vaste aanstelling, combineert ondernemerschap met werknemerschap of verleent voor een deel van de tijd onbetaalde diensten in de vorm van bijvoorbeeld mantelzorg. Deze vormen van werk bieden minder zekerheid dan een voltijdsbaan in vaste dienst bij een werkgever. Het gevolg is dat er een steeds grotere groep werkenden ontstaat met weinig zekerheden, omdat veel verzekeringen uitgaan van (en dekking oploopt met) langdurige dienstverbanden. De vraag is dan ook of het Nederlandse stelsel van sociale zekerheid er, gezien de flexibilisering van de arbeidsmarkt, bij gebaat is om de uitkering van inkomen in geval van ziekte, arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, oude dag en overlijden (meer) arbeidsvormneutraal te organiseren? En zo ja, welke maatregelen zijn hiertoe het meest geschikt? Instituut Gak heeft voor de beantwoording van deze onderzoeksvraag een denktank samengesteld. De leden van de denktank (i) inventariseren en beoordelen bestaande kennis op het terrein van het arbeidsvormneutraal organiseren van sociale zekerheid en vullen deze kennis aan, (ii) onderzoeken zowel de korte als lange termijn gevolgen van een dergelijk stelsel en (iii) gaan daarbij multidisciplinair te werk zodat recht wordt gedaan aan de complexe context waarin een robuust stelsel van sociale zekerheid effectief en efficiënt kan functioneren en op voldoende draagvlak in de samenleving kan rekenen.

Boekproject juridische aspecten van platformisering (€ 100.000) ■ Projectleider: prof. dr. mr. Mijke Houwerzijl, Universiteit Tilburg

In de platformeconomie brengt digitale technologie vraag en aanbod bij elkaar. Mensen delen er kennis, geld, spullen of arbeid. In het laatste geval gebeurt dit via werkplatforms. Er wordt toekomstpotentieel gezien in deze nieuwe, atypische vorm van arbeid en tegelijkertijd roept het vele vragen op. Dit boekproject belicht de thematiek van platformwerk vanuit juridisch perspectief en heeft aandacht voor arbeid, sociale zekerheid, fiscaliteit, mededinging en internationale aspecten. Aandacht is er onder andere voor de vraag wanneer er sprake is van een arbeidsovereenkomst, wanneer van een opdrachtovereenkomst? Vraagstukken die samenhangen met de ambigue positie van platformwerkers, zijn de inrichting van medezeggenschap, aansprakelijkheid en de regulering van arbeid. Ook de digitale technologie achter werkplatforms roept vragen op. Kan een werkplatform via het algoritme discrimineren, welke rol spelen ratingsystemen voor de gezagsverhouding tussen platformeigenaar en platformwerker? De te schrijven bundel biedt een synthese van actuele kennis over en reflectie op de (mogelijke) impact van platforms en algoritmen op arbeid en sociale zekerheid, die van waarde is voor beleid en onderzoek.

Essay toekomst medezeggenschap (€ 15.000) ■ Projectleider: prof. dr. ir. Rienk Goodijk, Vrije Universiteit Amsterdam

Medezeggenschap is het uitoefenen van invloed op de (arbeids)omstandigheden, arbeidsvoorwaarden, arbeidsrelaties en op productie, ontwikkeling en strategie van de organisatie, door werknemers of andere direct betrokkenen. Veranderingen in (de omgeving van) organisaties leiden tot nieuwe vormen van medezeggenschap, soms ook in aanvulling op of in afwijking van het wettelijk kader. Ook veranderingen op de arbeidsmarkt hebben effect op medezeggenschapsvraagstukken, zoals bijvoorbeeld de flexibilisering in allerlei vormen en toonaarden. Het essay belicht de ontwikkelingen in medezeggenschap in een breed academisch kader en verkent de mogelijkheden tot vernieuwing. Het betreft een multidisciplinaire benadering, met aandacht voor maatschappelijke, juridische, bedrijfseconomische, organisatiekundige en sociaal-culturele aspecten. Daarbij worden zowel het denken over medezeggenschap als de lopende experimenten in beschouwing genomen en voortgeborduurd op recente onderzoeksresultaten en publicaties.

Netspar (€ 1.500.000)

Instituut Gak acht het in het belang van de maatschappij dat er afgewogen wetenschappelijk onderzoek plaatsvindt ten aanzien van pensioenen. Naast het door de Stichting mogelijk gemaakte onderzoek op dit thema (onder andere via meerdere leerstoelen), wordt er waarde gehecht aan het door Netspar geïnitieerde onderzoek. Hiertoe is eenmalig een bedrag beschikbaar gesteld. De subsidie dient ter financiering van door

Netspar uitgevoerd onderzoek dat binnen de doelstelling van Instituut Gak valt. Netspar faciliteert breed wetenschappelijk onderzoek naar de bekostiging van de oude dag en vergrijzing, zowel langlopend als kortlopend. Het betreft multidisciplinair onderzoek uit diverse wetenschapsgebieden, zoals economie, sociologie, psychologie, recht en communicatie. Netspar is in 2005 opgericht en combineert onderzoek en praktijk. Dit heeft als meerwaarde dat onderzoek relevant is en wordt toegepast in de sector.

Onderstaande onderzoeken worden uitgevoerd door aan Instituut Gak verbonden hoogleraren.

Werkgeversstrategieën en de ontwikkeling van arbeidsvoorwaarden sinds 1982 (€ 190.450) ■ Projectleider: prof. dr. Maarten Keune, Universiteit van Amsterdam

Globalisering en liberalisering van handelsafspraken, branchevervaging door onder andere nieuwe technologieën en de verschuiving van werkgelegenheid leggen druk op werkgevers en hun organisaties. De agenda van werknemersorganisaties staat hier (steeds meer) tegenover met een roep om hogere lonen en de bescherming van collectieve afspraken. De kracht van de vakbeweging is echter de laatste decennia sterk afgenomen en daarmee ook haar invloed. Ook is de rol van de overheid veranderd, de verzorgingsstaat wordt hervormd. Ondanks deze ontwikkelingen zijn er in tegenstelling tot in enkele nabijgelegen landen geen grote veranderingen aangebracht in het Nederlandse model van arbeidsverhoudingen. Werkgeversorganisaties blijven hun steun betuigen aan het algemeen verbindend verklaren van cao's, blijven deze ook afsluiten en blijven hun rol spelen in het nationaal overleg. Hoe kan deze steun worden verklaard? In het onderzoek wordt gekeken naar de inzet, uitkomst, wijze van presenteren en strategie van branche- en werkgevers(organisaties) tijdens de cao-onderhandelingen. Ook de relatie en dynamiek tussen werkgevers- en werknemersorganisaties, zowel aan de onderhandelingstafel als in nationale overlegorganen, wordt meegenomen. Van een representatief aantal sectorcao's wordt bekeken hoe de afspraken zich tussen 1981 en 2017 hebben ontwikkeld. Zie ook pagina 35.

Behoorlijke bejegening in de sociale zekerheid (€ 360.847,50) ■ Projectleider: prof. dr. mr. Willemijn Roozendaal, Vrije Universiteit

Het Nederlandse stelsel van sociale zekerheid biedt inkomensondersteuning en ondersteuning bij het vinden van werk. Om er voor te zorgen dat gebruikers van socialezekerheidsregelingen zich daadwerkelijk geborgen voelen is ook de manier waarop zij worden bejegend door uitvoeringsorganen van belang. Op twee terreinen wordt onderzocht welke juridisch relevante eisen er gesteld (zouden kunnen) worden aan de behoorlijke bejegening van uitkeringsgerechtigden. Ten eerste wordt ingezoomd op de uitvoering van medische keuringen in de sociale

zekerheid. Voor de aanspraak op vele voorzieningen zoals ZW en WIA-uitkeringen en WMO-voorzieningen is die keuring van groot belang. De vraag is welke eisen gesteld worden aan de zorgvuldige uitvoering van deze keuringen en in hoeverre die eisen in de huidige uitvoeringspraktijk worden onderkend. Ten tweede wordt bekeken in hoeverre de zorgvuldige bejegening van uitkeringsgerechtigden is gewaarborgd in de uitvoering van werknemersverzekeringen door eigenrisicodragers. Het winsttoogmerk van eigenrisicodragers kan de doelstelling van behoorlijke bejegening van uitkeringsgerechtigden onder druk zetten. De vraag is in hoeverre wet- en regelgeving een bijdrage (zouden kunnen) leveren aan het waarborgen van behoorlijke bejegening. Zie ook pagina 35.

Verdeling van onzekerheden (€ 380.000) ■ Projectleider: prof. dr. Daniel van Vuuren, Tilburg University

De Nederlandse welvaartsstaat biedt internationaal gezien goede verzekering tegen risico's als arbeidsongeschiktheid, langdurige werkloosheid en armoede. Bovendien behoort het inkomen per hoofd van de bevolking tot de hoogste ter wereld. Toch worden sommige groepen in de samenleving moeizaam bereikt en dragen sommigen zelf betrekkelijk grote risico's. Bovendien wordt het draagvlak van de welvaartsstaat uitgehold wanneer mensen met een gunstig risicoprofiel niet meer bijdragen aan de financiering ervan. In dit onderzoek worden huishoudens gevolgd over een langere tijdperiode. Geobserveerd wordt in welke levensfase gebruik gemaakt wordt van de diverse vormen van sociale zekerheid, maar ook bijvoorbeeld of zzp'ers baat zouden hebben gehad bij een WIA-verzekering terwijl zij die niet hebben. Op deze manier wordt geïdentificeerd waar maatschappelijk gezien winst valt te boeken. Specifiek wordt gekeken naar de WW en de sociale zekerheid voor werkenden die dicht tegen hun pensioen aanzitten. Het onderzoek bestaat uit een aantal empirische studies, die vervolgens worden vertaald naar de optimale vormgeving van Nederlandse sociale zekerheidsinstituten, zoals de WW en de WIA. Zie ook pagina 36.

OVERZICHT LOPENDE ONDERZOEKSPROJECTEN

Eind 2018 lopen de volgende onderzoeksprojecten: Sociale zekerheid

- De toekomst van de universele verzorgingsstaat: tussen de sociale bijstand en een gegarandeerd minimuminkomen
- Denktank arbeidsvormneutrale verzekeringen voor alle werkenden
- De verdeling van onzekerheden
- Essay basisinkomen
- Flexibilisering van de AOW-leeftijd?
- Grenzen aan atypische arbeid, flexwerk en zelfstandige arbeid getoetst aan Europese beginselen van het socialezekerheidsrecht
- Juridische en economische aspecten en gevolgen van wijzigingen in werkloosheidsregelingen sinds 1986
- Maatwerk of ongelijkheid – effecten van verschillende bijstandsregimes
- Naar een stabiel stelsel van kinderopvang
- Op zoek naar nieuw evenwicht. Een parlementaire geschiedenis van het socialezekerheidsstelsel, 1980-2014
- Werk, zekerheid en belangenvertegenwoordiging in de creatieve sector
- Werkgeversstrategieën en de ontwikkeling van arbeidsvoorwaarden sinds 1982
- Zelfredzaamheid en sociale bescherming over de levenscyclus

Uitvoeringspraktijk van de sociale zekerheid

- Als werken niet loont: inzicht in de working poor
- Behoorlijke bejegening in de sociale zekerheid
- Drempels geslecht: effectieve publieke dienstverlening aan lager opgeleiden
- Effecten van een MPG-interventie voor multiprobleemgezinnen
- Geschied of ongeschikt voor arbeid? Analyse van de effecten van arbeidsongeschiktheidshervorming
- Handhaving van onderop: handhavingsinstrumenten in de sociale zekerheid vanuit het perspectief van de burger
- Jongeren op de arbeidsmarkt: doen wat werkt
- Niet langer in de Wajong: monitoren, begrijpen, leren en kennis verspreiden
- On(der)verzekerde zzp'ers: motieven, alternatieven, gevolgen en het risico op armoede
- Perspectief Wajongers onder de Participatiewet
- Schuldbewust aan het werk: samen werken aan oplossingen voor schuldenproblematiek

Arbeidsmarkt

- Arbeidsgehandicapten: hoe benutten we hun potentieel?
- Boekproject juridische aspecten van platformisering
- De psychologie van de flexibilisering
- Essay toekomst medezeggenschap

- Levensloopbanen van werkloze 50-plussers
- Migranten naar werk, wat werkt?
- Nieuwe banen in ecosystemen
- Pilots modernisering medezeggenschap
- Technologisering en de arbeidsmarkt
- Van netwerk naar werk? Sociale netwerken van etnische groepen en de dynamiek van uitkeringsafhankelijkheid
- Verschuivingen op de Nederlandse arbeidsmarkt: dynamiek, concurrentie of verdringing?
- Voorkomen is beter dan genezen: proactief zekerheid creëren in een flexibele arbeidsmarkt
- Werk voor iedereen. Baancreatie voor de onderkant van de arbeidsmarkt
- Werken 'van-werk-naar-werk (VWNW)'-trajecten?

Pensioenen

- Beleggingsresultaten van niet-liquide activa op lange termijn
- Besef en beleving van langer doorwerken voor pensioen
- De afweging tussen kosten, ambitie en risico in pensioencontracten
- De mogelijkheden voor premiepensioeninstellingen (PPI's) / de overdraagbaarheid van pensioenen
- De toereikendheid van pensioenen
- Intergenerationele solidariteit of generatieconflict

Arbeid en gezondheid

- Arbeidsdeskundige handreiking werkgevers in de omgang met werkenden met veelvoorkomende psychische problemen
- De chronisch zieke werkende centraal: wat is de rol van sociaal geneeskundigen? (programma)
 - ▶ **Deelproject 1:** Ontwikkeling en validering van een methodiek om de sociale context van de chronisch zieke werkende actief te betrekken in het sociaal geneeskundig handelen
 - ▶ **Deelproject 2:** Eigen regie en zelfredzaamheid voor chronisch zieke werkenden
 - ▶ **Deelproject 3:** Inbreng van de chronisch zieke werkende bij begeleiding naar werk en beoordeling van functionele mogelijkheden
 - ▶ **Deelproject 4:** Proefdraaien met de chronisch zieke werkende centraal; een proeftuinaanpak voor co-creatie van wetenschap en sociaal geneeskundig werkveld
- Passend werk voor arbeidsbeperkten: de rol van de werkgever

Relatie onderwijs – arbeidsmarkt

- Vakmanschap als oplossing voor jeugdwerkloosheid?
- Loopbaan APK's gekeurd; inventarisatie en analyse van instrumenten voor loopbaanchecks en loopbaan APK's

Voor meer informatie over de lopende wetenschappelijke onderzoeksprojecten wordt verwezen naar de website.

IN HET VERSLAGJAAR AFGERONDE ONDERZOEKSPROJECTEN

In 2018 zijn de volgende projecten afgerond:

- Decentralisatie: de beloften van nabijheid – een kwalitatief onderzoek naar de decentralisatie van arbeidsre-integratie, jeugdzorg en langdurige zorg
- Het basisinkomen
- Hoe vergaat het mensen met een kleine beurs?
- Internationalisering van de arbeidsmarkt
- Richtlijnontwikkeling chronisch zieken ten behoeve van bedrijfs- en verzekeringsartsen
- Toekomstige arbeidsmarkt (2) – Bescherming van arbeidsmigranten in Nederland: toen, nu en in de toekomst
- Uit de WW in de bijstand

Voor meer informatie over de afgeronde wetenschappelijke onderzoeksprojecten wordt verwezen naar de website.

ONDERZOEKERSDAG 2018

De bijeenkomst onderzoek en beleid 2018 van Instituut Gak vond plaats op maandag 3 december in Theater Gooiland in Hilversum. Dit jaar met als centraal thema: 'Werk voor iedereen, nu en in de toekomst'. Met 170 deelnemers, onderzoekers en beleidsmedewerkers, was het een goed bezocht symposium. Na een opening van dagvoorzitter Diana Matroos gaf minister Wouter Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een 'keynote'. Hij wees onder meer op de mismatch tussen scholing en de arbeidsmarkt en het belang van investeren in scholing van werknemers. Ook benadrukte hij het belang van uitwisseling tussen onderzoek en beleid: om de problemen op de arbeidsmarkt op te kunnen lossen is 'evidence-based' beleid nodig. Daarna sprak Hans de Boer, voorzitter van werkgeversvereniging VNO-NCW, de ambitie uit om van Nederland het meest welvarende land ter wereld te maken. Een sterke economie is de voorwaarde voor werk, werk dat naast inkomen ook het gevoel van eigenwaarde vergroot, aldus De Boer. Hij riep onderzoekers op om 'reality checks' uit te voeren en 'out of the box' te denken. Als derde keynotespreker trad Rutger Bregman op. Hij wees onder meer op het verschijnsel 'bullshit jobs': banen waarvan mensen zelf vinden dat die er eigenlijk niet toe doen. Bregman vermoedt dat mensen liever een onzinbaan hebben dan geen baan. In de lunchpauze konden de bezoekers een negental posterpresentaties van lopend onderzoek van Instituut Gak bekijken en in gesprek gaan met de betrokken onderzoekers. Het middagprogramma startte met vijf interactieve workshops, onder andere over arbeidsmigratie, werkende armen en de invloed van technologie op werk. De dag werd afgesloten door econoom Mathijs Bouman, die zijn licht liet schijnen op de mogelijke gevolgen van robotisering op de arbeidsmarkt. Zijn belangrijkste conclusie: 'Wees niet bang voor robots'.

Jannyke van Ballegooijen

Via via kreeg ik te horen over het project Perfect Job. Ik werd gelijk enthousiast. Ik had weliswaar een baan, maar was daar niet gelukkig. Door mijn deelname heb ik veel nagedacht over waar ik goed in ben en waarom organisaties mij in dienst zouden moeten nemen. Ik heb hulp gekregen bij solliciteren en heb na het traject dankzij de tips een baan gevonden bij Plattelandsjongeren.nl.

Algemeen Plattelands
Jongeren Werk ■ Perfect Job ■
Afgelond in 2018

Via de hoogleraren die zijn aangesteld door Instituut Gak is er voor de universiteiten extra en/of specialistische kennis, kunde en ervaring op het gebied van de sociale zekerheid en arbeidsmarkt beschikbaar. Deze expertise komt via de onderwijscurricula ten goede aan de studenten en wordt daarnaast ingezet in het wetenschappelijk onderzoek. De hoogleraren en de lector wordt de mogelijkheid geboden een onderzoeksvoorstel in te dienen. Na goedkeuring door het bestuur, hierbij geadviseerd door de wetenschappelijke raad, worden voor de uitvoering van het onderzoek een promovendus en een parttime postdoc beschikbaar gesteld. Zie pagina 31 en 32 voor de in 2018 gehonoreerde voorstellen van aan het instituut verbonden hoogleraren. Momenteel gaat het om de volgende leerstoelen:

Prof. dr. Sandra Brouwer ■ leerstoel ‘Sociale Geneeskunde, in het bijzonder arbeidsparticipatie en re-integratie van kwetsbare groepen’ ■ Universitair Medisch Centrum Groningen, Rijksuniversiteit Groningen

In de huidige participatiemaatschappij wordt ernaar gestreefd dat ook mensen met gezondheidsbeperkingen deelnemen aan regulier werk. Ondanks substantiële hervormingen in het sociale zekerheidsstelsel – zoals de invoering van de Participatiewet, versobering van oudedagsvoorzieningen en decentralisatie van taken naar het gemeentelijk niveau – is de arbeidsdeelname van deze kwetsbare groep nog steeds laag en blijft deze fors achter bij die van gezonde personen. De leerstoel richt zich op het versterken van de arbeidsdeelname van zowel chronisch zieken als arbeidsgehandicapten. Centraal in het onderzoek staat de vraag op welke wijze effectieve en duurzame mogelijkheden tot arbeidsparticipatie voor de doelgroep kunnen worden gerealiseerd. Dit vraagt om kennisontwikkeling, meting van effecten van maatregelen en implementatie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met praktijkorganisaties zoals het UWV, gemeenten, werkgevers en zorg-, onderwijs- en overheidsinstellingen.

Prof. dr. Casper van Ewijk ■ leerstoel ‘Kapitaalgedekte pensioenvoorzieningen’, Netspar ■ Tilburg University Nederland heeft een sterk pensioenstelsel dat de sociale partners is opgebouwd, met – naast de AOW – diverse kapitaalgedekte aanvullende pensioenen. Maar wat is de toekomst hiervan? Mede door de vergrijzing kent het stelsel een aantal uitdagingen, vooral bij de aanvullende pensioenen. Het wordt moeilijker om de deelnemers zekerheid te bieden. Vragen die bij deze leerstoel aan bod komen, zijn: hoe kunnen pensioenbesparingen bijdragen aan de groei en stabiliteit van de Nederlandse economie? Wat is de rol van pensioenen in de financiële planning

over de levensloop van individuele deelnemers? Welke mogelijkheden zijn er om tot verbindingen te komen tussen pensioenen, ouderenzorg, hypotheek en woonvoorzieningen, en wat is daarbij de gewenste balans tussen collectieve uitvoering en individuele keuzevrijheid?

Prof. dr. Kees Goudswaard ■ leerstoel ‘Leer der sociale zekerheid’ ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden

Bij deze leerstoel komen in het bijzonder sociaaleconomische aspecten van sociale zekerheid aan de orde, zowel in nationaal als in internationaal vergelijkend verband. In eerdere studies zijn onder andere de effecten van socialezekerheidsregelingen op inkomensverdeling en armoede onderzocht. In het lopende onderzoek ligt de nadruk op sociale zekerheid en zelfredzaamheid gedurende de levenscyclus. Hierbij staan de volgende vragen centraal:

1. In hoeverre verzacht sociale zekerheid inkomensschokken en ongelijkheid?
2. Hoe groot is de zelfredzaamheid van mensen met betrekking tot werk?
3. Hoe groot is de zelfredzaamheid van mensen met betrekking tot sparen en pensioen?
4. Hoe verhoudt de combinatie van zelfredzaamheid en sociale bescherming in Nederland zich tot die van andere landen?

Naast het onderzoek wordt in het kader van deze leerstoel het keuzevak ‘Sociale zekerheid’ gegeven, dat openstaat voor alle studenten van de Universiteit Leiden, en het onderzoeksintensieve vervolgvak ‘Hervorming van sociale regelgeving’.

Prof. dr. mr. Mark Heemskerk ■ leerstoel ‘Pensioenrecht’, Faculteit der Rechtsgeleerdheid ■ Radboud Universiteit Nijmegen

Deze leerstoel is bedoeld om bij te dragen aan de ontwikkeling van het wetenschapsgebied pensioenrecht. Bij het pensioenrecht gaat het om inkomenszekerheid bij pensioen en arbeidsongeschiktheid, en inkomenszekerheid voor nabestaanden. Vergrijzings- en verdelingsvraagstukken die invloed hebben op de toekomst (bestendigheid) van het pensioenstelsel hebben daarbij de bijzondere aandacht. De leeropdracht richt zich vooral op het arbeidsgerelateerde pensioen. Onderdeel van de leerstoel is het verzorgen van onderwijs, het verrichten van onderzoek en het publiceren over het pensioenrecht. Zo wordt in Nijmegen het mastervak ‘Pensioenrecht’ aangeboden. Het wetenschappelijk onderzoek naar pensioenrecht dat aan de leerstoel is gekoppeld, bestudeert de juridische en maatschappelijke solidariteitsgrenzen binnen het pensioenstelsel en de verhouding tussen juridische en economische eigendomsrechten bij pensioen.

Prof. dr. Lex Heerma van Voss ■ leerstoel ‘Geschiedenis van de sociale zekerheid’ ■ Faculteit Geesteswetenschappen, Universiteit Utrecht

De sociale zekerheid heeft diepe wortels. Al in de zeventiende eeuw was de sociale zekerheid in het stedelijke, religieus pluriforme en rijke Nederland beter ontwikkeld dan elders. Lange tradities kunnen onze ideeën over wat rechtvaardig is nog steeds beïnvloeden. Tot hoeveel solidariteit zijn we bereid? Hoe kan participatie het best worden bevorderd? Wat is beter, uitvoering door de overheid of uitvoering door sociale partners? Is het beter om daarbij rekening te houden met lokale omstandigheden of voor iedereen in het land dezelfde regels te laten gelden? Bestudering van de geschiedenis leert welke experimenten al zijn uitgevoerd en of ze werkten.

Prof. dr. Maarten Keune ■ leerstoel ‘Sociale Zekerheid en Arbeidsverhoudingen’ ■ Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies (AIAS), Universiteit van Amsterdam

Binnen de leeropdracht wordt de rol van vakbonden en werkgevers wat betreft sociale zekerheid en arbeidsmarkt geanalyseerd. Ook wordt er gekeken naar de ideeën en het beleid van deze twee actoren ten aanzien van sociale zekerheid en arbeidsmarkt en ten aanzien van overheids- en EU-beleid. Hoofdvragen zijn: hoe beïnvloeden vakbonden, werkgevers en hun organisaties de kwaliteit van de arbeid binnen bedrijven, organisaties en sectoren; hoe dragen werkgevers en bonden bij aan socialezekerheids- en arbeidsmarktbeleid; en hoe spelen ze in op veranderende economische omstandigheden en overheidsbeleid, waarbij de karakteristieken van de actoren en hun onderlinge relaties en machtsverhoudingen een rol spelen. Zie ook pagina 31.

Prof. dr. Pierre Koning ■ leerstoel ‘Arbeidsmarkt en sociale zekerheid’ ■ School of Business and Economics, Vrije Universiteit Amsterdam

Deze leerstoel richt zich op wetenschappelijke kennis op het grensvlak van de arbeidsmarkt en sociale zekerheid: hoe is het socialezekerheidsstelsel zo in te richten dat werklozen snel de weg naar de arbeidsmarkt terugvinden? Afhankelijk van het handelingsperspectief van partijen kunnen onderzoeksvragen hierbij variëren. Analyses richten zich op de centrale vormgeving van het socialezekerheidsstelsel, bijvoorbeeld op beoogde en niet beoogde effecten van financiële prikkels voor werkgevers bij werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid van werknemers. Ook de vraag wat er gebeurt met werknemers die voorheen in aanmerking kwamen voor een uitkering is hierbij relevant. Daarnaast kunnen analyses ondersteunend zijn bij de uitvoering van sociale zekerheid op decentraal niveau. De leeropdracht gaat uit van een empirische en beleidsmatige benadering, met een sterke nadruk op het meten van de effectiviteit en doelmatigheid van beleidswijzigingen of beleidsinstrumenten.

Prof. dr. mr. Hans van Meerten ■ leerstoel ‘Internationaal pensioenrecht’ ■ Faculteit Recht, Economie Bestuur en Organisatie, Universiteit Utrecht

Op allerlei terreinen vindt internationalisering plaats, ook op het terrein van pensioenen. Sociale zekerheid, waar in een aantal landen het pensioenstelsel deel van uitmaakt, lijkt daarentegen in belangrijke mate een nationale aangelegenheid. De vraag is echter: kunnen we bij de inrichting van ons nationale pensioenstelsel wel buiten Europa? Daarnaast is er een groeiend probleem aangaande de beperkte keuzevrijheid die de deelnemer (vooral in Nederland) heeft ten aanzien van het pensioenfonds waar men vaak verplicht bij aangesloten is. De beperking van de keuzemogelijkheden heeft een sociale doelstelling. Tegelijkertijd vragen deelnemers om meer inspraak. In deze leerstoel wordt onderzocht welke invloed EU-wetgeving heeft op ons pensioenstelsel en of die tot een verbetering van pensioenen kan leiden? Daarbij is speciale aandacht voor de zogenaamde premiepensioeninstelling (PPI). Dit is een nieuwe entiteit, ingesteld mede op basis van Europese regelgeving, die pensioenen grensoverschrijdend kan aanbieden. Lukt het PPI-instellingen om vanuit Nederland en andere EU-landen deelnemers meer keuzevrijheid te bieden?

Prof. dr. Theo Nijman ■ leerstoel ‘Pensioenbeheer en risicomangement’ ■ Netspar, Tilburg University

Het Nederlandse pensioenstelsel is complex, nieuwe keuze-elementen zijn niet gemakkelijk toe te voegen en de uitkeringen zijn zeer gevoelig voor fluctuaties. Er wordt dan ook nagedacht over een vernieuwd stelsel gebaseerd op persoonlijke pensioenrekeningen met risicodeling (PPR). Daarvan zijn vele varianten mogelijk. De uitdaging is om aantrekkelijke pensioenarrangementen te vinden, die aansluiten bij wensen van deelnemers en hen een adequaat pensioen bieden waarin risico's optimaal worden gedeeld. Binnen de leerstoel gaat het zowel om specialistisch economisch onderzoek (naar de vraag hoe om te gaan met het delen van risico's en met verwachte rendementen), als om afstemming met andere disciplines (waaronder rechten en sociologie).

Prof. mr. dr. Willemijn Roozendaal ■ leerstoel ‘Socialezekerheidsrecht’ ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam

In deze leeropdracht gaat het om de bestudering van het socialezekerheidsrecht in Nederland. Socialezekerheidsrecht is het geheel aan regelingen die inkomensbescherming bieden bij sociale risico's als ziekte, werkloosheid en armlastigheid, en die uitkeringsgerechtigden steun geven bij het vinden van werk. Het rechtsgebied staat niet op zichzelf, maar heeft belangrijke raakvlakken met andere rechtsgebieden zoals het arbeidsrecht, het algemene bestuursrecht en het gezondheidsrecht. Een en ander moet in overeenstemming zijn met hogere regelgeving zoals Europees recht en grondrechten. Het onderzoek binnen deze leerstoel legt een accent op de aansluiting van

het socialezekerheidsrecht op het arbeidsrecht, alsmede de doorwerking van grondrechten in het socialezekerheidsrecht. De leerstoel krijgt tevens vorm in het onderwijscurriculum en bestaat uit mastercursussen en postacademisch onderwijs aan advocaten. Zie ook pagina 30 en 31.

Prof. dr. Paul Schoukens ■ leerstoel ‘Internationaal en Europees socialezekerheidsrecht’ ■ Tilburg Law School, Tilburg University

In het kader van de leerstoel wordt onderzoek verricht en onderwijs gegeven in de domeinen van het Europees, internationaal en vergelijkend socialezekerheidsrecht. In rechtsvergelijkende studies wordt het Nederlandse socialezekerheidsrecht bekeken. Ook wordt onderzoek gedaan naar nieuwe vormen van migratie en de gevolgen daarvan voor de sociale zekerheid. Hierbij gaat bijzondere aandacht uit naar atypische arbeidsvormen (zzp, deeltijdwerk, freelancewerk, arbeid zonder economische drijfveer, enzovoort). Het opnieuw doordenken van Europese en internationale minimumnormen voor sociale zekerheid behoort eveneens tot het inhoudelijke pakket van de leerstoel.

Prof. dr. Olaf van Vliet ■ leerstoel ‘Sociale Zekerheid en Arbeidsmarktbeleid in Internationaal Perspectief’ ■ Universiteit Leiden

Deze leerstoel levert een bijdrage aan de ontwikkeling van internationaal vergelijkend onderzoek naar veranderingen op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt. Economische en maatschappelijke ontwikkelingen als globalisering, migratie, technologische vooruitgang en vergrijzing leveren moeilijke, strategische dilemma's op ten aanzien van de inrichting van sociale stelsels. De leerstoel beoogt om met internationaal vergelijkende analyses inzicht te bieden in de verschillende typen sociale hervormingen die onder verschillende politiek-economische omstandigheden tot stand komen. Ook de rol van de beleidsagenda van de Europese Unie is hierbij van belang. Een ander belangrijk thema in dit verband is de invloed van de toenemende (arbeids-)migratie op de nationale stelsels van sociale zekerheid.

Prof. dr. Gijs Vonk ■ leerstoel ‘Socialezekerheidsrecht’ ■ Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Rijksuniversiteit Groningen

In deze leerstoel ligt de nadruk op de publiekrechtelijke inbedding van de sociale zekerheid. Deze benadering is bijzonder, omdat aan andere Nederlandse universiteiten het socialezekerheidsrecht veeleer wordt bestudeerd in samenhang met het arbeidsrecht, als een onderdeel van het sociaal recht. In Groningen wordt het socialezekerheidsrecht eerder gezien als een bijzonder deel van het bestuursrecht, naast bijvoorbeeld het omgevingsrecht en het vreemdelingenrecht. Deze constructie laat onverlet dat er een goede samenwerking is met het wetenschapsgebied arbeidsrecht. Ook aan het internationaal en Europees socialezekerheidsrecht wordt veel aandacht besteed.

Prof. dr. Cok Vrooman ■ leerstoel ‘Sociale Zekerheid en Participatie’ ■ Faculteit Sociale wetenschappen, Universiteit Utrecht

De leerstoel richt zich op theoriegestuurd sociologisch onderzoek naar de voorwaarden en regelingen die eraan bijdragen dat burgers over een toereikend inkomen beschikken en actief kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt en maatschappij. Speciale aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen, zoals (arbeids) migranten, arbeidsongeschikten, laaggeschoolden en mensen met weinig inkomen in relatie tot de invloed van het lokale, nationale en Europese beleid op hun sociale positie. De leerstoel is ingebed in het Interuniversity Centre for Social Science Theory and Methodology (ICS), de oudste sociologische graduate school van Nederland. Er bestaat nauwe samenwerking met het Sociaal en Cultureel Planbureau en er is verbinding met het strategisch thema ‘Instituten voor Open Samenlevingen’ van de Universiteit Utrecht. Daarin bundelen wetenschappers uit verschillende disciplines (economie, sociologie, geschiedenis, bestuurskunde, recht) hun kennis.

Prof. dr. Daniel van Vuuren ■ leerstoel ‘Sociale zekerheid en economie’ ■ Tilburg School of Economics and Management, Tilburg University

De leerstoel richt zich op de economische analyse van de sociale zekerheid. Veranderingen in de Nederlandse maatschappij leiden tot vragen over de organisatie van de sociale zekerheid, in het bijzonder over de noodzaak, doeltreffendheid en de efficiëntie van de verschillende socialezekerheidsarrangementen. De bevolking vergrijst, het aandeel eenpersoonshuishoudens neemt toe en het vaste arbeidscontract is op zijn retour. Er moeten fundamentele keuzes worden gemaakt om het socialezekerheidsstelsel toekomstbestendiger te maken. Vragen die in het kader van de leerstoel aan bod komen, zijn onder andere: welke baten ontnemen verschillende groepen in de samenleving aan verzekering, inkomenshervdeling en de verplichtstelling van socialezekerheidsarrangementen? Wat zijn de toekomstverwachtingen ten aanzien van de maatschappelijke behoefte aan sociale zekerheid? In welke mate veranderen werkenden en werkgevers hun gedrag onder invloed van de sociale zekerheid? Hoe kunnen socialezekerheidsarrangementen het beste worden gericht op degenen die daar de meeste baat bij hebben? Zie ook pagina 31.

Dr. Shirley Oomens ■ lectoraat ‘Arbeidsdeskundigheid’ ■ Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Doel van dit lectoraat is het ontwikkelen en borgen van kennis en vaardigheden omtrent het optimaliseren van de mogelijkheden tot arbeidsparticipatie, ook bij mensen met een (dreigende) beperking. Het bijzonder lectoraat ‘Arbeidsdeskundigheid’ wil arbeidsdeskundigen en aanverwante professionals helpen om hun taken ook in de toekomst goed te blijven uitvoeren. De onderzoekers van het lectoraat doen dit door nieuwe kennis te ontwikkelen en bestaande kennis en

methoden op het gebied van arbeidsdeskundigheid te borgen, zodat het arbeidsdeskundig handelen in toenemende mate ‘evidence-based’ wordt.

De leerstoel ‘Sociale verzekeringsgeneeskunde’ is momenteel vacant.

Het bestuur van Instituut Gak heeft het aantal leerstoelen de afgelopen jaren uitgebreid. Ontwikkelingen met betrekking tot wetenschapsgebieden die binnen de kaders van de doelstelling en de missie van Instituut Gak vallen, zullen ook in de toekomst nauwgezet worden gevolgd.

In 2017 hebben Instituut Gak en het Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS-KNAW) wetenschappers opgeroepen om onderzoeksvorstellen in te dienen voor het eerste Instituut Gak Fellowship op het gebied van sociale zekerheid en arbeidsmarkt(beleid). Het fellowship heeft het karakter van een 'sabbatical leave': een wetenschapper krijgt gedurende een afgebakende periode de vrijheid en ruimte om een thema – passend binnen het domein van Instituut Gak – op te pakken, uit te werken en erover te debatteren en publiceren. Voor de eerste Instituut Gak Fellowships zijn drie kandidaten geselecteerd, die zich elk aansluitend voor vijf maanden bezig hebben kunnen houden c.q. zich bezig kunnen houden met wetenschappelijk onderzoek, reflectie en/of verdieping op eerdergenoemde gebieden.

Prof. dr. Willem Trommel ■ afdeling Bestuurswetenschap en Politicologie ■ Vrije Universiteit Amsterdam

Dit project heroverweegt het beroemde werk van Abram de Swaan over de geboorte en ontwikkeling van nationale verzorgingsstaten. Gezien een aantal ingrijpende veranderingen in de sociale, economische en politieke samenstelling van de welvaartsstaten van vandaag, ligt de nadruk op het ontwikkelen van nieuwe visies op welvaart en welzijn. Is het nationale niveau nog steeds relevant of hebben we visies nodig die 'het globale' en 'het lokale' verbinden? Is de verzorgingsstaat nog steeds in de eerste plaats een institutie met een beschermende functie, of moeten we andere functies voorzien, zoals verbinden en activeren? Zijn staten nog steeds de leidende actoren, of zijn andere instellingen en niveaus van solidariteit denkbaar en wenselijk? Looptijd vijf maanden, gestart in februari en afgesloten in juni 2018.

Dr. Natascha van der Zwan ■ Institute of Public Administration ■ Universiteit Leiden

De geschiedenis van de Nederlandse verzorgingsstaat overlapt ten dele met de ontwikkeling van financiële markten. Er bestaat vooral een sterke connectie op het gebied van de aanvullende pensioenen, waar de uitkeringen betaald worden uit beleggingen in financiële markten. Desondanks is de relatie tussen beide nog niet vaak wetenschappelijk onderzocht. In dit project wordt gekeken hoe de overheid, het bedrijfsleven en de vakbonden financiële markten hebben gebruikt om hun eigen politieke doelstellingen op het gebied van pensioen te realiseren. Het onderzoek richt zich op vijf historische momenten, die samen grotendeels de geschiedenis van het Nederlandse pensioenstelsel beslaan, van het begin van de 20e eeuw tot het heden. In het project worden vergelijkingen gemaakt met Duitsland en de

Verenigde Staten, om zo de unieke geschiedenis van het Nederlandse pensioenstelsel te duiden. Looptijd vijf maanden, gestart in september 2018 en afgesloten in januari 2019.

Dr. Franca van Hooren ■ programmagroep Political Economy and Transnational Governance ■ Universiteit van Amsterdam

Dit project onderzoekt de politiek rond arbeidersrechten binnen verzorgingsstaten. Het project bestaat uit een vergelijking tussen vakbondsvorming en beleidsontwikkeling, gericht op drie domeinen van de Nederlandse verzorgingsstaat: kinderopvang, langdurige zorg en huishoudelijk werk. In hoeverre en op welke wijze zijn de belangen van werknemers in elk van deze domeinen vertegenwoordigd? Onder welke omstandigheden kunnen vertegenwoordigers van werknemers invloed uitoefenen op beleidsverandering? Het project is innovatief in zijn focus (sectoren waarin vooral vrouwen, migranten en laagopgeleide mensen werken) en legt een verbinding tussen literatuur over verzorgingsstaten en arbeidsverhoudingen. Het betreft een theorie-gestuurde studie, waarbij gebruikgemaakt wordt van process tracing, een methode die het causale proces in zijn context analyseert. Looptijd vijf maanden, gestart in februari 2019.

In januari 2019 is een tweede ronde inschrijvingen gestart. Hiervoor zijn twee fellowships beschikbaar, voor de duur van vijf maanden (start september 2019 en februari 2020).

Natascha van der Zwan

Dankzij de Instituut Gak Fellowship heb ik een half jaar kunnen besteden aan wat de wetenschap zo mooi maakt: écht de tijd nemen voor het doen van onderzoek, het bijwonen van seminars en lezingen, en het voeren van lange gesprekken met collega's uit diverse landen en disciplines. En dat alles binnen de zeer inspirerende omgeving van het Netherlands Institute of Advanced Studies (NIAS) in Amsterdam. Wat een enorm voorrecht om hier deel van uit te mogen maken!

Institute of Public Administration ■ Universiteit Leiden

Duurzaamheid beleggingsportefeuille

Wat betreft het beheer van het vermogen van het instituut is het streven gericht op een praktisch uitvoerbaar duurzaamheidsbeleid, dat past bij de aard en omvang van het instituut. Dit beleid houdt in dat:

1. Zowel in de ontwikkelde als in de opkomende landen niet wordt belegd in effecten van ondernemingen, waarvan een onafhankelijke partij (Sustainalytics) heeft vastgesteld dat deze zich niet houden aan de 'Global Compact Principles' van de Verenigde Naties (Mensenrechten, Arbeidsomstandigheden, Milieu en Anti Corruptie). Evenmin wordt belegd in effecten van ondernemingen die zich bezighouden met de ontwikkeling, productie of het onderhoud van controversiële wapens en in tabaksfabrikanten.
2. Ondernemingen waarin wordt belegd worden – vanaf 1 juli 2019 – aangesproken indien zij op bepaalde thema's financieel en/of maatschappelijk hun prestaties verder kunnen verbeteren. De thema's waarop het instituut door Achmea Investment Management (AIM) aan thematisch engagement laat doen sluiten aan op de doelstellingen van het instituut.
3. Wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Voor de aan de verschillende vermogensbeheerders toevertrouwde aandelenmandaten, is AIM aangesteld als 'proxy voting agent'. Dit houdt in dat AIM namens het instituut het stemrecht uitoefent wat betreft de aandelen die zich bevinden in deze mandaten. AIM baseert zich hierbij op onderzoek van International Shareholder Services (ISS), ISS Governance Exchange, MSCI/Environmental Social Governance, van de ondernemingen ontvangen vergaderstukken, informatie op de website van de ondernemingen, informatie van de portefeuillemanagers, relevante factoren op het gebied van milieu, sociale onderwerpen en goed ondernemingsbestuur, alsmede Corporate Governance engagements en alerts van Eumedion (een organisatie die de belangen van Nederlandse institutionele beleggers behartigt op het gebied van Corporate Governance en duurzaamheid).
4. In het geval het stemmen betrekking heeft op Nederlandse aandelen geldt dat AIM, indien nodig, door Eumedion op de hoogte wordt gesteld van mogelijk controversiële zaken. Daarnaast maakt AIM met bij Eumedion aangesloten institutionele beleggers afspraken wie er namens deze beleggers aanwezig is bij (en eventueel het woord voert tijdens) de aandeelhoudersvergaderingen van Nederlandse ondernemingen. In zeer specifieke gevallen kan Instituut Gak, als dit wenselijk wordt geacht, zelf het stemrecht uitoefenen. Besloten is aandelen in Nederlandse ondernemingen niet uit te lenen.

5. Instituut Gak vindt het belangrijk dat de aangestelde vermogensbeheerders de 'Principles for Responsible Investing' van de Verenigde Naties (UNPRI) ondertekenen. Daarmee geven zij aan bij de uitvoering van hun werkzaamheden rekening te houden met duurzaamheid op het gebied van milieu, bepaalde sociale kwesties en goed ondernemingsbestuur. Bij beheerders die nog niet tot ondertekening van de UNPRI zijn overgegaan, wordt erop aangedrongen hiertoe alsnog over te gaan.

Beleggingsportefeuilles

Instituut Gak kiest voor een interne aansturing van en controle op het beleggingsproces. Het instituut heeft momenteel vijftien beleggingsportefeuilles bij elf verschillende professionele vermogensbeheerders. Tevens wordt gewerkt met een van de vermogensbeheerders onafhankelijk, gerenommeerd bewaarbedrijf. Dit bedrijf is naast de bewaring, onder meer belast met een van de vermogensbeheerders onafhankelijke resultaatmeting en compliance monitoring. Voorts wordt samengewerkt met externe adviseurs, die het instituut, waar nodig, ondersteunen bij een deskundige vaststelling en uitvoering van het beleggingsbeleid.

Kosten vermogensbeheer

De kosten van het vermogensbeheer bestaan enerzijds uit kosten die het bewaarbedrijf en de vermogensbeheerders bij het instituut in rekening brengen ad € 1.882.000 (0,32% van het gemiddelde belegde vermogen) en anderzijds uit kosten welke direct ten laste van beleggingsfondsen worden gebracht. De totale kosten van het vermogensbeheer liggen ongeveer op hetzelfde niveau als in 2017 en bedragen circa 0,44% van het belegde vermogen. Sectorale vergelijking met andere fondsen van overeenkomstige omvang en een vergelijkbare inrichting van de beleggingsportefeuille toont dat deze kosten op een vergelijkbaar niveau liggen.

Resultaat 2018

Het totaal belegde vermogen bedroeg ultimo 2018 € 560 miljoen. Het hiervoor omschreven beleggingsbeleid leverde, inclusief risico mitigerende maatregelen, over het jaar 2018 een resultaat op van € 28,7 miljoen negatief, ofwel -/- 4,86 %.

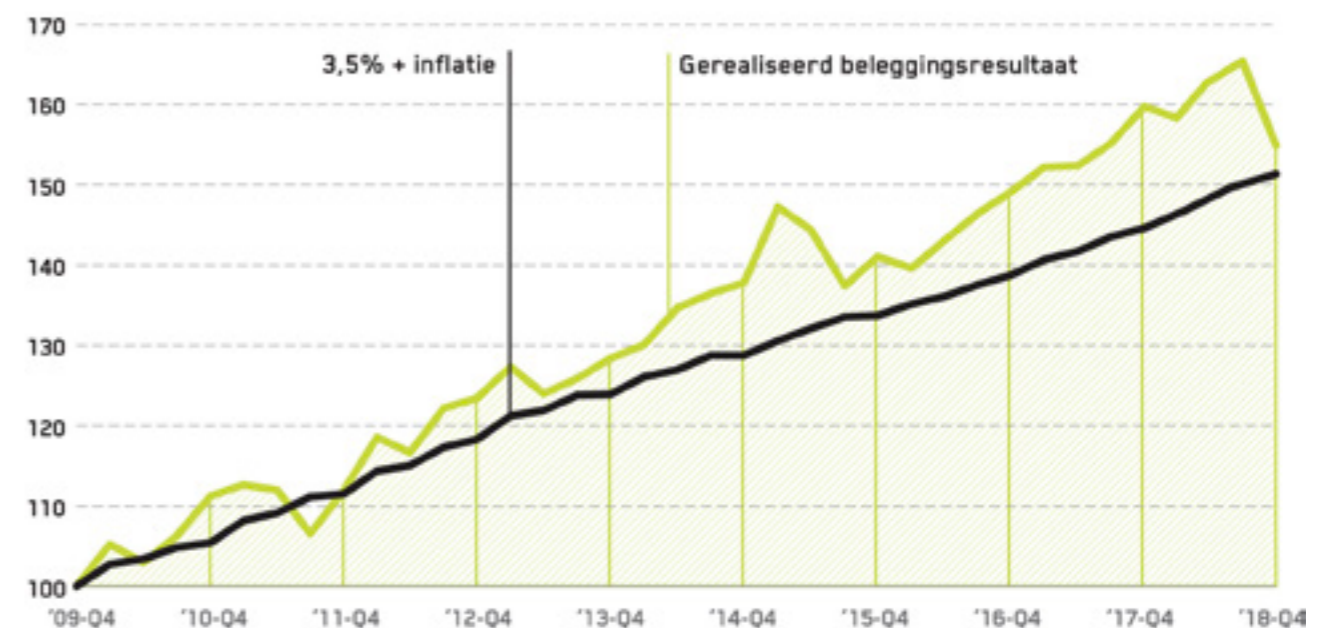
De onderstaande tabel biedt nader zicht op de totstandkoming van het beleggingsresultaat.

	Rendement	Benchmark	Vershil	Herkomst relatieve performance
Vastrentende waarden	-/- 1,67 %	-/- 1,80 %	0,13 %	0,05 %
Aandelen	-/- 4,31 %	-/- 4,95 %	0,64 %	0,22 %
Vastgoed	-/- 1,61 %	-/- 3,73 %	2,12 %	0,21 %
Commodities	-/- 13,72 %	-/- 13,40 %	-/- 0,32 %	-/- 0,01 %
Absoluut rendement fondsen	-/- 0,16 %	-/- 0,28 %	0,12 %	0,01 %
Allocatie-effect				-/- 0,12 %
Totaal beursgenoteerd voor afdekken risico's	-/- 2,86 %	-/- 3,22 %	0,36 %	0,36 %
Afdekking valutarisico USD, GBP en JPY	-/- 1,43 %			
Opbrengst uitleen effecten	0,02 %			
Kosten vermogensbeheer	-/- 0,32 %			
Totaal beursgenoteerd na afdekken valutarisico en kosten	-/- 4,59 %			
Afdekking inflatierisico	-/- 0,27 %			
Totaal inclusief inflatiebescherming	-/- 4,86 %			

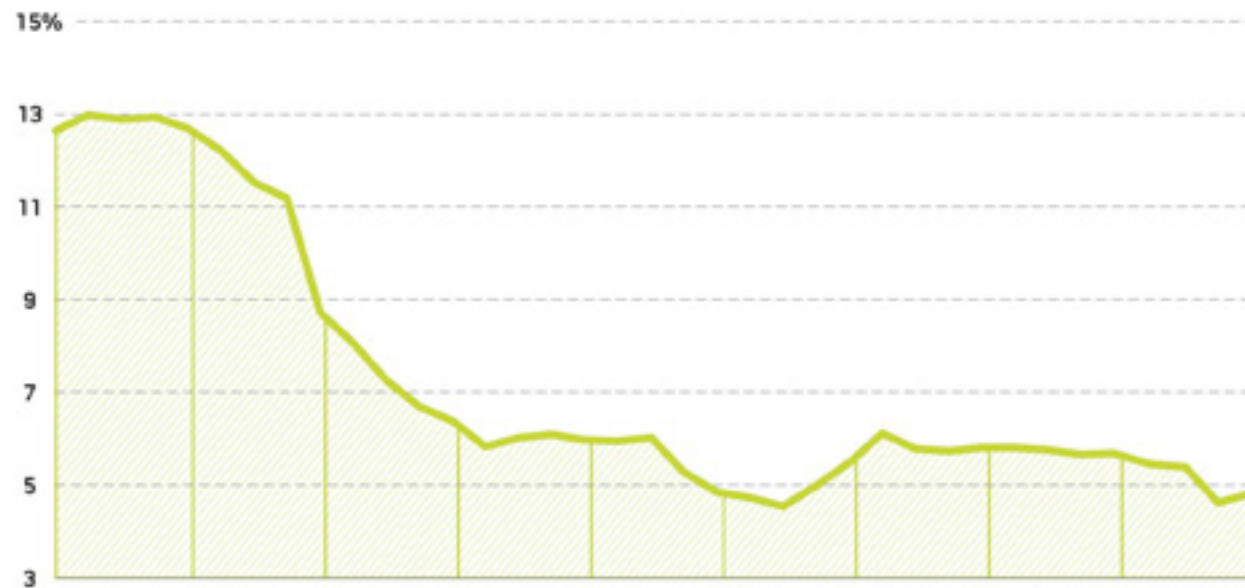
Per beleggingscategorie wordt de relatieve performance ten opzichte van de benchmark aangegeven. In de rechterkolom wordt de bijdrage (attributie) aan de outperformance gesplitst.

Voor een nadere toelichting op de beleggingen wordt verwezen naar het beleggingsbeleid op pagina 41 tot en met 42 en de toelichting op de jaarrekening pagina 48 tot en met 61.

Gerealiseerd beleggingsresultaat versus doelstelling (3,5%* +inflatie) januari 2010 = 100

*Voor 2019 en verder is deze bijgesteld naar 2,75%.

Verloop driejaarsvolatiliteit (vanaf 1 januari 2010)**Gevoeligheidsanalyse**

De procentuele impact op het eigen vermogen bij een verandering in de marktwaarde bij de aandelenportefeuille van 10% wordt weergegeven in onderstaande tabel.

	verandering	2018	2017
Aandelen	+ 10 %	+ 3,5 %	+ 3,5 %
Aandelen	-/- 10 %	-/- 3,5 %	-/- 3,5 %

De procentuele impact op het eigen vermogen van verandering van de marktrente bij de obligatieportefeuille van 1% wordt weergegeven in onderstaande tabel.

	verandering	2018	2017
Marktrente	+ 1 %	-/- 2,1 %	-/- 2,0 %
Marktrente	-/- 1 %	+ 2,1 %	+ 2,0 %

Verwachtingen voor 2019

Gezien de actuele situatie op de financiële markten met lage rentes en grote volatiliteit op de aandelenbeurzen wordt – onder handhaving van het strikte risicoprofiel – over 2019 een voorzichtig positief beleggingsresultaat verwacht dat echter lager zou kunnen zijn dan het nagestreefde gemiddelde rendement. In het eerste kwartaal van 2019 heeft het instituut een positief beleggingsresultaat van € 41,3 miljoen, ofwel 7,4% gerealiseerd.

Het beschikbare budget voor subsidies en uitvoeringskosten voor het jaar 2019 is door het bestuur vastgesteld op een bedrag van € 16,2 miljoen.

Toekenning van het subsidiebudget ad € 14,2 miljoen is mede afhankelijk van de ontvangst van voldoende kwalitatief goede projectvoorstellen.

Bestuur

Het bestuur vergadert zesmaal per jaar. In deze vergaderingen worden onder andere besluiten genomen met betrekking tot:

- het te voeren beleid om de doelstellingen van het instituut te kunnen realiseren;
- specifieke thema's waaraan het instituut aandacht wil besteden;
- evaluatie van de voortgang van de verschillende onderzoeksprogramma's en projecten;
- beoordeling van de subsidieaanvragen en de onderzoeksprogramma's in het licht van het beleid van het instituut;
- het functioneren van de bijzondere hoogleraren en lectoren van wie de leerstoelen respectievelijk het lectoraat door het instituut worden gefinancierd, het benoemen van nieuwe hoogleraren en lectoren en eventuele instelling van nieuwe leerstoelen en lectoraten;
- het te voeren beleggingsbeleid.

Voor een aantal besluiten geldt dat het bestuur zich laat adviseren door de raad van advies, de beleggingscommissie, de wetenschappelijke raad en/of het bureau.

Samenstelling bestuur per 8 mei 2019:

Mr. Frederik Buijn (voorzitter) heeft als voormalig notaris bij De Brauw Blackstone Westbroek veel kennis van juridische, notariële, vennootschapsrechtelijke en fiscale zaken. Vanaf de oprichting, tot zijn benoeming als voorzitter per 1 september 2010, was hij vicevoorzitter.

Dr. Bert de Jong (vicevoorzitter) was hoogleraar sociaal recht, voorzitter van de Sociale Verzekeringsraad, lid hoofddirectie en later president-directeur Vereniging GAK en voorzitter Raad van Bestuur Gak Groep N.V. Hij was lid van de Raad van Bestuur van Achmea Holding N.V. en van het bestuur van Stichting Gak Holding. Hij is vanaf de oprichting van het instituut lid van het bestuur en sinds 1 september 2010 vicevoorzitter.

Dr. Bart le Blanc was onder meer directeur-generaal van de Rijksbegroting, vicevoorzitter van de Raad van Bestuur van Van Lanschot Bankiers en vicepresident van de Oost-Europa Bank in Londen. Momenteel is hij voorzitter van de Raad van Commissarissen van Asset Management N.V., voorzitter van de Beleggingscommissie van de Verenigde Naties, Office for Projectservices, en lid van de Raad van Commissarissen van ETC Nederland en Andreas Capital Group S.A. Luxemburg.

Drs. Loek Hermans heeft als voormalig voorzitter van MKB-Nederland, Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, commissaris van de koningin in Friesland, burgemeester van Zwolle, gemeenteraadslid in Nijmegen en lid van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer der Staten-Generaal langjarige ervaring in het openbaar bestuur.

Mevrouw mr. Yvonne van Rooy heeft als voormalige staatssecretaris van Economische Zaken en bestuursvoorzitter van de Universiteit van Tilburg en de Universiteit Utrecht veel bestuurlijke ervaring. Zij was tot 1 december 2018 voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen. Zij is thans commissaris bij onder andere PwC, Philips Nederland en Fuji-Europe en lid van de Raad van Toezicht van de Stichting Gemeentemuseum Den Haag.

Drs. Ab van der Touw is voormalig bestuursvoorzitter van Siemens Nederland NV en is daarnaast vice-voorzitter van het hoofdbestuur VNO-NCW, voorzitter van de Raad van Toezicht van de Universiteit Leiden en per 1 april 2018 voorzitter RvC TenneT.

Nevenfuncties

Uit oogpunt van zorgvuldigheid zijn alle nevenfuncties van de bestuursleden bekend bij de (vice) voorzitter dan wel het bureau.

Rooster van aftreden bestuur

Het bestuur heeft een rooster van aftreden vastgesteld op basis van de uitgangspunten dat de leden van het bestuur voor een periode van maximaal vier jaar worden benoemd, zij direct herbenoembaar zijn en dat er per jaar maximaal twee bestuursleden tegelijk aftreden.

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie vergadert viermaal per jaar. In deze vergaderingen worden adviezen aan het bestuur geformuleerd met betrekking tot:

- het strategische beleggingsbeleid van het instituut;
- de beoordeling van de rendementen van de beleggingsportefeuille, inclusief de vergelijking met de benchmarks;
- de risico's in de beleggingsportefeuille, zowel in retrospectief als vooruitkijkend;
- de wenselijkheid tot rebalancing en/of tactische maatregelen;
- de monitoring van de portefeuille.

De beleggingscommissie bestaat uit per 8 mei 2019 uit:

Drs. Bernard Walschots – *Voorzitter*

Prof. dr. Robert van der Meer

Mevrouw dr. Wilma de Groot

Raad van advies

De raad van advies vergadert tweemaal per jaar en adviseert het bestuur over het te voeren beleid in brede zin.

De raad van advies bestaat per 8 mei 2019 uit:

Mevrouw prof. dr. mr. Liesbeth Kneppers-Heijnert – *Voorzitter*

Drs. Hans de Boer

Han Busker

Mevrouw mr. Geke Faber

Mevrouw drs. Mariëtte Hamer

Mevrouw drs. Loes Mulder

Fred Paling MBA

Prof. dr. Alexander Rinnooy Kan

Bob van der Wal MSc

Jacco Vonhof

Arend van Wijngaarden

Ing. Jan van Zijl

Mr. Reinier van Zutphen

Mutaties raad van advies

Mr. Maurice Limmen heeft afscheid genomen van de raad van advies. De heren Jacco Vonhof, Arend van Wijngaarden en mr. Reinier van Zutphen zijn toetreden tot de raad van advies.

Adviseur

De heer prof. dr. Paul Schnabel adviseert het bestuur.

Wetenschappelijke raad

De wetenschappelijke raad komt drie keer per jaar bijeen en adviseert het bestuur over nieuwe en reeds lopende onderzoeksprojecten. De adviezen hebben betrekking op de:

- onderzoekbaarheid/wetenschappelijke operationalisering van de jaarlijks door de raad van advies aangedragen (nieuwe) thema's voor onderzoek;
- beoordeling van onderzoeksvoorstellen die op verzoek van het instituut zijn ontvangen van onderzoeksinstituten en/of onderzoeksbureaus;
- beoordeling van onderzoeksvoorstellen die het instituut heeft ontvangen als reactie op de open inschrijfprocedure;
- monitoring van reeds in uitvoering zijnde onderzoeksprojecten/-programma's. Met betrekking tot de monitoring van lopende studies brengt de raad jaarlijks advies uit aan het bestuur over de toekenning van de periodieke subsidietranches;
- evaluatie van de opbrengst van voltooide studies naar beleid en wetenschap. Naar aanleiding van deze evaluatie worden geconstateerde hiaten onder de aandacht gebracht van het bestuur.
- naar de mening van de wetenschappelijke raad in het onderzoeksprogramma van het instituut ontbrekende thema's waarop onderzoek gewenst is.

De wetenschappelijke raad bestaat per 8 mei 2019 uit:

Prof. dr. Ernst Hirsch Ballin (Rechtsgeleerdheid; staats- en bestuursrecht) – *Voorzitter*

Prof. dr. Alex Brenninkmeijer (Rechtsgeleerdheid; staats- en bestuursrecht)

Prof. dr. Gerry Dietvorst (Pensioen- en andere toekomstvoorzieningen)

Prof. mr. Teun Jaspers (Rechtsgeleerdheid; arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht)

Prof. dr. Peter van Lieshout (Psychologie en Filosofie; sociale filosofie)

Mevrouw prof. dr. Henriëtte Maassen van den Brink (Economie; onderwijs- en arbeidseconomie)

Mevrouw prof. dr. Jacqueline Meulman (Psychologie; toegepaste statistiek)

Leerstoelen/lectoraat

Voor een overzicht van de door Instituut Gak ondersteunde leerstoelen en het lectoraat wordt verwezen naar pagina 34 tot en met 37 van dit jaarverslag.

Bureau

Het bureau van Instituut Gak is onder andere belast met:

- de voorbereiding en uitvoering van het jaarplan, het onderzoeksprogramma en het subsidie-, beleggings- en communicatiebeleid;
- de voorbereiding van de vergaderingen van bestuur, raad van advies, beleggingscommissie en wetenschappelijke raad;
- de uitvoering van bestuursbesluiten;
- het voeren van de uit de bovenstaande punten voortvloeiende administraties, waaronder de projectadministratie en de financiële administratie.

Het bureau bestaat per 8 mei 2019 uit:

Rik Imhof RA heeft als algemeen directeur de leiding van de organisatie. Daarnaast is hij belast met onder meer het beheer van het vermogen van het instituut en de in- en externe financiële verslaggeving. Door zijn opleiding tot registeraccountant en werkervaring in de accountancy en in financiële functies heeft hij diepgaande kennis van vermogensbeheer en overige financiële zaken.

Peter America verzorgt de administratie en heeft door zijn opleiding en ervaring uitgebreide kennis van boekhouding, administratie, treasury en automatisering.

Mr. Eveline Kuijper behandelt de spontane projectaanvragen en adviseert het bestuur hierover. Zij heeft een juridische achtergrond en ruime ervaring opgedaan bij diverse vermogensfondsen, zoals Achmea Foundation, VSBfondsen en NSGK.

Dr. Suzanne Lagerveld is als adviseur onderzoeksprogramma medeverantwoordelijk voor het onderzoek dat Instituut Gak mogelijk maakt. Tevens houdt zij zich bezig met de toegankelijkheid en toepasbaarheid van de wetenschappelijke projecten en voert zij het secretariaat van een deel van de aan het instituut verbonden leerstoelen. Eerder werkte zij als trainer, docent, onderzoeker en adviseur op het gebied van duurzame arbeidsparticipatie.

Loesje Myron MSc is betrokken bij het vermogensbeheer van het instituut en de ondersteuning van de beleggingscommissie. Haar financieel-economische opleiding vormt daartoe een goede basis.

Willemijn Nollen ondersteunt de algemeen directeur en is verantwoordelijk voor de notulen van de vergaderingen van het bestuur en alle overige colleges. Haar opgedane ervaringen in eerdere secretariële functies sluiten hier goed op aan.

Drs. Noor Trompenaars is communicatieadviseur. Naast de website, sociale media, het jaarverslag en de overige publicaties is zij verantwoordelijk voor kennisgeving van de onderzoeksresultaten voortkomend uit het onderzoek. Haar communicatieopleiding is een goed uitgangspunt voor deze activiteiten.

Dr. Judith van der Veer is als adviseur onderzoeksprogramma medeverantwoordelijk voor het onderzoek dat Instituut Gak mogelijk maakt. Tevens houdt zij zich bezig met het toegankelijk maken van de uitkomsten van de wetenschappelijke projecten en voert zij het secretariaat van een deel van de aan het instituut verbonden leerstoelen. Haar brede ervaring in de academische wereld komt hierbij van pas.

Dr. Harriet Vinke is als coördinator onderzoeksprogramma integraal verantwoordelijk voor het onderzoeksprogramma van Instituut Gak. Daarnaast coördineert zij de aan het instituut verbonden leerstoelen en het lectoraat. Door haar jarenlange ervaring in onderzoeks- en beleidsfuncties heeft zij omvangrijke kennis opgedaan van wetenschappelijk en toegepast onderzoek en het belang van deze kennis voor de beleidspraktijk.

Drs. Anneke Wilms is als programmamanager verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van programma's met actuele thema's en adviseert het bestuur hierover. Zij heeft een economische achtergrond en ruime ervaring op het gebied van sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid.

Nathalie de Zoete behandelt projectaanvragen en adviseert het bestuur hierover. Zij heeft bij fondsen gewerkt als het VSBfondsen, het Anton Jurgens Fonds en het Oranje Fonds. Daarnaast heeft zij een aantal sociaal maatschappelijke projecten opgezet en helpen opzetten. Zij heeft personeelsmanagement als opleidingsachtergrond.

Mutaties bureau

Marieke Verhoeven MA is per 1 juni 2018 uit dienst getreden. Daartegenover staat de indiensttreding van **Mr. Eveline Kuijper** per 1 september 2018.

Hilversum, 8 mei 2019

Bestuur

Mr. F.K. Buijn – *Voorzitter*

Dr. E.P. de Jong – *Vicevoorzitter*

Dr. L.J.C.M. le Blanc

Drs. L.M.L.H.A. Hermans

Mw. mr. Y.C.M.T. van Rooy

Drs. A.F. van der Touw

Directie

R. Imhof RA *Directeur*

Balans

(in duizenden euro's; na verwerking van het resultaat)

Activa		31 december 2018	31 december 2017
Materiële vaste activa	(1)	4.508	4.596
Vorderingen		26	344
Beleggingen	(2)	587.037	614.386
Liquide middelen	(3)	2.797	10.070
		594.368	629.396
<hr/>			
Passiva			
Eigen vermogen	(4)	548.433	588.289
Derivaten	(2)	27.072	25.288
Kortlopende schulden	(5)	18.863	15.819
		594.368	629.396

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro's)

		2018	2017
Dividenden		7.662	6.564
Interest		6.255	6.742
Koersverschillen beleggingen (6)		-/- 40.688	27.505
Kosten vermogensbeheer		-/- 1.882	-/- 1.817
Resultaat beleggingen		-/- 28.653	38.994
Af: Projecten	(7)	-/- 9.478	-/- 7.073
Af: Personeelskosten	(8)	-/- 1.302	-/- 1.290
Af: Afschrijvingen		-/- 94	-/- 93
Af: Overige bedrijfskosten	(9)	-/- 329	-/- 263
Voordelig (-/=nadelig) saldo		-/- 39.856	30.275

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro's)

		2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Saldo staat van baten en lasten		-/- 39.856	30.275
Aanpassingen voor:			
Afschrijvingen		94	93
Mutaties in werkkapitaal:			
Belastingen en premies sociale verzekeringen		3	-/- 2
Vorderingen		318	-/- 238
Beleggingen *		29.133	-/- 24.496
Te betalen subsidies		3.206	574
Leveranciers		-/- 108	19
Overlopende passiva		-/- 57	141
		32.495	-/- 24.002
Kasstroom uit operationele activiteiten		-/- 7.267	6.366
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investering in materiële vaste activa		-/- 6	-/- 6
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-/- 6	-/- 6
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-	-
Netto-kasstroom		-/- 7.273	6.360
Liquide middelen per 1 januari		10.070	3.710
Liquide middelen per 31 december		2.797	10.070

* Betreft mutatie in de beleggingsportefeuille inclusief derivaten, vorderingen en in deze portefeuille aanwezige liquide middelen.

Algemeen

Om de uitvoering van wetgeving op het terrein van de sociale zekerheid te kunnen privatiseren werden op 29 december 1995 Stichting Gak Nederland en Stichting Gak Holding opgericht. Stichting Gak Nederland richtte zich via Gak Nederland BV op de publieke activiteiten van de nieuw opgerichte Gak Groep en Stichting Gak Holding via Gak Holding BV op de private activiteiten. Op 1 januari 1996 kochten beide vennootschappen de bezittingen van de Vereniging Gemeenschappelijk Administratiekantoor tegen de waarde in het economisch verkeer. Gak Nederland BV nam vervolgens de publieke taken over van de Vereniging GAK en bereidde zich voor op de verwachte privatisering, terwijl Gak Holding BV zich op de private markt richtte. Eind 1999 werd het politieke besluit genomen de voorgenomen privatisering van de uitvoering van de socialezekerheidswetgeving niet door te zetten, maar deze uitvoering op te dragen aan het nieuw te vormen Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekering, het UWV.

Door de duidelijke scheiding tussen de publieke en private activiteiten kon de Gak Groep binnen korte tijd worden ontmanteld. Stichting Gak Nederland en Gak Nederland BV gingen op in het UWV en Stichting Gak Holding besloot de private activiteiten te verkopen. Na deze verkoop bedroeg het vermogen circa € 400 miljoen. Per 3 januari 2001 heeft het bestuur de naam veranderd in Stichting Instituut Gak en de doelstelling gewijzigd in het voor een bepaalde periode direct of indirect ondersteunen van projecten en programma's op het gebied van sociale zekerheid, re-integratie, preventie, arbeidsmarkt, arbeidsomstandigheden en andere maatschappelijke gebieden. Het tweede doel vormt het beheren en het beleggen van het vermogen van het instituut.

In 2003 is het instituut (statutair gevestigd te Hilversum op het adres 's-Gravelandseweg 49) gefuseerd met Stichting 'Meester H.P.L.C. de Kruijff-fonds' en Stichting 'Bijzonder Hoogleraarschap voor het Onderwijs in de Verzekeringsgeneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam'. Daarbij is de doelstelling van het instituut uitgebreid met het instellen en de instandhouding van (bijzondere) leerstoelen en lectoraten voor onderwijs op het terrein van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt aan Nederlandse universiteiten en hogescholen.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Daarbij is, voor zover van toepassing, rekening gehouden met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640, Organisaties zonder winststreven. In tegenstelling tot het vereiste in Richtlijn 640 is er niet voor gekozen om het budget op te nemen in de staat van baten en lasten, daar budgettering van het beleggingsresultaat niet als zinvol wordt beschouwd.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van het instituut. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Vreemde valuta

Beleggingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro's tegen de op de balansdatum geldende koersen. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de geldende koers per transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als baten respectievelijk lasten in de staat van baten en lasten verwerkt.

Balans

De balans is opgesteld met inachtneming van de volgende waarderingsgrondslagen:

Algemeen

Een actief wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het instituut zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. De activa en passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij hierna anders is vermeld.

Continuïteit

Bij de opstelling van de jaarrekening is uitgegaan van de veronderstelling dat het instituut de activiteiten voortzet.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de aanschafwaarde, verminderd met de jaarlijkse lineaire afschrijvingen. Hierbij worden de stichtingskosten van het eigen kantoorpand van het instituut in dertig jaar afgeschreven, de inventaris in tien jaar en automatiseringsapparatuur en – programmatuur in drie jaar. Op de aan het Koninklijk Concertgebouw Orkest in bruikleen gegeven viool en de grond van het eigen kantoorpand wordt niet afgeschreven.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, vorderingen, geldmiddelen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten) en overige financieringsverplichtingen, schulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: Beleggingsportefeuille (gekochte leningen en obligaties, investeringen in eigenvermogensinstrumenten en derivaten), vorderingen en overige financiële verplichtingen. Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Deze worden door het instituut gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien:

- de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn;
- een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen;
- het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten.

Financiële instrumenten, inclusief de van de basiscontracten gescheiden afgeleide financiële instrumenten, worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Daarbij worden (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname meegenomen. Indien dergelijke instrumenten bij de vervolgwaaarding niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering en worden direct toerekenbare transactiekosten ook direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

In contracten besloten financiële instrumenten, die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Vorderingen

Dit betreft vorderingen met een looptijd korter dan een jaar. Die vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde, eventueel onder aftrek van een noodzakelijk geachte voorziening voor oninbaarheid. Deze waardering benadert de reële waarde.

Beleggingen

De (beursgenoteerde) effecten worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, waarbij het effecten-bewaarbedrijf de overlopende couponrente bepaalt. In de effecten wordt actief gehandeld. Effecten in vreemde valuta worden omgerekend in euro's tegen de koersen per balansdatum. In geval van

fondsbeleggingen wordt de van de fondsbeheerders ontvangen opgave van de reële waarde per balansdatum aangehouden. Alle aan- en verkopen worden met ingang van de transactiedatum verantwoord.

Valutatransacties waarmee het koersrisico met betrekking tot de beleggingen wordt afgedekt en derivatentransacties waarmee het inflatierisico deels wordt afgedekt zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde per balansdatum.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, maar van elkaar onafhankelijke partijen, die bereid zijn tot een transactie.

- De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de slotkoers per jaareinde.
- De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd, vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.
- De reële waarde van derivaten waarbij onderpand wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de (Eonia) swapcurve, omdat door de uitwisseling het kredietrisico wordt gemitigeerd.
- De reële waarde van derivaten waarbij geen onderpand wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de relevante swapcurve vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Staat van baten en lasten

De staat van baten en lasten is opgesteld met inachtneming van de volgende grondslagen voor resultaatbepaling:

Algemeen

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel,

samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Resultaat beleggingen

Bij toepassing van de beurswaarde met betrekking tot de waardering van de effecten per balansdatum worden zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde koersresultaten verantwoord ten gunste c.q. ten laste van het resultaat.

Projecten

De lasten uit hoofde van toegezegde subsidies worden genomen op het moment dat het bestuur besluit middelen beschikbaar te stellen voor een project.

Pensioenen

Het instituut heeft voor zijn personeelsleden een *'defined benefit'* pensioenregeling afgesloten. In overeenstemming met Richtlijn 271.3 verantwoordt het instituut de verschuldigde betalingen aan de verzekeraar als pensioenlast.

Belastingen

Het instituut heeft de fiscale status van een algemeen nut beogende instelling en is uit dien hoofde vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij het saldo van de staat van baten en lasten als uitgangspunt is genomen. In het kasstroomoverzicht worden de beleggingen verantwoord inclusief ontvangen dividenden en interest. In de staat van baten en lasten zijn deze bedragen afzonderlijk opgenomen.

Risicomanagement en risicobeheersing

Hiernaast en op de volgende pagina worden de risico's waaraan het instituut blootstaat weergegeven alsmede de wijze waarop deze worden beheerst.

Financiële Risico's:

en de getroffen beheersmaatregelen

Marktrisico

Door het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van aandelen en obligaties bestaat het risico dat het beleggingsresultaat negatief wordt beïnvloed. Dit risico wordt beperkt door de diversificatie in de portefeuille en door de in de strategische beleggingsmix opgenomen allocatie naar een aantal fondsen die ongeacht de marktontwikkelingen (op langere termijn) in staat worden geacht een positief rendement te behalen.

Renterisico

Het risico op negatieve beïnvloeding van het beleggingsresultaat als gevolg van rentewijzigingen wordt beperkt door de keuze voor een staatsobligatieportefeuille met een kortere gemiddelde looptijd en door de beperkte ruimte die is gegeven aan de vermogensbeheerders die de bedrijfsobligatieportefeuilles beheren, om de gemiddelde looptijden van de in de portefeuille opgenomen obligaties te laten afwijken van de gemiddelde looptijd van de overeengekomen benchmark.

Valutarisico

Het risico op een negatieve beïnvloeding van het beleggingsresultaat als gevolg van valutakoerswijzigingen wordt beperkt door afdekking van 50% van het USD-valutarisico, 80% van het GBP-valutarisico en 80% van het JPY-valutarisico voor de aandelen-, vastgoed- en commodities portefeuilles en de nagenoeg volledige afdekking van alle valutarisico's in de vastrentende portefeuilles.

Inflatierisico

Het risico dat de koopkracht van het vermogen - en dus de koopkracht van het subsidiebudget - niet in stand kan worden gehouden als gevolg van een bovengemiddeld inflatieniveau, wordt beperkt doordat in het jaar 2011 voor circa de helft van het vermogen inflatieswaps met een looptijd van tien jaar zijn afgesloten.

Kredietrisico

Het risico dat een tegenpartij contractuele verplichtingen niet nakomt, met als gevolg negatieve beïnvloeding van het beleggingsresultaat, wordt zoveel mogelijk beperkt door het ontvangen van onderpand bij het effecten uitleen programma van het bewaarbedrijf en het uitwisselen van onderpand met banken waarmee inflatieswaps zijn afgesloten. Daarnaast wordt in de beleggingsportefeuille het maximaal aan een tegenpartij uit te lenen bedrag beperkt, terwijl tevens rekening wordt gehouden met de door de ratingbureaus aan tegenpartijen gegeven kredietratings.

Niet financiële Risico's:

en de getroffen beheersmaatregelen

Operationeelrisico

Door samenstelling van het bureau van het instituut uit kwalitatief en kwantitatief deskundig personeel is het operationeel risico beperkt.

Projectrisico

Het risico op financiële schade doordat, na uitkering van subsidie, blijkt dat een project niet conform de afspraak verloopt of is afgerond, wordt beperkt door gebruik te maken van duidelijke subsidieovereenkomsten, de uitvoerders van de projecten bij voorkeur voorafgaand aan de eerste betaling te laten bewijzen dat sprake is van voldoende medefinanciering, (deel)betalingen als regel op basis van (aangetoonde) voortgang plaatsvinden en de laatste termijn slechts wordt uitbetaald na ontvangst van een inhoudelijke- en financiële eindverantwoording, veelal voorzien van een controleverklaring van een onafhankelijke accountant.

Uitbestedingsrisico

De belangrijkste uitbesteding betreft het vermogensbeheer. Het risico dat een externe vermogensbeheerder zich niet aan de gemaakte afspraken houdt, wordt beperkt door gebruik te maken van aanvullende diensten van het onafhankelijk bewaarbedrijf. Waar nodig wordt ondersteuning ingeroepen van een consultant op het terrein van het vermogensbeheer en ook is sprake van interne monitoring van de verschillende beleggingsportefeuilles. Bij de contractonderhandelingen wordt een externe juridische adviseur ingeschakeld.

IT-risico

Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT, wordt beperkt door de inzet van software die bescherming biedt tegen computervirussen en *'hackers'*, door dagelijks op een geautomatiseerde wijze een *'back-up'* van de bestanden te maken en via het gebruik van wachtwoorden.

Integriteitsrisico

Het risico van beïnvloeding van de integriteit, of van het financiële stelsel, door niet integere of onethische handelingen van de leiding of de medewerkers van de organisatie in het kader van wet- en regelgeving en van maatschappelijke en door het instituut opgestelde normen, wordt ingeperkt door een adequate inrichting van de administratieve organisatie en de daarin opgenomen interne controlemaatregelen. Met het oog op zorgvuldigheid zijn ook alle nevenfuncties van de bestuursleden bekend bij de (vice) voorzitter dan wel het bureau.

TOELICHTING OP DE BALANS

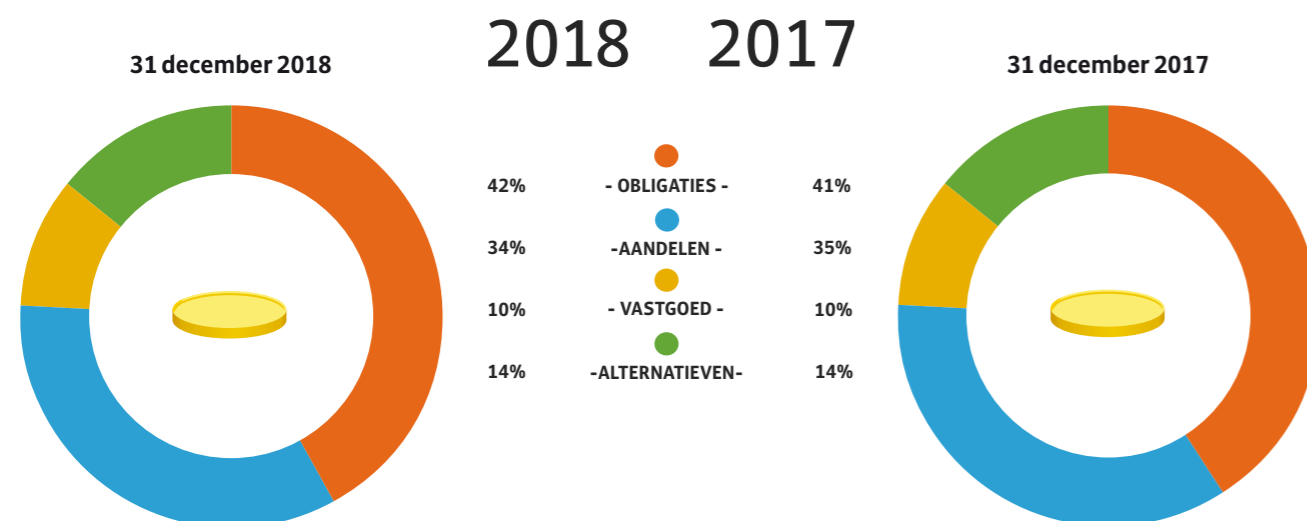
(De in de toelichting op de balans en de staat van baten en lasten opgenomen bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders vermeld).

ACTIVA

(1) Materiële vaste activa	2018	2017	(2) Beleggingen	2018	2017
Stand per 1 januari					
Aanschafwaarde	5.373	5.367	De beleggingen bestaan uit:	31 dec.	31 dec.
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 777	-/- 684	Obligaties	236.573	242.433
	4.596	4.683	Aandelen	196.755	214.119
Mutaties			Vastgoed	56.664	60.933
Investerings	6	16	Alternatieve beleggingen	82.075	84.040
Desinvesteringen	-	-	Overigen	-/- 12.102	-/- 12.427
Afschrijvingen	-/- 94	-/- 93			
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	Subtotaal	559.965	589.098
			Gepresenteerd onder de passiva	27.072	25.288
Stand per 31 december	4.508	4.596		587.037	614.386
Samenstelling stand per 31 december					
Aanschafwaarde	5.379	5.373			
Cumulatieve afschrijvingen	-/- 871	-/- 777			
Stand per 31 december	4.508	4.596			

Bij het beheer van het vermogen worden financiële instrumenten benut die leiden tot blootstelling aan markt- en/of kredietrisico. Het gaat hier om de, in de balans opgenomen, valutatermijncontracten voor afdekking van bepaalde valutarisico's en inflatieswaps voor afdekking van het inflatierisico. Daarnaast handelt een deel van de externe vermogensbeheerders namens het instituut in dergelijke instrumenten. Daarbij zijn procedures en gedragslijnen van kracht om het kredietrisico te beperken.

Beleggingsmix

Geografische spreiding van de beleggingen per 31 december 2018

	EURO NOORD ¹	EURO ZUID ²	OVERIG EUROPA ³	VS EN CANADA	OCEANIË	AZIË	OPKOMEND	TOTAAL
Obligaties	136.819	4.040	12.556	77.735	1.792	1.342	2.289	236.573
Aandelen	15.188	3.368	18.276	108.998	4.253	18.307	28.365	196.755
Vastgoed	14.707	1.319	11.434	29.204	-	-	-	56.664
Alternatieve beleggingen	78.362	-	-	3.713	-	-	-	82.075
Overige	-20.584	63	323	7.766	82	228	20	-12.102
Totaal	224.492	8.790	42.589	227.416	6.127	19.877	30.674	559.965

Geografische spreiding van de beleggingen per 31 december 2017

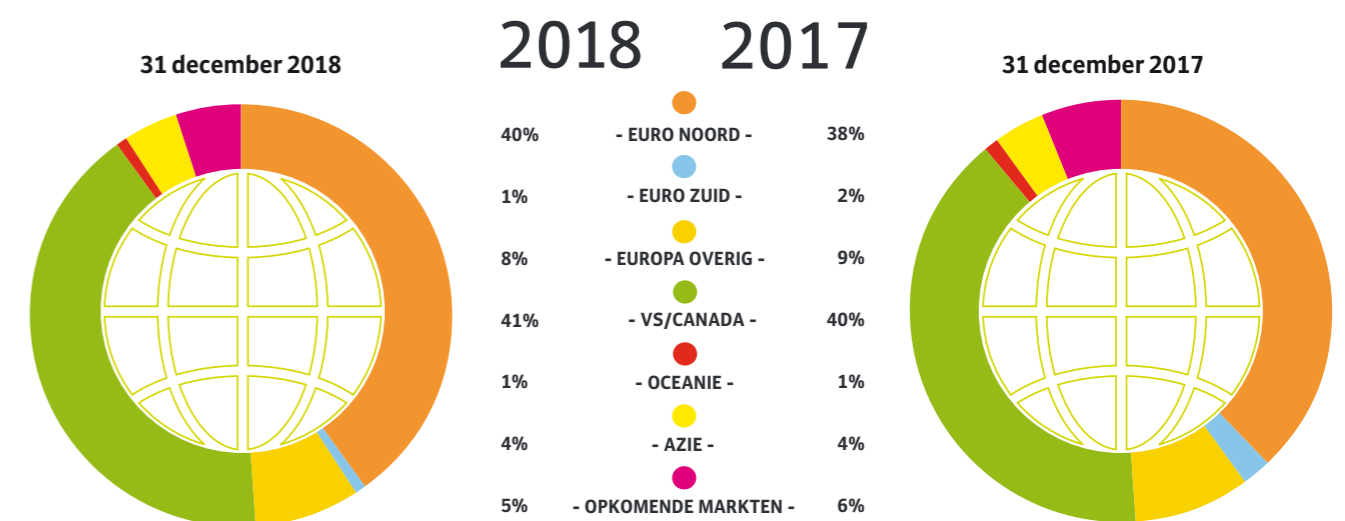
	EURO NOORD ¹	EURO ZUID ²	OVERIG EUROPA ³	VS EN CANADA	OCEANIË	AZIË	OPKOMEND	TOTAAL
Obligaties	135.070	6.903	18.216	73.093	1.910	1.122	6.119	242.433
Aandelen	17.915	4.022	21.844	113.709	4.867	20.448	31.314	214.119
Vastgoed	15.004	1.445	13.674	30.810	-	-	-	60.933
Alternatieve beleggingen	72.297	-	-	11.743	-	-	-	84.040
Overigen	-/- 19.346	84	375	3.981	57	2.345	77	-/- 12.427
Totaal	220.940	12.454	54.109	233.336	6.834	23.915	37.510	589.098

¹ België, Duitsland, Finland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg, Nederland en Oostenrijk,

² Griekenland, Italië, Portugal en Spanje,

³ Denemarken, Hongarije, Noorwegen, Polen, Tsjechië, UK, Zweden en Zwitserland.

Geografische spreiding

Voor de belegging in vastrentende waarden wordt slechts een beperkt valutarisico genomen (grotendeels afgedekt naar euro). Van het valutarisico met betrekking tot beleggingen in aandelen en in vastgoed die in USD zijn genoteerd, is ongeveer de helft afgedekt via valutatermijncontracten. Het valutarisico

Samenstelling van de beleggingen

31 december	2018	2017
Vermogensbeheermandaten	492.424	510.350
Beleggingsfondsen	89.967	91.626
Directe beleggingen	-/- 22.426	-/- 12.878
	559.965	589.098

met betrekking tot beleggingen in aandelen en vastgoed die in GBP en JPY zijn genoteerd, wordt voor 80% afgedekt. Voor in andere valuta genoteerde beleggingen in aandelen, vastgoed en commodities wordt het valutarisico niet afgedekt.

Verloop beleggingen

	2018	2017
Stand per 1 januari	589.098	564.602
Dividenden* (aankopen)	7.662	6.564
Interest* (aankopen)	6.255	6.742
Toevoeging (aankopen)	16.270	46.492
Onttrekking (verkopen)	-/- 18.632	-/- 62.807
Koersverschillen	-/- 40.688	27.505
Stand per 31 december	559.965	589.098

*Ontvangen dividenden en interest worden automatisch herbelegd.

Waardering van de beleggingen

	Marktnotering (1)	Afgeleid (2)	Waarderingsmodellen	31 dec. 2018
Obligaties	236.573	-	-	236.573
Aandelen	168.390	28.365	-	196.755
Vastgoed	56.664	-	-	56.664
Alternatieve beleggingen	16.760	65.315	-	82.075
Overigen	13.994	-/- 26.096	-	-/- 12.102
	492.381	67.584	-	559.965

	Marktnotering (1)	Afgeleid (2)	Waarderingsmodellen	31 dec. 2017
Obligaties	242.433	-	-	242.433
Aandelen	182.805	31.314	-	214.119
Vastgoed	60.933	-	-	60.933
Alternatieve beleggingen	11.985	72.055	-	84.040
Overigen	12.220	-/- 24.647	-	-/- 12.427
	510.376	78.722	-	589.098

1. Gewaardeerd op de reële waarde per balansdatum zoals opgegeven door zowel het onafhankelijke effecten-bewaarbedrijf als de externe vermogensbeheerder.

2. Gewaardeerd op de opgaven van de externe vermogensbeheerders in geval van beleggingsfondsen.

De belegging in obligaties heeft betrekking op zowel staats- als bedrijfsobligaties. Deze obligaties hebben de volgende ratings:

31 december	2018	2017
AAA	69.221	58.669
AA	71.066	69.093
A	34.942	48.002
BBB	57.109	60.851
< BBB	4.235	5.733
Geen rating	-	85
	236.573	242.433

Bij (vooral) de vastrentende beleggingen wordt krediet- en renterisico gelopen.

Met betrekking tot het kredietrisico geldt dat circa de helft van de vastrentende portefeuille wordt belegd in staatsobligaties. Als gevolg van de keuze voor kortlopende obligaties van een geselecteerd aantal eurolanden is de exposure naar deze landen relatief groot. Deze bestaat voor 9,8% (van de totale beleggingsportefeuille) uit Frankrijk (2017: 8,5%), voor 7,2% uit Duitsland (2017: 6,8%), voor 2,1% uit Nederland (2017: 2,0%) en voor 1,3% uit Oostenrijk (2017: 1,4%). Bij bedrijfsobligaties is het maximaal aan een tegenpartij uit te lenen bedrag beperkt.

Het instituut gebruikt zelf geen afgeleide financiële instrumenten ter beperking van het renterisico, maar heeft dit risico beperkt door te kiezen voor een portefeuille staatsobligaties met een korte gemiddelde looptijd en door de externe vermogensbeheerders van de bedrijfsobligatieportefeuilles de mogelijkheid te bieden de gemiddelde resterende looptijd van de obligaties in beperkte mate aan te passen.

Uitstaande valuta termijncontracten per 31 december 2018

(in duizenden)

Verkochte valuta:	Onderliggende waarde in v.v.	Datum	Termijnkoers	Koers per 31 dec. 18	Ongerealiseerd resultaat in EUR
GBP	13.327	11-3-19	0,89038	0,89971	155
JPY	1.585.639	11-3-19	128,55949	125,45897	-/- 305
JPY	-/- 95.964	11-3-19	126,99100	125,45897	9
USD	101.998	11-3-19	1,14097	1,14964	675
USD	20.674	11-3-19	1,14097	11,14964	137
USD	-/- 7.509	11-3-19	1,14912	1,14964	-/- 3
USD	1.229	11-3-19	1,14912	1,14964	-

668

Uitstaande valuta termijncontracten per 31 december 2017

(in duizenden)

Verkochte valuta:	Onderliggende waarde in v.v.	Datum	Termijnkoers	Koers per 31 dec. 17	Ongerealiseerd resultaat in EUR
GBP	14.478	9-3-18	0,89661	0,88929	-/- 133
GBP	962	9-3-18	0,88849	0,88929	1
JPY	1.771.056	9-3-18	132,92039	135,36241	240
USD	102.016	9-3-18	1,20077	1,20560	340
USD	18.164	9-3-18	1,20077	1,20560	61

509

Het ongerealiseerd resultaat is als beleggingsopbrengst opgenomen in de staat van baten en lasten. Uitwisseling van onderpand voor de valuta termijncontracten vindt niet plaats.

Uitstaande inflatieswap contracten per 31 december 2018

Datum	Onderliggende waarde (EUR)	Percentage	Tegenpartij	Ongerealiseerd resultaat in EUR
12-08-2021	50.000	2,195%	Barclays Capital	-/- 6.620
19-08-2021	50.000	2,140%	Barclays Capital	-/- 6.272
29-08-2021	50.000	2,049%	RBS	-/- 5.730
05-09-2021	50.000	2,025%	RBS	-/- 5.578
12-09-2021	25.000	1,950%	RBS	-/- 2.564
Totaal	225.000			-/- 26.764

Uitstaande inflatieswap contracten per 31 december 2017

Datum	Onderliggende waarde (EUR)	Percentage	Tegenpartij	Ongerealiseerd resultaat in EUR
12-08-2021	50.000	2,195%	Barclays Capital	-/- 6.269
19-08-2021	50.000	2,140%	Barclays Capital	-/- 5.910
29-08-2021	50.000	2,049%	RBS	-/- 5.371
05-09-2021	50.000	2,025%	RBS	-/- 5.220
12-09-2021	25.000	1,950%	RBS	-/- 2.386
Totaal	225.000			-/- 25.156

De wijziging in het ongerealiseerde resultaat ad € 1.608.000 negatief is als beleggingsresultaat opgenomen in de staat van baten en lasten. Het bewaarbedrijf draagt zorg voor de uitwisseling van onderpand met Barclays Capital en RBS. Hierbij wordt een

minimum transferbedrag van € 250.000 gehanteerd. Voor het beschikbaar gestelde onderpand wordt verwezen naar de niet in de balans opgenomen verplichtingen.

(3) Liquide middelen

per 31 december	2018	2017
ABN-AMRO	2.797	5.070
Rabobank*	-	5.000
Totaal	2.797	10.070

De liquide middelen staan per balansdatum ter vrije beschikking van het instituut.

*In verband met een tot 1 december 2018 lopende borgstelling, was een bedrag ter grootte van € 5 miljoen gestort op een bankrekening bij de Rabobank. Vanaf 1 januari 2018 tot 1 december 2018 kon het instituut niet vrij over deze middelen beschikken.

PASSIVA**(4) Eigen Vermogen**

	2018	2017
Stand per 1 januari	588.289	558.014
Resultaat boekjaar	-/- 39.856	30.275
Stand per 31 december	548.433	588.289

Resultaatbestemming

Het nadelig saldo over 2018 ad € 39.856.000 komt in zijn geheel ten laste van het eigen vermogen.

Het eigen vermogen staat ter vrije beschikking van het instituut.

(5) Kortlopende schulden

Stand per 31 december	2018	2017
Nog te betalen subsidies 2010	-	46
Nog te betalen subsidies 2012	14	258
Nog te betalen subsidies 2013	716	997
Nog te betalen subsidies 2014	211	780
Nog te betalen subsidies 2015	1.143	2.496
Nog te betalen subsidies 2016	2.394	3.794
Nog te betalen subsidies 2017	4.096	6.412
Nog te betalen subsidies 2018	9.415	-
Leveranciers	161	269
Belastingen / premies sociale verzekeringen	67	64
Overlopende passiva	646	703
Totaal	18.863	15.819

De nog te betalen subsidies betreffen de in de genoemde jaren toegekende bedragen die per balansdatum nog niet zijn betaald, omdat de aanvrager nog niet aan alle voorwaarden heeft voldaan. Ook kan door de aard van de diverse projecten een betaling op een later tijdstip plaatsvinden en dus een langlopend karakter hebben. Het gedeelte van de nog te betalen subsidies dat een langlopend karakter heeft, wordt per 31 december 2018 geschat op € 5,7 miljoen (2017: € 3,8 miljoen).

Voor een deel van de nog te betalen subsidies is de toekomstige uitbetaling gebaseerd op aan te tonen prestaties. Daardoor is het mogelijk dat de feitelijke toekomstige betalingen lager uitvallen dan de per balansdatum gereserveerde bedragen. Dit wordt op het moment van afsluiting van het project als een vrijval verantwoord.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Instituut Gak benut het effecten-uitleenprogramma van het bewaarbedrijf, maar maakt geen gebruik van de mogelijkheid om onderpand in geld te ontvangen en dit te herbeleggen in vastrentende waarden (leverage). Momenteel wordt alleen van uitleen van effecten gebruik gemaakt tegen onderpand, bestaande uit beursgenoteerde aandelen en obligaties. Hiermee is een bedrag van € 79,0 miljoen gemoeid (2017: € 72,8 miljoen). Voor het uitlenen van de effecten is een vergoeding ontvangen ad € 140.000 (2017: € 143.000). Deze vergoeding is opgenomen in het resultaat beleggingen.

Het instituut heeft enkele derivaten (inflatieswaps) afgesloten waarbij uitwisseling van onderpand met de tegenpartijen plaatsvindt. Daartoe zijn effecten met een waarde van € 26,5 miljoen (2017: € 26,3 miljoen) als onderpand aan tegenpartijen ter beschikking gesteld.

Instituut Gak heeft per balansdatum de volgende verplichtingen voortvloeiend uit langlopende overeenkomsten:

- contracten met betrekking tot auto-lease voor € 27.000 (2017: € 42.000).

De niet in de balans opgenomen verplichtingen vervallen als volgt:

31 december	2018	2017
Binnen 1 jaar	15	15
Tussen 1 en 5 jaar	12	27
Totaal	27	42

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(6) Koersverschillen beleggingen	2018	2017
Mutatie waarde vastrentende waarden	-/- 10.462	-/- 1.890
Mutatie waarde aandelen	-/- 13.203	15.133
Mutatie waarde vastgoed	-/- 3.668	502
Mutatie waarde alternatieven	-/- 3.351	615
Mutatie waarde afdekking valutarisico's	-/- 8.396	10.666
Mutatie waarde inflatieswaps	-/- 1.608	2.479
Totaal	-/- 40.688	27.505

Bij toepassing van de beurswaarde met betrekking tot de waardering van de effecten per balansdatum worden zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde koersresultaten verantwoord ten gunste c.q. ten laste van het resultaat. Het totaal aan ongerealiseerde koersverschillen bedraagt per 31 december 2018 € 4,9 miljoen (2017: € 30,1 miljoen).

(7) Projecten	2018	2017
Toegezegde subsidies	10.480	7.570
Vrijgevallen subsidies*	-/- 1.633	-/- 1.115
Honoraria hoogleraren	631	618
Totaal	9.478	7.073

*Het bedrag aan vrijgevallen subsidies ad € 1.633.000 wordt voor € 793.000 verklaard door het niet realiseren van de door de aanvragers beoogde aantallen in- en uitstromende deelnemers in activeringsprojecten. Daarnaast wordt € 392.000 verklaard doordat projecten uiteindelijk niet van de grond gekomen zijn. Het resterende bedrag is met name het gevolg van lagere kosten binnen projecten dan verwacht.

Toegekende subsidies Categorie	2018		2017	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Inclusieve arbeidsmarkt	29	3.097	33	2.087
Diversiteit en werk	5	230	3	210
Preventie en werk	3	237	2	302
Werk en toekomst	1	70	4	848
Programma 'Een nieuw bestaan, een nieuwe baan'	18	1.432	-	-
Onderzoek	16	4.515	14	3.605
Garanties en reserveringen	-	899	-	518
Totaal	72	10.480	56	7.570

(8) Personeelskosten	2018	2017
Lonen en salarissen	776	805
Bezoldiging bestuur	125	110
Vergoeding beleggingscommissie*	45	38
Vergoeding raad van advies*	22	22
Sociale lasten	334	315
Totaal	1.302	1.290

*Sommige leden wijzen een andere begunstigde aan.
Instituut Gak maakt gebruik van de vrijstelling op grond van artikel 383
Titel 9 Boek 2 BW tot vermelding van de bezoldiging van de directie.

Werkzame personen

Het gemiddelde aantal werkzame personen in 2018 bedraagt 11 (2017: 10).

Sociale lasten

Instituut Gak heeft voor de medewerkers een *defined benefit* pensioenregeling afgesloten. Via gebruik van Richtlijn 271.3 worden de verschuldigde betalingen aan de verzekeraar als pensioenlast verantwoord. Dit is voor een bedrag ad € 223.000 (2017: € 225.000) onder sociale lasten opgenomen.

(9) Overige bedrijfskosten	2018	2017
Automatiseringskosten	28	22
Huisvestingskosten	40	56
Bureaunkosten	54	53
Advieskosten	33	24
Accountantskosten*	30	29
Verzekeringen	25	24
Overige kosten	119	55

Stand per 31 december **329** **263**

*Het honorarium van de accountant (KPMG) bedraagt € 30.000 (2017: € 29.000).

Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen noemenswaardige gebeurtenissen voorgedaan welke invloed hebben op de jaarrekening 2018.

Hilversum, 8 mei 2019

Bestuur

Mr. F.K. Buijn – Voorzitter
Dr. E.P. de Jong – Vicevoorzitter
Dr. L.J.C.M. le Blanc
Drs. L.M.L.H.A. Hermans
Mw. mr. Y.C.M.T. van Rooy
Drs. A.F. van der Touw

Directie

R. Imhof RA Directeur

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting Instituut Gak

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Instituut Gak (hierna 'de stichting') te Hilversum gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de betreffende jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Instituut Gak per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2018;
- 2 de staat van baten en lasten over 2018;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2018; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Instituut Gak zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Voorwoord van de voorzitter;
- Kerncijfers;
- Het bestuursverslag;
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle van de jaarrekening of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afweten of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat

deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Utrecht, 8 mei 2019 KPMG Accountants N.V.
J.C. van Kleef RA

